

NORGES BANK

ARKIVEKSEMPLAR

Penger og Kreditt

1982/2

NORGES BANKS
BIBLIOTEK

Norges Banks bibliotek

0 10005VPA

NORGES BANKS
BIBLIOTEK

INN H O L D

- 99 Likviditetspolitikk – rentepolitikk
- 103 Konjunkturoversikt – konjunkturindikatorer
- 116 Kredittoversikt
- 122 Valutaoversikt
- 126 Skattefrie fondsavsetninger
v/Otto Knag
- 129 Indeksering av fordringer og gjeld –
noe for Norge?
v/Terje Prøsch
- 136 Kreditt- og likviditetsoversikt for året 1981
- 152 Distriktsrapporter 1981
- 159 Gjeldende kredittpolitiske bestemmelser
- 165 Tabeller

Penger og Kreditt utgis hvert kvartal
av Norges Bank, Oslo

Redaktør: Hermod Skånland

Redaksjonssekretær: Liv Kielland

Redaksjonsutvalg: Jarle Bergo, formann

Knut Andreassen, Valutaavdelingen

Martinus Halsen, Kredittpolitisk avdeling

Erik Chr. Kolderup, Administrasjonsavdelingen

Oddvar Trones, Ekspedisjons- og regnskapsavdelingen

Redaksjonens adresse:

Norges Bank, Utretnings- og informasjonsavdelingen

Boks 336, Sentrum, Oslo 1

Telex: 11369 nbank n

De synspunkter som fremkommer i denne
publikasjon, representerer artikkelforfatterens
egen oppfatning og kan ikke tas som uttrykk
for direksjonens standpunkt til de
forskjellige spørsmål

Ettertrykk med kildeangivelse er tillatt

Design: Anisdahl/Christensen

Sats og trykk: Norges Båns Seddeltrykkeri, Oslo.

Teksten er satt med 11 pkt. Baskerville.

ISSN-0332-5598

Likviditetspolitikk - Rentepolitikk

I sitt brev til Finansdepartementet av 6. november 1981 om finans- og kredittpolitikken i 1982 skrev Norges Bank blant annet:

”Det er naturlig å se Norges Banks kjøp av statspapirer som et ledd i gjennomføringen av det likviditetspolitiske opplegg i nasjonalbudsjettet. De papirer Norges Bank på denne måten erverver, vil kunne brukes i markedsoperasjoner. — Som hovedretningslinje vil en basere seg på at innenlandsk likviditetstilførsel i løpet av året skal begrenses til 35–39 milliarder kroner. I et slikt system vil rentenivået avhenge av hvor stor kredittterspørselen blir fra publikum og kommuner og spesielt av utviklingen i det statlige underskudd overfor innenlandske sektorer.”

I Revidert nasjonalbudsjett for 1982 sier Finansdepartementet:

”I hvilken grad en vil legge vekt på salg av statsobligasjoner i forhold til de mange andre virkemidler i likviditetsstyringen, vil blant annet være avhengig av renteutviklingen. *Fastsettingen av renten på statsobligasjoner* og ansvaret for gjennomføringen av det kredittpolitiske opplegget som fastlegges i kredittbudsjettet, ligger hos regjeringen, innen de retningslinjer som Stortinget trekker opp. I denne forbindelse vil renteutviklingen bli nøye fulgt og vurdert som et viktig virkemiddel i kreditt- og næringspolitikken.”

I det system Norges Bank bygger på, var således renten avhengig av behovet for markedsoperasjoner. I Finansdepartementets opplegg er muligheten for salg av statsobligasjoner gjort avhengig av rentenivået, som igjen vil bli vurdert som et virkemiddel i blant annet næringspolitikken.

Det er med god grunn stilt spørsmål om hvordan to institusjoner i så nært samarbeid som Norges Bank og Finansdepartementet kunne ha valgt et så forskjellig opplegg. Forklaringen til dette finnes også i det nevnte brev:

”Det mer generelle opplegg for styringen av innenlandsk likviditetstilførsel, og spesielt behovet for å benytte markedsoperasjoner, ble drøftet av Stortinget i forbindelse med innstillingen fra finanskomitéen om Revidert nasjonalbudsjett 1980. Norges Bank forutsetter at en i likviditets- og kredittpolitikken vil bygge på de synspunkter og retningslinjer som Stortinget den gang sluttet seg til.”

Siden Stortinget behandlet saken, var det riktignok valgt et nytt storting, men her hadde det parti som særlig hadde stilt seg positiv til Renteutvalgets forslag og som hadde vært mest kritisk til den rentepolitikk som tidligere hadde vært ført, styrket sin stilling. Den nye regjering var utgått fra det samme parti. Norges Bank kunne derfor vanskelig bygge på annet enn at de retningslinjer som var trukket opp, ville bli fulgt. Man advarte imidlertid også for egen reg-

ning mot å legge mindre markedsorienterte løsninger til grunn.

I det kredittpolitiske opplegg for 1982 valgte regjeringen likevel å bygge på en plasseringsplikt som dekket det alt vesentlige av obligasjonsmarkedets kapitalbehov og tilsvarende stramme rammer for utlånsøkningen fra bankene. Samtidig ble "renteletet" for banker og livselskaper satt vesentlig lavere i forhold til rentenivået på obligasjonsmarkedet og i pengemarkedet enn forutsatt i det opplegg som var basert på Renteutvalgets tilråding. Den eneste tilnærming til en markedstilpasning som ble foretatt, var en heving av renten på statsobligasjoner med én prosent. Slike renteøkninger har imidlertid vært gjennomført mange ganger tidligere og forutsetter ingen rentepolitisk nyorientering.

De er ingen erstatning for markedsoperasjoner. Slike lar seg ikke drive når regjeringen selv vil treffe beslutningene om den effektive rente i obligasjonsmarkedet.

En interpellasjonsdebatt i Stortinget 21. april viste at regjeringen hadde bred politisk oppslutning med hensyn til ikke å følge de retningslinjer som Stortinget knapt to år tidligere hadde sluttet seg til.

Det ligger ikke i vårt system at Norges Bank skal forsøke å gjennomføre en kredittpolitikk ved hjelp av virkemidler som ikke har tilslutning fra våre politiske organer. I sine tilrådinge og ved bruk av egne virkemidler vil banken derfor nå måtte legge til grunn at den kredittbegrensning som søkes realisert, i hovedsaken skal skje ved mengdemessige reguleringer.

Da Renteutvalget la fram sine enstemmige tilrådinge vinteren 1979, ble disse møtt med stor sympati, særlig i de kretser som senere har hatt politisk framgang. Internasjonale organisasjoner som Norge er medlem av og som regelmessig uttaler seg om vår økonomiske politikk, har også anbefalt slike retningslinjer lagt til grunn for kreditt- og likviditetspolitikken. Hva kan da årsaken være til at disse retnings-

linjer likevel ikke ble gitt en rimelig sjanse?

Fra Norges Banks side har vi ved flere anledninger pekt på at den skattemessige behandling av renteutgifter og renteinntekter gjør det vanskelig å gjennomføre full markedstilpasning i kredittmarkedet. Renteutvalget hadde bare i liten grad behandlet disse spørsmål og gav ingen anvisning på hvordan de kunne løses. Det er verdt å merke seg at de internasjonale organer som har anbefalt en mer markedsorientert rentepolitikk, også har anbefalt oss å gjøre noe med den skattemessige behandling av renter. Muligheten for dette synes imidlertid for tiden politisk blokkert.

Selv om disse forhold kunne gjøre det nødvendig med visse former for inngrep overfor deler av kredittmarkedet, så vi dem likevel ikke som noen avgjørende hindring for en kredittpolitikk basert på Renteutvalgets tilrådinge, særlig med sikte på å legge grunnlaget til rette for bruk av markedsoperasjoner. Dette forutsatte imidlertid utvikling av et marked og at renten ble tillatt å bevege seg. I politiske kretser vek man imidlertid tilbake for de uvant høye nominelle renter man antok dette ville innebære, og lot til å se bort fra at realrenten (før skatt) fremdeles er lavere enn i 1960-årene. Man var først og fremst opptatt av de uheldige virkninger av et høyere rentenivå og mindre av hva virkningene ville være av fortsatt kredittrasjonering eller av at man ikke lyktes i å holde likviditetsutviklingen under kontroll. Man må vel ha lov til å si at fordi den politiske interesse har lett for å konsentrere seg om de umiddelbare og lett synlige problemer, ble det aldri gjort noe alvorlig forsøk på å sette de nye retningslinjer ut i livet.

Med så mange politiske bindinger på bruken av virkemidlene som vi har i vårt land, er det nesten ugjørlig å bygge opp en konsistent kredittpolitikk. Dette problemet har heller tiltatt enn avtatt. Kredittbudsjettets tall må imidlertid like fullt oppfattes som retningsgivende for utformingen av

kredittpolitikken, og med den finanspolitikk som er fastlagt, er en begrensning til denne ramme også en forutsetning for at innenlandsk likviditetstilgang skal holdes innenfor det område som Norges Bank har angitt. Bruken av de kredittpolitiske virke-

midler må derfor fortsatt ta sikte på å realisere disse mål. Men man bør være forberedt på at det hverken blir lett eller smertefritt.

Hermod Skånland

Den internasjonale konjunktursituasjon

Vekstutsiktene for 1982 er noe nedjustert fra forrige konjunkturoversikt. Det er likevel klare indikasjoner i retning av en forestående moderat oppgang. Sammenlignet med de foregående årene, er utsiktene for 1983 vesentlig lysere, med en forventet reell vekst i bruttonasjonalproduktet (BNP) for OECD-området på 2½–3%, mot ¾% i gjennomsnitt for 1980–82. I Vest-Europa synes det allerede å være tegn til et økonomisk omslag, mens konjunkturbildet i USA fremdeles er preget av avmatningstendenser. Innen EF-området viser utviklingen gjennom første del av 1982 svakt økende produksjonsnivå og avtakende inflasjonstakt. Prisstigningstakten er nå omtrent den samme (8%) som før det første oljeprisjokket i 1973–74. Vekstutsiktene i Europa er imidlertid svært avhengig av i hvilken grad det finner sted en økning i aktivitetsnivået i USA gjennom annet halvår.

Nedjusteringen i vekstanslagene for 1982 for produksjon og etterspørsel har sammenheng med svakere utsikter for USA, Japan og Vest-Tyskland. For OECD-området under ett antas en reell BNP-vekst på ¼% i 1982 (se teksttabellen), hvilket innebærer tre år på rad med meget svak produksjonsvekst. Under konjunkturoppgangen fra annet halvår 1982 ventes BNP-veksten å øke gradvis til om lag 3½% årlig rate ved utgangen av 1983. Den forventede oppgangen er i betydelig grad av teknisk karakter, idet reversering av tidligere lagerbygging vil utgjøre den dominerende vekstimpuls. Dette forsterker risikoen for at konjunkturoppgangen ikke blir av selv-

forsterkende art. Fortsatt høyt realrentenivå internasjonalt vil dessuten begrense lagerjusteringenes omfang og i tillegg virke dempende på privat konsum- og investeringsetterspørsel. Utenlandsetterspørselen – spesielt fra OPEC-landene – antas derimot å virke stimulerende på aktivitetsnivået i industrilandene. Den forventede produktionsvekst er ikke tilstrekkelig til å hindre fortsatt svekkelse av arbeidsmarkedet. Arbeidsløsheten innen OECD-området ser ut til å øke fra nåværende nivå på 28½ millioner til over 31 millioner (8¾% av arbeidsstyrken) mot slutten av 1983.

Konjunkturvurderingene for OECD-landene er basert på en rekke usikre forutsetninger. Særlig knytter det seg usikkerhet til fremtidig oljeprisutvikling, til OPEC-landenes adferd under reduserte oljeinntekter og til hvilke konsekvenser vedvarende høyt realrentenivå vil få for privat konsum- og investeringsetterspørsel. Vurdert samlet, synes risikofaktorene å peke i retning av mulighet for en litt gunstigere prisutvikling, men med fare for svakere produksjonsutsikter enn antydnet. Dessuten utgjør den høye arbeidsløsheten et betydelig strukturelt problem, spesielt i Vest-Europa, noe som kan få enkelte land til å iverksette proteksjonistiske handelstiltak. Flere forhold understøtter hypotesen om at ledighetsproblemet er relativt mer alvorlig i Vest-Europa enn i USA. I Storbritannia, Frankrike og Vest-Tyskland er det blant annet klar tendens i retning av mer arbeidsledighet av lengre varighet.

På bakgrunn av at problemene varierer betydelig fra land til land, har OECD gått inn for at det blir ført en differensiert

økonomisk politikk, med hovedvekt på inflasjonsbekjempelse og på å stimulere sparing og investering på bekostning av konsum. I land som langt på vei har mestret inflasjonsproblemene og som har rimelig balanse i sin økonomi, som f.eks. Vest-Tyskland, Sveits, Østerrike og spesielt Japan, er det etter mange medlemslands oppfatning rom for å stimulere innenlandsk etterspørsel gjennom en mer ekspansiv økonomisk politikk. Disse land vil i så fall kunne virke som trekkraft for konjunkturoppgangen i de øvrige land. Flere medlemsland i OECD — ikke minst de nordiske — har dessuten understreket behovet for en omlegging av USAs nåværende økonomiske politikk i retning av en strammere finanspolitikk gjennom reduserte budsjettunderskudd kombinert med en mindre restriktiv pengepolitikk. Særlig vil en koordinert omlegging av politikken i USA og Japan kunne redusere eksisterende renteforskjeller landene imellom og gjennom appresiering av yen og depresiering av dollar påvirke konjunkturutviklingen også i andre land i positiv retning. Slike endringer i politikken er stort sett blitt avvist av de berørte land. De er stadig tilhengere av en restriktiv politikk fordi en ytterligere reduksjon i prisforventninger og markedsmessige stivheter hevdes å være en forutsetning for varig sysselsetningsvekst og lavere arbeidsledighet.

Konjunkturutviklingen i USA er for tiden preget av klar lavkonjunktur, med produksjonsnedgang både i fjerde kvartal i fjor og første kvartal i år. Nedgangen har vært mest markert for privat investerings- etterspørsel, blant annet som følge av den kraftige økningen i realrenten de siste 18 måneder. Basert på rentenivået for langsiktige statsobligasjoner, steg realrenten fra -4% sommeren 1980 til +7% ved begynnelsen av 1982. Svekket konkurransevne, spesielt overfor Europa, fører dessuten til økende underskudd på varebalansen. Samtidig nådde arbeidsledighetsprosenten i april det høyeste nivå siden 1930-årene

med 9,4%. På den annen side har senere måneders nedgang i prisstigningstakten vært mer markert enn i andre land. I april lå konsumprisene bare 6,8% høyere enn i tilsvarende måned ett år tidligere. Målet med myndighetenes monetaristiske og tilbuds-side-økonomiske opplegg er å oppnå lavere inflasjonstakt kombinert med stabil og investeringsledet ekspansjon i amerikansk økonomi. Det er imidlertid svært usikkert om utformingen av den økonomiske politikken får de virkninger på arbeidstilbud, skatteinngang og sparing som forutsettes. De planlagte skattelettelsene sommeren 1982 innebærer således fare for økende ubalanse mellom finans- og pengepolitikken. Budsjettunderskuddet for 1982 er anslått til i overkant av 140 milliarder dollar, mot om lag 60 milliarder dollar både i 1980 og 1981. Videre har den lavere prisstigningstakten dels sammenheng med reduserte fortjenestemarginer, noe som svekker muligheten for ytterligere nedgang. Selv om de økonomiske utsiktene fortøner seg mindre gunstige enn det myndighetenes offisielle anslag gir uttrykk for, synes en bedring å være i sikte. Mens prisstigningen trolig vil ligge omkring 6% både i 1982 og 1983, antas skattelettelsene å danne grunnlag for en konsumledet økning i aktivitetsnivået, med en reell BNP-vekst på 2-3% i annet halvår og gjennom 1983.

I *Vest-Tyskland* er konjunktursituasjonen karakterisert ved svak produksjonsvekst, økende arbeidsledighet og lav prisstigning. Bedringen i konkurransevnen gjennom 1981 ventes å bidra til eksportledet oppgang i aktivitetsnivået i annet halvår 1982, mens innenlandsk etterspørsel ikke vil ta seg særlig opp før neste år. Med utsikt til en BNP-vekst på over 3% i 1983 har vest-tyske myndigheter bare i beskjeden grad lagt politikken om i mer ekspansiv retning. Pengepolitikken har imidlertid gitt rom for gradvis rentesenkning, noe som etter hvert ventes å stimulere privat investeringsetterspørsel. Fortsatt prioriteres i

hovedsak bekjempelse av inflasjon og inflasjonsforventninger.

Selv om produksjonsveksten ble noe svakere i første kvartal 1982, gir sentrale økonomiske indikatorer inntrykk av økende aktivitetsnivå i *Storbritannia*. Arbeidsmarkedet svekkes derimot stadig, med en ledighet på nær 12% av arbeidsstyrken mot 10% på samme tid i fjor. Dette har bidratt til betydelig reduksjon i pris- og kostnadsstigningen, og konsumprisindeksen viste i april en år-til-år økning på 9½%. Som følge av en klart mer ekspansiv penge- og finanspolitikk enn i andre industriland er konjunkturutviklingen i *Frankrike* preget av høyere produksjonsvekst, men av omtrent uendret inflasjonstakt (13–14%). Bruttonasjonalproduktet ser ut til å stige med 2½% både i 1982 og 1983. I første kvartal gikk timelønningene opp med nesten 5%

fra foregående kvartal, noe som ikke minst skyldtes økte minstelønnsseter.

Vurdert ut fra nasjonal målestokk, er konjunktursituasjonen i *Japan* for tiden preget av stagnasjon. Dette har i første rekke sammenheng med at eksportveksten bare vil bli om lag 1½% i 1982, mot nærmere 11% året før. Aktivitetsnivået ventes å ta seg opp igjen i 1983. Veksten vil trolig i hovedsak være eksportledet, men en regner med at den økonomiske politikk i noen grad blir lagt om i retning av å stimulere innenlandsk etterspørsel og import.

Fallende olje- og råvarepriser har ført til avtakende pris- og kostnadsvekst internasjonalt. Den betydelige appresieringen av amerikanske dollar har likevel bidratt til at realprisedgangen på olje i Europa og i *Japan* har vært relativt beskjeden. I april

Teksttabell. Bruttonasjonalprodukt og konsumpriser i utvalgte land

(Prosentvis endring fra foregående år)

	Bruttonasjonalprodukt, faste priser				Konsumpriser			
	1980	1981	1982	1983	1980	1981	1982	1983
USA	-0,2	2,0	-1¼	3	13,5	10,3	6½	6
Canada	0	3,0	-¾	1½	10,5	12,5	10¼	9½
Japan	4,2	2,9	2½	4	8,0	4,9	4½	4
Vest-Tyskland	1,8	-0,3	1	3¼	5,4	6,0	4½	3½
Storbritannia	-1,8	-1,9	1	1½	18,0	11,9	9¼	8
Frankrike	1,2	0,5	2½	2½	13,5	13,4	13½	13
Italia	4,0	-0,8	1	2¼	21,2	19,5	16	14½
Østerrike	3,1	0,1	1½	3¼	6,2	6,9	5½	4
Sveits	4,4	0,6	-1	2	4,0	6,5	4	2½
Belgia	2,5	-0,9	¾	2¼	6,7	7,6	9	9
Nederland	0,5	-1,2	0	2½	6,5	6,8	5½	5
Sverige	1,4	-1,0	1½	3	13,7	12,1	8½	5½
Danmark	-0,2	-0,5	3	3	12,3	11,7	9	7½
Finland	5,0	1,0	1	2½	10,9	12,5	9	9
Norge	3,8	0,7	0	2	10,9	13,6	11½	9½
OECD-området veid med landenes BNP	1,2	1,1	¼	2¼	12,9	10,1	8½	7¼
Norges viktigste markedsland ¹⁾	0,9	-0,5	1	2¼	11,4	9,6	7¼	6¼

¹⁾ BNP er veid med andel av tradisjonell norsk vareeksport. Konsumprisene er veid med IMF's konkurransevnevtevekter. Kilde: OECD, DRI og egne anslag.

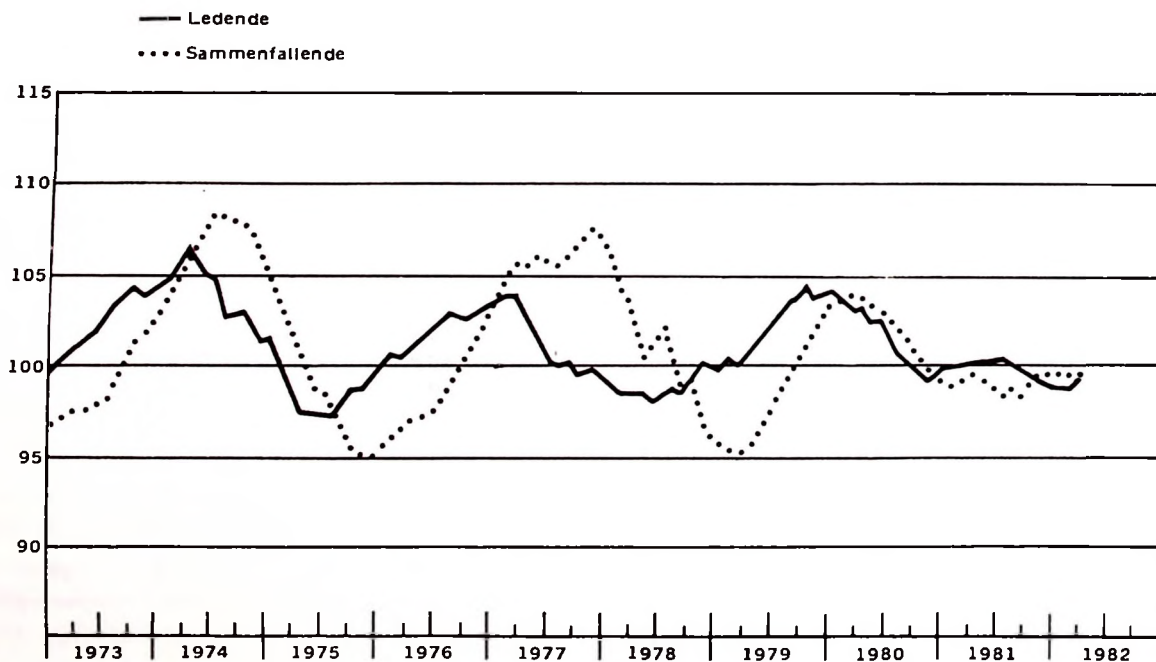
1982 var konsumprisstigningen i våre viktigste markedsland redusert til 8% mot 11½% i Norge. Hos våre handelspartnere ventes gjennomsnittlig prisstigning å bli 7¼% i 1982 og 6½% i 1983, mot 9½% i 1981 (se teksttabellen). Forskjellene landene imellom vil fortsatt være betydelige, noe som kan gi vedvarende ustabilitet på valutamarkedene. Fig. 10 illustrerer hvilke betydelige endringer i landenes relative lønnskostnadsposisjon som har funnet sted de siste årene. I hvilken utstrekning de gunstigere inflasjonsutsiktene representerer en mer langsiktig utviklingstendens, er i stor grad avhengig av om den moderasjon og økte fleksibilitet som har preget lønnsdannelsen den senere tid, er et resultat av endrede inflasjonsforventninger og av mer varige adferdsendringer, eller om lønnsforventningene på nytt vil stige med høyere aktivitetsnivå internasjonalt.

Utviklingen på oljemarkedet har bidratt til en betydelig bedre balanse i betalingene mellom hovedgrupper av land. OPEC-landenes overskudd på driftsbalansen over-

for utlandet ventes redusert fra 60 milliarder dollar i 1981 til 15 milliarder i 1982 og til et underskudd på 5 milliarder dollar i 1983. Lavere oljeinntekter vil føre til en vesentlig reduksjon i OPEC-landenes importvekst, fra 24% i volum i 1981 til 9–10% i 1982–83. OECD-landenes eksport til OPEC vil likevel øke mer enn dobbelt så mye som til andre markeder og således utgjøre en betydelig positiv impuls for konjunkturoppgangen i industrilandene. Prisutviklingen på olje og andre råvarer i forhold til industrivarer antas dessuten å medføre en bedring i OECD-landenes bytteforhold på 5–6% både i 1982 og 1983. Dette vil bidra til at OECD-området driftsunderskudd trolig reduseres fra 28 milliarder dollar i 1981 til under 10 milliarder både i 1982 og 1983. Bedringen faller i hovedsak på land som Japan og Vest-Tyskland, mens USA og Storbritannia vil få svekket sine driftsbalanser.

Som følge av fallende råvarepriser, svak importtetter spørsel i industrilandene og høyere rentekostnader er betalingsbalansen

Fig. 1. Sammensatte konjunkturindikatorer

i de ikke-oljeproduserende utviklingsland blitt betraktelig svekket. Det er betydelige forskjeller landene imellom, men til sammen utgjør rentekostnader på utenlandsgjeld og utgifter til oljeimport gjennomsnittlig 45% av utviklingslandenes eksportinntekter. Dette har redusert deres betalingsmuligheter for økt import, og et antatt fall i deres betalingsunderskudd fra 75 milliarder dollar i 1982 til 65 milliarder dollar i 1983 skyldes i hovedsak dette forhold.

Konjunktursituasjonen i Norge

Helhetsbildet. Norges Banks referanseindikatorer viser at oppgangen i aktivitetsnivået i de konjunkturfølsomme deler av næringslivet mot slutten av 1981 stoppet opp i begynnelsen av inneværende år. Sesongkorrigert veiet indeks for industriproduksjon, detaljomsetningsvolum og bygg under arbeid viste således liten endring i første kvartal. Det mer omfattende aktivitetsmål, indeks for BNP, ekskl. olje og sjøfart, var til og med i nedgang. Dette harmonerer med fallet i den ledende indikator gjennom annet halvår 1981, som ble referert i forrige kvartalsoversikt. Når arbeidsmarkedet i de siste måneder er svekket, kan dette, i tillegg til en viss konjunkturbestemt avmatning, ha sammenheng med sysselsettingsstagnasjon i offentlig forvaltning eller andre lite konjunkturfølsomme sektorer. Siden begrensningen av offentlige utgifter er en forutsetning for bedret balanse på lengre sikt, understreker dette behovet for å skape ny vekst i andre produksjonssektorer. Nedgangen i Norges Banks ledende indikator ble dempet i februar, og den viste oppgang i mars. Foreløpig gir den likevel ikke grunnlag til å regne med noe konjunkturoppsving gjennom annet halvår. Svak ordreutvikling i første kvartal understøtter utsiktene til liten eller ingen vekst i de fleste etterspørselskomponenter

og taler for små endringer i produksjon og sysselsetting utover i 1982.

Både Arbeidsdirektoratets månedstall og Statistisk Sentralbyrås kvartalsvise arbeidskraftundersøkelse har i begynnelsen av året vist oppgang i den sesongkorrigerede ledigheten i forhold til fjerde kvartal 1981. For 1982 under ett anslås gjennomsnittlig registrert ledighet til å ville ligge i området 33 000–35 000 (1,7–1,8% av arbeidsstyrken, mot gjennomsnittlig 1,5% i 1981), noe som innebærer en viss økning gjennom året. Samtidig har veksten i tallet på sysselsatte stagnert (se fig. 8). Utsikter til svak innenlandsk etterspørselsutvikling (utenom sjøfart og oljevirkosomhet) også neste år og et oppsving i utenlandsetterspørselen som for en stor del retter seg mot kapitalintensive bedrifter med betydelig ledig kapasitet, peker i retning av at ledigheten neppe vil bli vesentlig redusert i 1983. Selv om den således later til å kunne bli relativt høy etter norske forhold, vil ledigheten fremdeles være meget lav sammenlignet med OECD som helhet. I motsetning til de fleste øvrige OECD-land har også gjennomsnittlig ledighetsperiode økt lite fra midten av 1970-årene. Arbeidsledigheten i Norge er ikke i særlig grad et resultat av manglende totaletterspørsel etter arbeidskraft, men har i større grad sammenheng med ulikhet mellom tilbud og etterspørsel, gruppert etter alder, kvalifikasjoner og geografiske skiller.

De siste to–tre år har det funnet sted enkelte realøkonomisk sett gunstige tilpasninger i norsk økonomi. Vekstratene for privat og offentlig (sivilt) konsum er blitt redusert, og andelene av bruttonasjonalproduktet anvendt til investering og sparing er kommet tilbake til historisk sett mer "normale" verdier. De bedre fortjenestemarginer og de reduserte lønnsandeler representerer også positive trekk med hensyn til mulighetene for forsterket produksjons- og inntektsvekst i årene fremover. Selv om en i noen grad har fått de tilsiktede utslag

av myndighetenes tiltak, har tilpasningene hele tiden skjedd på et utilfredsstillende høyt nominelt nivå. På pris- og kostnads-siden har det således inntruffet liten grad av forbedring de siste år. Utviklingen synes å ha kommet i merkbar og økende utakt med tendensene hos våre handelspartnere.

Konsumprisutviklingen hittil i år er i samsvar med et anslag på om lag 11½% gjennomsnittlig stigning i 1982. Foreløpige beregninger antyder omtrent samme overheng inn i 1983 som inn i 1982, dvs. 3½–4%, til tross for at den underliggende prisstigningstakten ventes svekket gjennom 1982. Utviklingen neste år vil delvis avhenge av i hvilken grad de bebudede skattelettelser for 1983 får sitt motstykke i reduserte offentlige utgifter, høyere indirekte skatter eller svekket budsjettbalanse. Signaler om at fremtidige jordbruksoppgjør i større grad tas ut i prisene, vil – om enn gunstig fra et ressursynspunkt – ytterligere forsterke prispresset. Alt i alt burde det likevel være mulig å komme ned i en årlig prisstigning i underkant av 10% i 1983. Dette innebærer i så fall at prisøkningen i Norge også neste år vil ligge vel 3% høyere enn i våre markedsland. Ut fra foreliggende lønnsavtaler synes det rimelig å anta at konkurranseevnen – målt ved relative lønnskostnader pr. produsert enhet (LPE) i industrien – vil svekkes med omtrent 3% i 1982, forutsatt uendret gjennomsnittlig, effektiv valutakurs i forhold til 1981. Hvis nåværende valutakursutvikling varer ved, vil forverringen bli sterkere. Senere tids kursstigning har sammenheng med den stramme likviditetsstyringen for å begrense bankenes utlånsaktivitet, som er et av virkemidlene for på sikt å dempe den innenlandske prisstigning. En konflikt mellom hensynet til likviditetsregulering og valutakursstyring ligger latent i et hvert fastkursystem.

Lønnsglidningen vil trolig forsterke seg gjennom 1982 etter avviklingen av lønns-glidningstaket og bidra til et betydelig

Fig. 2. Lagervolumet

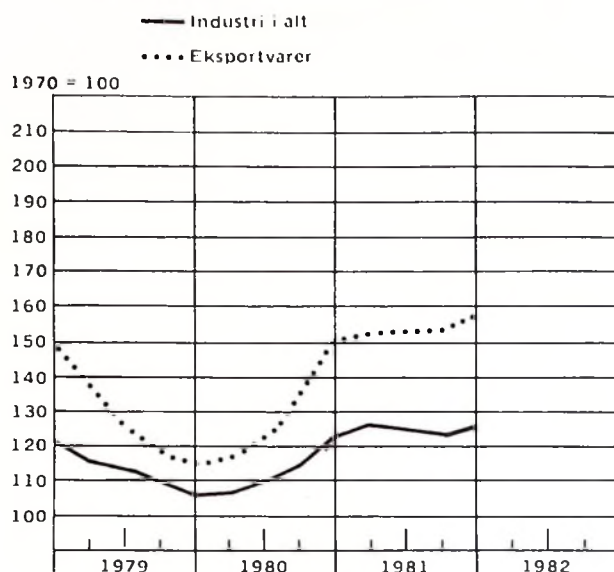

Fig. 3. Ordretilgang, verdi

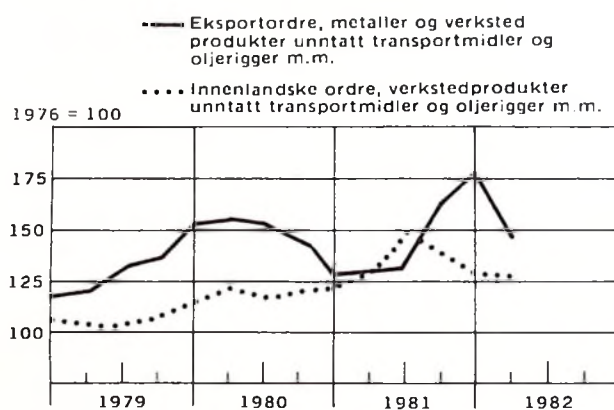
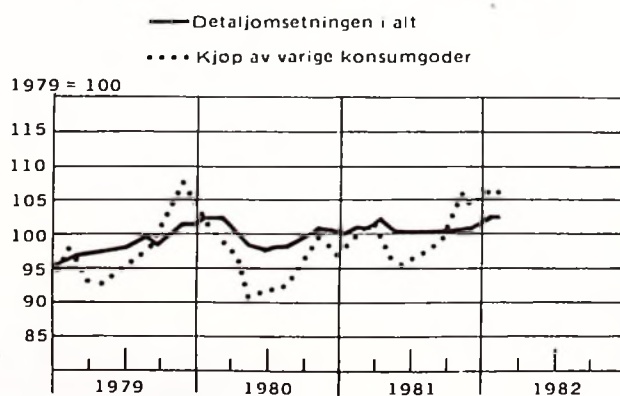

Fig. 4. Privat konsum. Indikatorer for varekonsumet

lønnsoverheng inn i neste år. Svært foreløpige anslag peker av den grunn i retning av ytterligere forverring i relative arbeidskostnader i 1983. Selv om det kan reises innvendinger mot bruk av relativ LPE som mål for utviklingen i konkurransevne, representerer den trolig den beste internasjonalt sammenlignbare indikator for dette formål.

Etter merkbar forbedring av konkurransevnen i årene 1978–80 og en svak forverring i 1981 (se vedleggstabell 28), er det utsikt til betydelig svekkelse igjen i 1982–83. Utviklingen er således ikke i samsvar med myndighetenes mål om en pris- og kostnadsvekst på linje med eller lavere enn i våre markedsland. På denne bakgrunn er det liten grunn til å være fornøyd med utfallet av årets inntektsoppgjør, selv om antallet arbeidsnedleggelse og konsekvensene av disse ble mindre enn hva mange fryktet. Fremdeles synes det å være langt igjen til å kunne få realisert en markert nedgang i pris- og kostnadsstigningen. Selv om det ikke er lett å peke på bedre alternativer, later det til at vårt system for inntektsfastsettelse ikke fungerer tilfredsstillende i perioder der det er svak utvikling i produktivitet, og en nedgang i disponible inntekter er nødvendig for å bevare arbeidsplassene i konkurranseutsatte næringer. En nødvendig, om enn ikke tilstrekkelig betingelse for å komme nærmere pris- og kostnads målet er at budsjettbalansen, eksklusive oljeskatter, ikke svekkes, og at kreditt-tilgangen begrenses. Om det skal lykkes å få til en utvikling som i hvert fall mot slutten av 1983 bringer pris- og kostnadsveksten på linje med våre handelspartnere, samt øker vekstevnen i tradisjonelle næringer, vil det bli satt store krav til utformingen av den økonomiske politikk.

Lager. Sesongkorrigererte tall for industriens lagerbeholdninger gikk litt opp fra tredje til fjerde kvartal 1981. Det var en svak ned-

Fig. 5. Utførte investeringer, verdi

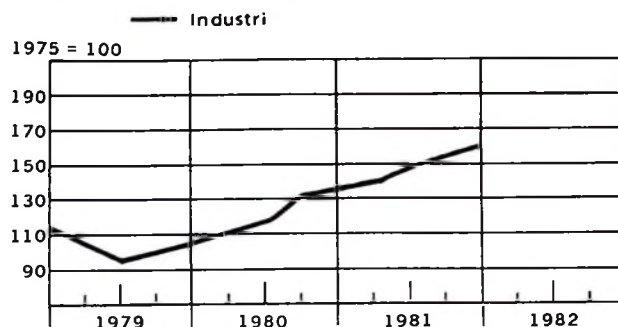
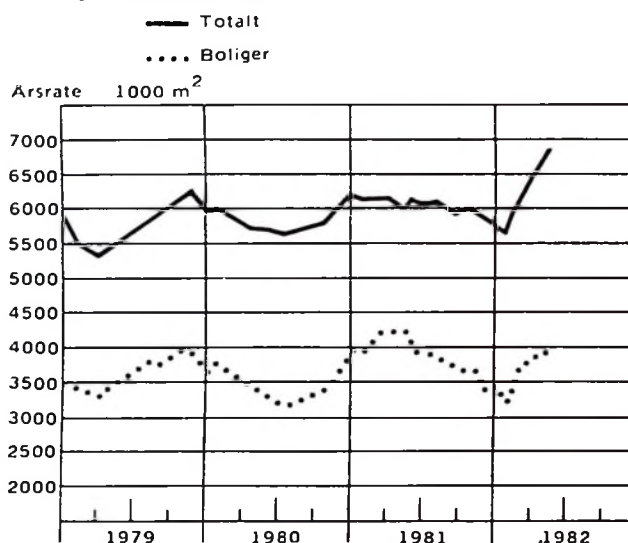

Fig. 6. Bygg igangsatt

gang i lagrene av varer for innenlandsk forbruk, mens eksportvarelagrene økte, spesielt for metaller. Statistisk Sentralbyrås konjunkturbarometer for første kvartal gir grunn til å anta at lagerbeholdningene vil vise forholdsvis små endringer også i begynnelsen av 1982. Selv om den markerte lageroppbyggingen av metaller trolig har fortsatt, synes hovedinntrykket å være at bedriftene som følge av det høye nominelle rentenivået i større grad enn før søker å tilpasse produksjonen til etterspørselsforholdene.

Ordre. Nedgangen fra siste halvdel av 1981 i tilgangen på innenlandske ordre (sesongkorrigert) for verkstedprodukter, unntatt transportmidler og oljerigger, ble sterkt dempet i første kvartal, men ordrebeholdningen ligger på et høyt nivå. Ordretilgangen indikerer at investeringsetterspørselen vil vise en viss svikt i 1982 i forhold til 1981. Tilgangen på eksportordre for metaller, og spesielt for verkstedprodukter, gikk ned fra fjerde til første kvartal. Ordrestatistikken viser altså at svikten i utenlandsetterspørselen fra fjerde kvartal 1981 foreløpig varer ved.

Konsumetterspørsel. I første kvartal var volumindeksen for detaljomsetningen 1,3% høyere enn gjennomsnittet for 1981. Spesielt delindeksen for bensin og motorkjøretøyer har vist sterk utvikling de siste måneder. En vesentlig del av bilomsetningen utgjøres av tjenestebiler, og i økende grad i form av leasing. I forhold til nasjonalregnskapets definisjoner av privat forbruk inngår delindeksen for bensin og motorkjøretøyer med for stor vekt i detaljomsetningsindeksen. Korrigert for dette, lå omsetningsvolumet i første kvartal omtrent på linje med gjennomsnittsnivået i 1981. På bakgrunn av inntektsoppgjøret så langt er det rimelig å anta at husholdningenes samlede konsumdisponible realinntekt blir omtrent uendret i 1982 mot en økning på 2½% i 1981. Sammenholdt med det kredittpolitiske opplegg for inneværende år og iverksettelsen av sparestimulerende tiltak, som f.eks. Verdi-Spar '82 og høyere ramme for sparing med skattefradrag, synes anslaget i revidert nasjonalbudsjett om 1% vekst i privat konsum noe høyt. En volumvekst i privat konsum på omkring 1% vil antagelig forutsette en sterkere kreditttilførsel til husholdningene enn det det er lagt opp til.

Fig. 7. Produksjon i bergverksdrift, industri og kraftforsyning

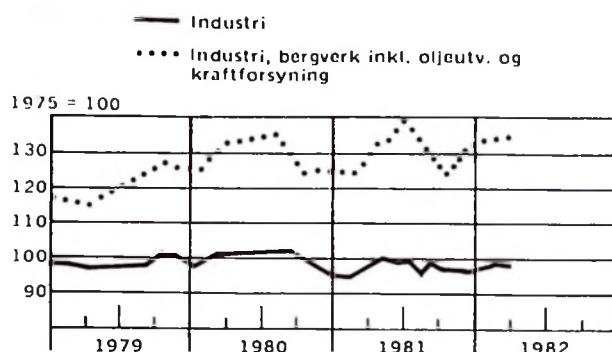

Fig. 7b. Industri

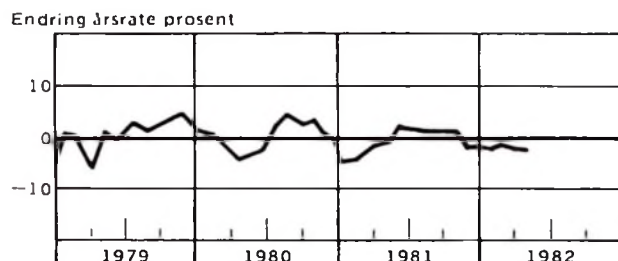

Fig. 7c. Industri og tradisjonell bergverksdrift

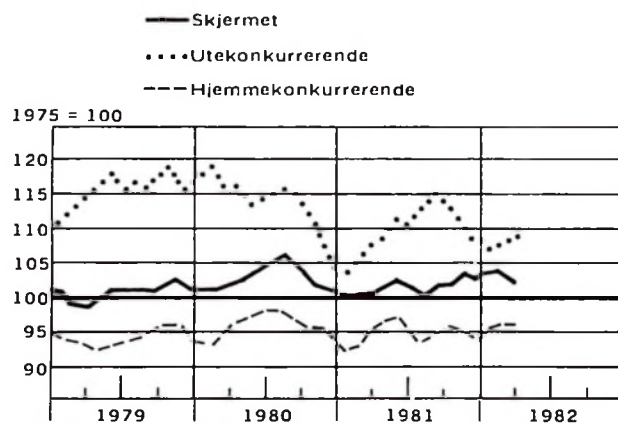
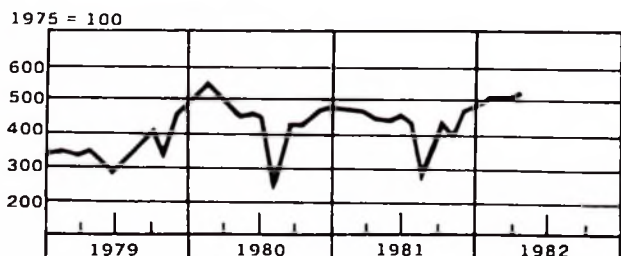

Fig. 7d. Produksjonsindeks for utvinning av råolje og gass

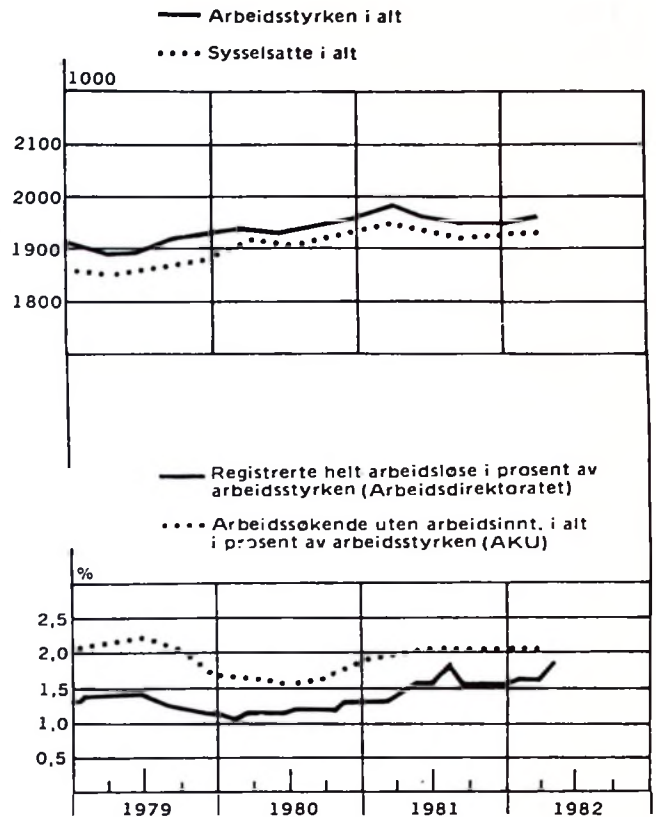

Investeringssetterspørsel. Statistisk Sentralbyrås investeringsstatistikk for første kvartal tyder på at verdien av antatte industriinvesteringer vil avta med om lag 5% i 1982, noe som innebærer en betydelig volumsvikt i forhold til 1981. Da industriinvesteringene gikk merkbart opp i 1980–81, vil det antatte investeringsnivået i 1982 likevel ligge forholdsvis høyt. De høye igangsettingstallene for bygg innen bergverk og industri tyder videre på at de endelige investeringstall for 1982 kan bli gunstigere enn hva februarundersøkelsen viser. Sjøfartssektorens investeringer vil stige kraftig også i 1982, mens det innen oljevirkomheten vil finne sted en viss nedtrapping etter den sterke oppgangen i 1981. Oljeinvesteringene vil imidlertid ta seg betydelig opp igjen neste år.

Etter nedgang mot slutten av 1981 forsterket byggeaktiviteten seg igjen i begynnelsen av året. I månedene februar–april lå igangsettingen meget høyt, spesielt innen industri og bergverk, men også for andre næringsbygg og boliger (se fig. 6). Denne utvikling er i samsvar med senere tids sterke økning i bevilgede byggelån. Da ordretilgangen for byggevirkomhet gikk ned i første kvartal, og kredittpolitikken ikke gir rom for en vesentlig overskridelse av myndighetenes anslag på 36 000 igangsatte boliger, vil igangsettingen trolig svekkes gjennom året. Det samlede aktivitetsnivå innen byggebransjen vil likevel ligge høyere enn i 1981. Byggeaktiviteten vil således gi klare vekstimpulser til produksjon og sysselsetting i inneværende år.

Produksjonsutvikling. Sesongkorrigererte tall for samlet industriproduksjon gikk litt opp fra fjerde til første kvartal, men produksjonsindeksen i april viste igjen en svakere tendens. For konkurranseutsatt industri kan produksjonstallene for årets fire første måneder gi håp om at den nedadgående tendens siden høsten 1981 er i ferd med å snu (se fig. 7c). Da industriens konkur-

Fig. 8. Arbeidsmarkedet

ranseevne endret seg forholdsvis lite i 1980–81, og innenlandsk etterspørsel inneværende år ventes å vise beskjeden økning, vil en eventuell produksjonsvekst i industrien i hovedsak måtte komme fra økt etterspørsel i våre markedsland. På bakgrunn av at markedsveksten ser ut til å bli litt lavere enn tidligere antatt, vil gjennomsnittlig industriproduksjon i 1982 neppe ligge mer enn 1% høyere enn året før. I 1983 ventes etterspørselen fra våre markedsland å ta seg merkbart opp. Men da forverringen i konkurranseevnen siden høsten 1981 ser ut til å vedvare gjennom 1982 og inn i 1983, vil norsk industri antagelig bare i begrenset grad dra nytte av oppsvinget. En produksjonsvekst i industrien på 2–3% i 1983 (mot 4¼% i våre markedsland) vil derfor være avhengig av et

fortsatt voksende marked for norsk industri i forbindelse med leveranser til kontinental-sokkelen.

Utvinningen av råolje og gass lå om lag 4¼% høyere i første kvartal i år enn i samme tidsrom i 1981 (se fig. 7d). Produksjonsomfanget for året under ett ventes å være på linje med nivået i 1981. Det vil heller ikke de nærmeste årene stige vesentlig utover 50–55 mill. tonn oljeekvivalenter (t.o.e.), for så å øke gjennom annen halvdel av 1980-årene til om lag 65 mill. t.o.e. i 1990 etter de utbyggingsplaner som nå er vedtatt.

Arbeidsmarkedet. Sesongkorrigerte tall fra Arbeidsdirektoratet viser en gjennomsnittlig registrert ledighet i årets fire første måneder på 32 200 personer, dvs. 1,6% av arbeidsstyrken (eksklusive permitteringer i forbindelse med transportstreiken i april). Dette er om lag 3 400 flere enn i fjerde kvartal 1981. Statistisk Sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse for første kvartal 1982 bekrefter svekkelsen av arbeidsmarkedet i vintermånedene. Antall arbeidssøkere uten arbeidsinntekt økte (sesongkorrigert) med 2 000 til 40 200 (2,0% av arbeidsstyrken). Ledighetsprosenten i Norge er likevel bare en firedel av gjennomsnittet for OECD-landene.

Etter at antall sysselsatte gjennom flere år hadde økt fram til og med første kvartal 1981, stagnerte sysselsettingsutviklingen gjennom resten av året og inn i 1982 (se fig. 8). Sesongkorrigert sysselsetting i første kvartal 1982 lå 0,2% over gjennomsnittet for 1981. Størrelsen av arbeidsstyrken (antall sysselsatte pluss antall arbeidsledige) viser et lignende, stagnerende forløp. Økningen i arbeidsstyrken fra 1980 til 1981 var mindre enn hva som kunne forventes ut fra demografiske forhold og med fortsatt vekst i yrkesfrekvensen for kvinner, slik som i 1970-årene. Folketellingen viser at av alle kvinner mellom 16 og 70 år var 61% yrkesaktive i 1980 mot 46% i 1970. I

Fig. 9. Priser

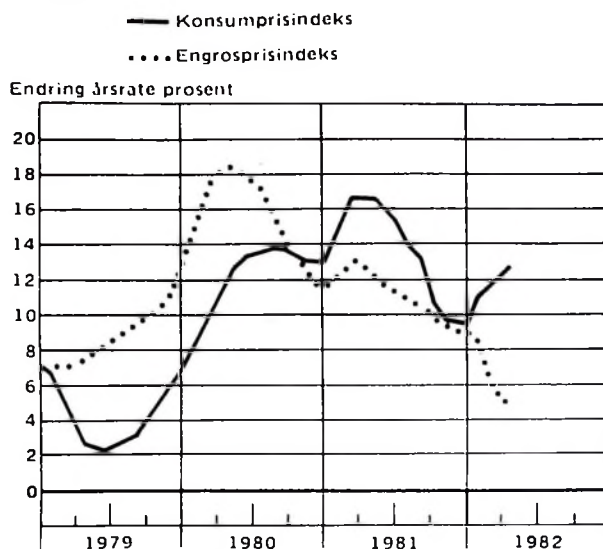

Fig. 9b. Konsumpriser etter leveringssektorer

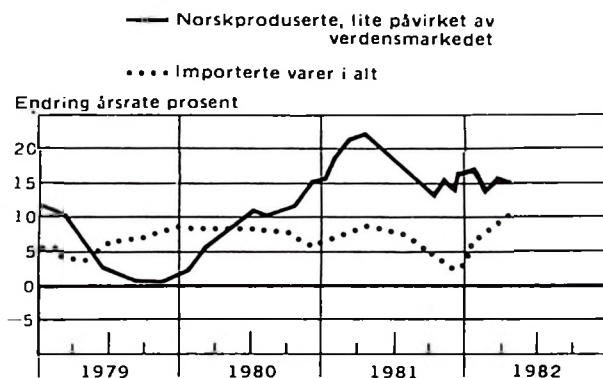
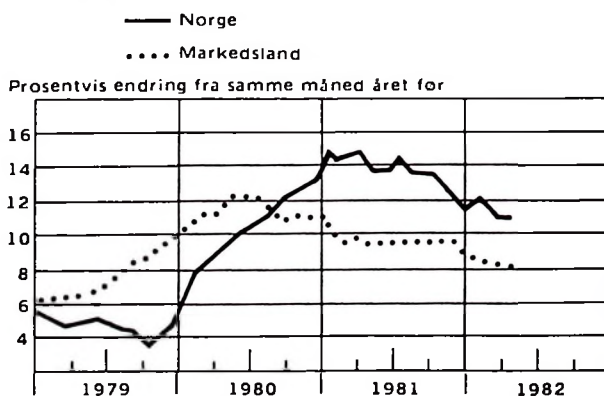

Fig. 9c. Konsumprisene

hvilken grad utviklingen gjennom 1981 og inn i 1982 innvarsler et brudd på dette utviklingsmønsteret, er det ennå for tidlig å si noe sikkert om.

Pris- og kostnadsutvikling. Konsumprisindeksen lå i april 11,4% høyere enn i samme måned året før. I seks månedersperioden fram til og med april 1982 viste konsumprisene en årsrate på 12,5% mot 5,0% for engrosprisene. Den lavere veksttakten i engrosprisene antas å virke modererende på konsumprisene i tiden fremover. Hvis samlet innenlandsk likviditetstilførsel holdes innenfor en ramme på 35–39 milliarder kroner, skulle prisstigningsimpulsene fra finans- og kredittpolitikken svekkes litt gjennom 1982. Da driftsresultatandelene er kommet tilbake til et mer normalt nivå i mange bransjer, må også vekstimpulsene herfra ventes å bli mindre enn i fjor. Prisene på importerte konsumvarer virker derimot i mindre grad enn tidligere dempende på prisstigningstakten (se fig. 9b). Dette kan synes overraskende på bakgrunn av senere måneders effektive appresiering av norske kroner og avtakende prisutvikling i utlandet. På grunnlag av foreliggende materiale er det vanskelig å tallfeste i hvilken grad den sterkere prisstigningen for importvarer også har sitt motstykke i økte fortjenestemarginer for næringsdrivende i denne sektor. Utviklingen taler likevel for at disse forhold kan ha bidratt til senere tids prisstigning. Alt i alt tyder prisutviklingen hittil i år på at gjennomsnittlig prisstigning i 1982 vil bli omkring 11½%.

Endelige nasjonalregnskapstall for 1981 foreligger ennå ikke fra alle våre viktigste markedsland, men anslag viser at norsk industris konkurranseevne – målt ved relative lønnskostnader pr. produsert enhet (LPE) – ble forverret med om lag 1½% i 1981 (se vedleggstabell 28). Ifølge foreløpige prognoser blir LPE-økningen hos våre handelspartnere omkring 5½% i 1982, regnet i nasjonale valutaer, mot om lag

Fig. 10. Relative lønnskostnader pr. produsert enhet

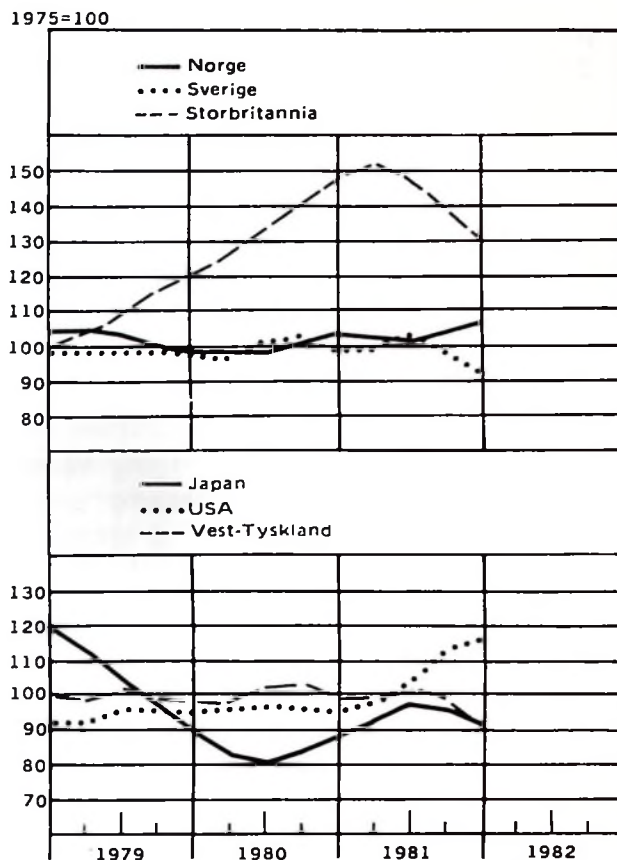
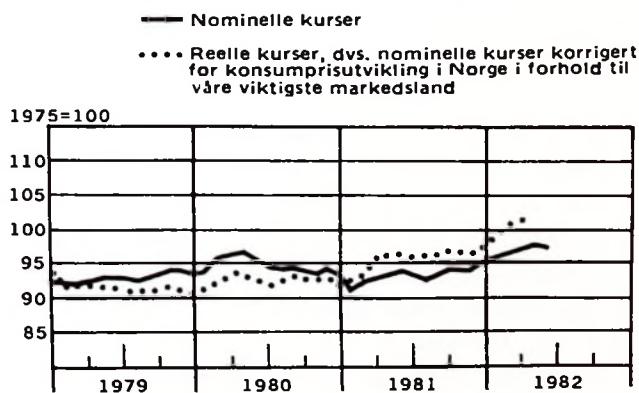

Fig. 11. Valutakursutvikling. IMF-vekter

8½% i Norge. Anslaget for Norge er basert på en gjennomsnittlig timekostnadsøkning på 10½% og en timeproduktivtetsvekst på 2% i industrien. Forutsatt samme gjennomsnittlige effektive valutakurs som i 1981, gir dette en relativ LPE-forverring på 3% i 1982. I perioden januar–april 1982 apprecierte imidlertid den effektive kursindeksen (IMF-vekter) med gjennomsnittlig 3,3% i forhold til samme tidsrom året før, noe som indikerer at LPE-forverringen i år kan bli høyere enn 3%.

Utenriksøkonomien. Konjunkturtendensene internasjonalt peker i retning av en forestående moderat konjunkturoppgang, med gradvis etterspørselsøkning gjennom annet halvår 1982 og inn i 1983. En legger nå til grunn en markedsvekst for norske eksportvarer på om lag 3½% i 1982, økende til i overkant av 6% i 1983. I første kvartal var imidlertid markedsutviklingen fortsatt preget av stagnasjon, og importvolum og industriproduksjon i våre viktigste markedsland viste liten eller ingen endring fra foregående kvartal.

Verditall for norsk utenrikshandel i januar–april viser en økning for tradisjonell vareeksport og -import på henholdsvis 6% og 8½% i forhold til samme periode i 1981. Importøkningen har særlig sammenheng med økt innførsel til konsum og investering, mens innførsel av råvarer og andre innsatsfaktorer viser en svakere utvikling. Såvel import- som eksporttallene viser avtakende sesongkorrigert vekst, og verditalene bekrefter tendensen i retning av økende underskudd på handelsbalansen for tradisjonelle varer. Dette underskuddet, regnet på årsbasis, økte således fra 33½ milliarder kroner i fjerde kvartal 1981 til 36 milliarder kroner i årets fire første måneder. Svekkelsen ble oppveid av økende olje- og gasseksport, noe som nærmest i sin helhet skyldtes stigende gasseksport fra Ekofisk og Frigg. I revidert nasjonalbudsjett 1982 er eksportverdien av råolje og naturgass an-

Fig. 12. Eksport og import, volum

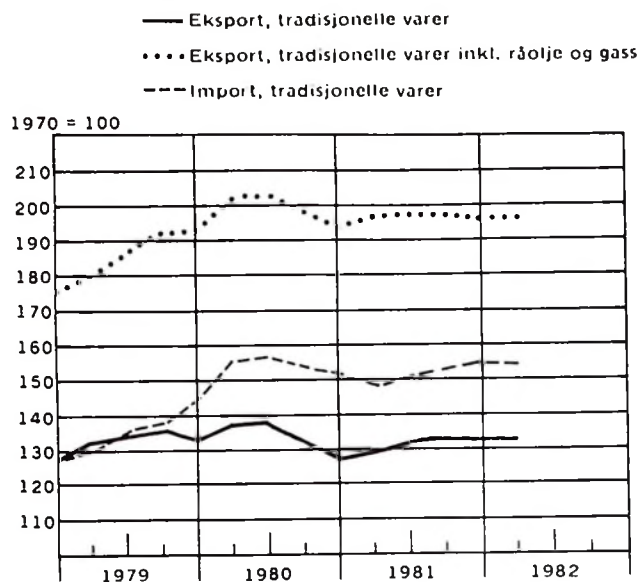
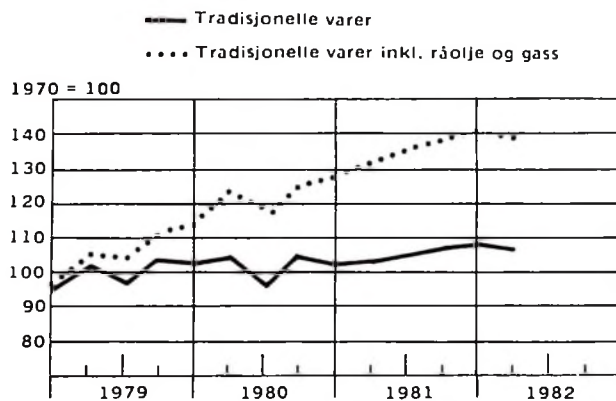

Fig. 13. Bytteforholdet

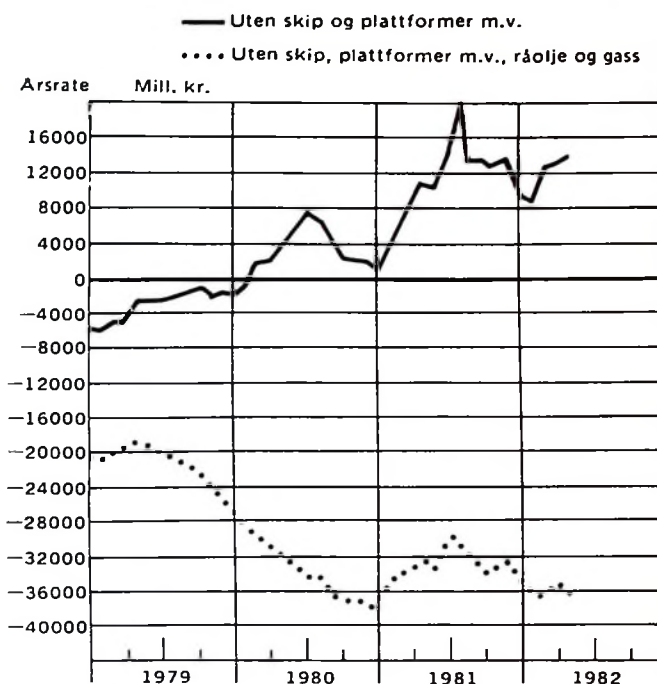
slått til 40,2 milliarder kroner i 1982. Anslaget, som er basert på en gjennomsnittlig oljepris på 31½ dollar pr. fat, er nedjustert med 10% for planleggingsformål. Utviklingen hittil, samt utsikter til noe høyere oljepriser i annet halvår, tilsier at verdien for olje- og gasseksporten vil bli noe høyere enn dette i år.

Sesongkorrigerte volumtall for utenrikshandelen viser liten endring for eksport av tradisjonelle varer fra fjerde til første kvar-

tal (se fig. 12). Tilsvarende importtall viser en volumnedgang på 2½%. Både for eksport og import innebærer tallene for første kvartal et nivå på linje med gjennomsnittet for 1981. Basert på økende markedsvekst gjennom året legger revidert nasjonalbudsjett for 1982 til grunn en volumvekst for eksport av tradisjonelle varer på 1½% i 1982, mot ½% i 1981. På bakgrunn av den nevnte svekkelsen av konkurransevnen gjennom 1981 virker det rimelig å regne med tap av markedsandeler i størrelsesorden 1–2% i forhold til 1981. Mens eksportprisindeksen for tradisjonelle varer viser avtakende stigningstakt, er prisstigningstakten for tilsvarende importvarer fortsatt økende. Eksportprisene (utenom skip, plattformer, olje og gass) og importprisene (utenom skip og plattformer) lå begge om lag 4½% høyere enn i første kvartal 1981. I forhold til gjennomsnittet for 1981 viser likevel bytteforholdet for tradisjonelle varer en forverring på 2½%, sesongkorrigert. Som tidligere påpekt, er det sannsynlig med en viss reversering av tidligere bedring i bytteforholdet overfor utlandet. Konsekvensene for driftsbalansen synes imidlertid å ville bli motvirket av noe høyere eksportinntekter knyttet til oljevirksomheten enn lagt til grunn i revidert budsjett for 1982. Utenriksregnskapet for første kvartal viser et overskudd på driftsbalansen overfor utlandet på om lag 3 milliarder kroner.

Fraktmarkedene er fremdeles preget av svak utvikling, selv om tørrlastmarkedet de siste månedene har vist svakt stigende tendens. Utsikter til rekordstore avlinger av korn, spesielt hvete, vil ventelig øke behovet for tørrlasttonnasje i tiden fremover. På tankmarkedene er utsiktene stadig dystre. Fra 1980 til 1981 ble OECD-

Fig. 14. Varebalansen

landenes oljeforbruk redusert med 6¼% og oljeimporten fra OPEC-landene med 19¼%, regnet i volum. OPEC-landenes oljeeksport dekker nå om lag 45% av samlet oljeforbruk utenom OPEC mot nesten 60% så sent som i 1979. Svekkelsen av OPECs posisjon har betydelig negativ innvirkning på tankmarkedet, vesentlig som følge av at OPEC-produksjonen av olje innebærer relativt større transporttjenester fra skipsfarten. Dette har ført til en fordobling av opplagstonnasjen i forhold til i fjor. Ved utgangen av april utgjorde opplagstonnasjen, som stort sett består av tankskip, over 22% av den norske handelsflåten.

Oslo, 1. juni 1982

Kredittoversikt

Kreditt- og likviditetsutviklingen

Publikums likviditet – eller pengemengden – påvirkes av tre hovedfaktorer: sentralmyndighetene, forretnings- og sparebankene og publikums valutatransaksjoner. Den *innenlandske likviditetstilførsel* til publikum stammer fra de to første av de nevnte kildene og sammenfatter likviditetsvirkningene av både finans- og kredittpolitikken. Norges Bank har tidligere gitt uttrykk for at banken i sine tilrådinger og i den løpende likviditetspolitiske styring vil legge til grunn at den innenlandske likvidi-

tetstilførsel til publikum begrenses til 35–39 milliarder kroner i 1982.

I det reviderte nasjonalbudsjett for 1982, som nylig er fremlagt, anslås det samlede finans- og kredittpolitiske opplegg i 1982 å gi et samlet bidrag til likviditetsveksten til publikum på 18,1 prosentenheter. Det tilsvarer en likviditetstilførsel på knapt 35 milliarder kroner. Nedjusteringen fra i fjor høst skyldes mindre tilførsel fra sentralmyndighetene som følge av høyere inntektsanslag for staten utenom oljeskatter, samt inndragning ved Verdi-Spar '82.

Innenlandsk likviditetstilførsel i første

Teksttabell. Kilder bak endring i publikums likviditet (korrigert for oljeskatter). (Milliarder kroner)

	Mars 1981– mars 1982	1981	1982 ¹⁾
Sentralmyndighetenes inntektsunderskudd m.v.	13,0	9,4	9,8
Sentralmyndighetenes lånetransaksjoner	8,5	9,0	11,3
Herav:			
Statsbankenes utlån	8,1	7,8	8,1
Forretnings- og sparebanker m.v.	16,6	17,8	13,6
Herav:			
Ordinære utlån	13,5	12,5	10,0
Nettokjøp av private og kommunale obl.	3,9	5,1	3,6
Annen tilførsel/inndragning ²⁾	–0,8	0,2	
Innenlandsk likviditetstilførsel	38,1	36,3	34,7
Forretnings- og sparebankenes utlån med valutalisens	2,1	2,0	
Publikums nettosalg av valuta til bankene	–16,7	–18,3	–13,8
Samlet likviditetstilførsel	23,5	19,9	20,9

1) Beregnet på grunnlag av revidert nasjonalbudsjett 1982.

2) Viktige tilførselsposter er ubenyttede kassekreditter og byggelån.

Viktige inndragningsposter er forretnings- og sparebankenes inntektsoverskudd og økning i banksparing med skattefradrag.

kvartal i år utgjorde 5½ milliarder kroner, knapt 2 milliarder mer enn i tilsvarende periode i fjor. Mertilførselen skyldtes i særlig grad sentralmyndighetenes inntektsunderskudd m.v., mens utleggelsen av Verdi-Spar i januar og forretnings- og sparebankenes mindre kjøp av private og kommunale obligasjoner bidrog til redusert tilførsel i forhold til i fjor. Tilførselen siste 12 måneder fram til utgangen av mars var 38 milliarder kroner, en kraftig økning fra februar. Denne størrelsen har svingt i betydelig grad de senere månedene.

Publikums nettokjøp av valuta fra bankene, som fremkommer som sektorens driftsunderskudd overfor utlandet fratrukket kapitalinngang fra utlandet, utgjorde i nevnte 12-månedersperiode nærmere 15 milliarder kroner. Økningen i publikums likviditet de siste 12 måneder fram til utgangen av mars ble dermed 23½ milliarder kroner, eller 13,6%. I revidert nasjonalbudsjett er den samlede veksten anslått til 10,9%. Både den samlede vekst i pengeomengden og bidraget fra innenlandske kilder i perioden mars 1981—mars 1982 lå således klart over budsjettanslaget for 1982.

Regjeringen gir i revidert nasjonalbudsjett uttrykk for nødvendigheten av å føre en stram kredittpolitikk i 1982 som et ledd i en etterspørselspolitikk som kan bidra til dempet pris- og kostnadspress i økonomien. Innenfor en stram kredittpolitisk ramme legger regjeringen vekt på at det kan kanaliseres kreditt slik at målene for realinvesteringene i industrien og boligsektoren oppfylles.

Plasseringsplikten ble redusert i begynnelsen av dette året for å dempe kreditttilførselen over *obligasjonsmarkedet*. Nye forskrifter i mars medførte at det i praksis nå bare er prosjektlån til næringslivet som kan emitteres fritt. Emisjonene av private og kommunale obligasjoner har hittil i år vært i tråd med forutsetningene. Fram til utgangen av april utgjorde nettoemisjonene

av slike obligasjoner 1,9 milliarder kroner mot 3,5 milliarder kroner i tilsvarende periode i fjor. Forretnings- og sparebankenes nettokjøp av slike obligasjoner utgjorde 900 mill. kroner i årets fire første måneder mot 2,3 milliarder kroner i samme periode i fjor. Bankenes overoppfylling av plasseringsplikten syntes i april å være noe større enn tidligere. Opplegget for obligasjonsmarkedet i 1982 forutsetter at de plasseringspliktige institusjoner til en viss grad overoppfyller plasseringsplikten.

Utlånsrammene for *forretnings- og sparebankene* i 1982 er justert opp med 400 mill. kroner til 10 milliarder kroner. Videre er anslaget for bankenes lån til nye boliger på spesielle vilkår (PSV-lån) nedjustert med 500 mill. kroner. Disse justeringene skaper rom for at forretnings- og sparebankenes utlån, sett bort fra PSV-lån, kan øke med 900 mill. kroner mer enn tidligere forutsatt for 1982. Oppjusteringen må særlig ses i sammenheng med realiseringen av de realøkonomiske forutsetninger for boliginvesteringene.

Forretnings- og sparebankenes utlånsøkning har hittil i år vært sterkere enn forutsatt i kredittopplegget. I første kvartal økte utlånene 1,5 milliarder kroner mer enn forutsatt, mens en moderat økning i april førte til at overskridelsen da ble redusert til 1,1 milliarder kroner. Det er i særlig grad sparebankene som har økt utlånene mer enn forutsatt. For denne bankgruppen var overskridelsen ved utgangen av april vel 900 mill. kroner, mens forretningsbankenes lå knapt 200 mill. kroner over. (I de veiledende tall for bankene er oppjusteringen av rammene ekskl. PSV-lån fordelt på månedene mai—desember. Dersom man foretar en lineær fordeling over hele året av de nye rammer, var forretningsbankenes utlån i april helt i tråd med opplegget, mens sparebankenes lå 800 mill. kroner over.)

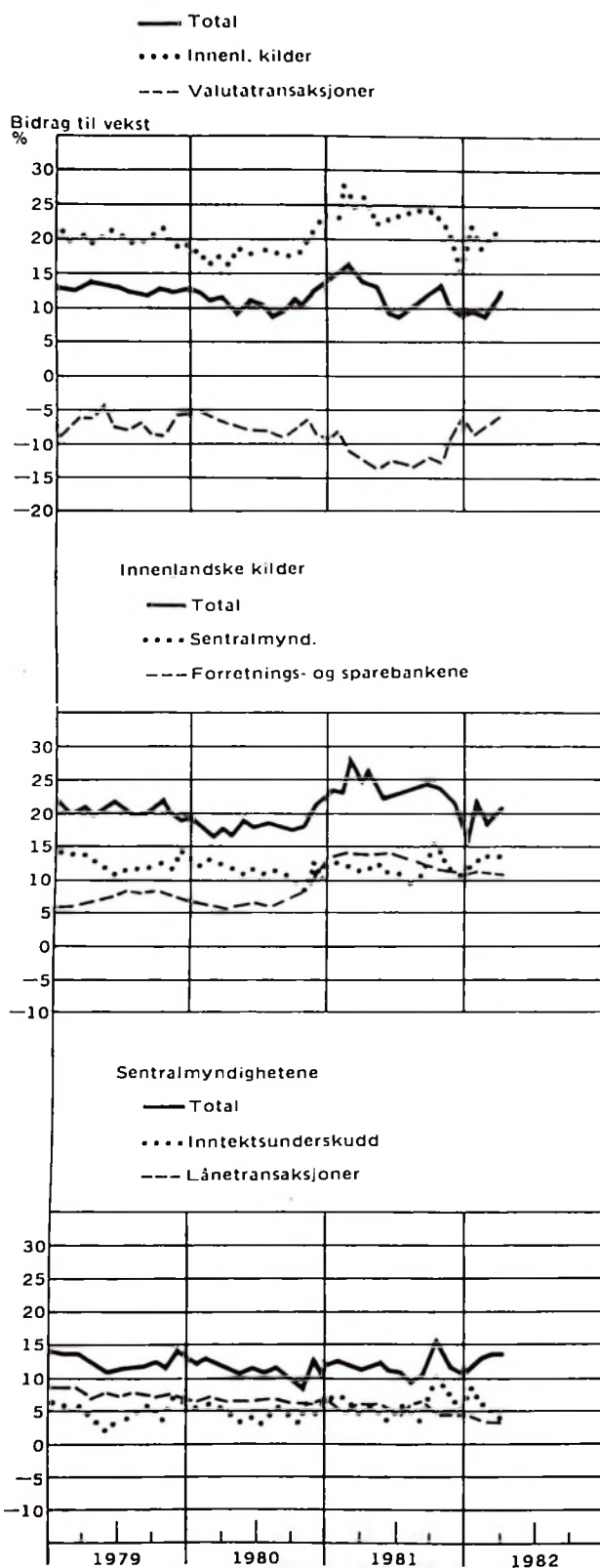
Opplegget for likviditetspolitikken har vært å få kontroll med bankenes utlåns-

vekst gjennom deres opptak av betingede lån (B-lån) i Norges Bank. Det ble imidlertid klart at det var svært vanskelig å få et betydelig antall sparebanker til å ta opp B-lån slik deres likviditetsmessige stilling var, og med primærreservekrav som allerede lå på lovens maksimum. For å dempe sparebankenes utlånsvekst, vedtok derfor regjeringen i mars, etter tilråding fra Norges Bank, å underlegge deres samlede utlån (bortsett fra PSV-lån, statsgaranterte miljøvernlån m.v. og byggelån med konverteringstilsagn eller attest fra statens boligbanker) direkte regulering med hjemmel i kredittlovens §8. Samtidig ble den partielle §8-regulering av forretnings- og sparebankenes utlån opphevet. En antok å kunne ha tilstrekkelig kontroll med forretningsbankenes utlån ved å bruke likviditetspolitiske virkemidler.

Den moderate utlånsøkningen i april skyldtes forretningsbankene, som denne måneden hadde nedgang i sine utlån, sesongkorrigert. Utviklingen kan dels forklares ved nedgang i utnyttingsgraden av kassekreditter etter at den var relativt høy i mars, men må også ses på som et resultat av den meget stramme likviditetspolitikken som er ført. Det var særlig forretningsbanker som ikke var underlagt B-lånsregulering, som stod for nedgangen i april, etter at disse viste sterk vekst i mars. En skal ikke se bort fra at en del banker, som følge av den stramme likviditetspolitikken, har justert sine utlånsbudsjett. En indikasjon på dette kan være at bevilgningstillene for kassekreditter og byggelån har vist redusert veksttakt de siste månedene.

Den partielle §8-reguleringen i fjor medførte at andelen av utlånsveksten som gikk til lønnstakere, ble redusert, mens andelen som gikk til næringslivet, økte. Selv om den partielle §8-reguleringen i fjor ikke lyktes i å begrense utlånsveksten til kredittbudsjettets rammer, lyktes den med å vri utlånene i retning av næringslivet, som var en av begrunnelsene for innføringen av denne

Fig. 1. Publikums likviditet (korrigert for oljeskatter)

reguleringen. Nedbetalingslånenes andel av den totale utlånsvekst ble tilsvarende redusert, mens kassekreditt- og byggelånsandelen økte. I de første månedene i år har byggelånene økt sin andel videre. Det kan henge sammen med høye tall for igangsetting av nye boliger i første kvartal i år. Nedbetalingslånene har igjen økt sin andel av den totale utlånsvekst "på bekostning" av andelen for disponerte kassekreditter.

Banklikviditeten er holdt stram. Penge-markedsrentene har vært høye og må særlig ses i sammenheng med bankenes uvilje mot å ta opp B-lån i Norges Bank med påfølgende utlånsrestriksjoner. Tendenser til større uvilje mot opptak av B-lån var tydelig i november–desember i fjor og var enda mer markert i mars–april etter revisjonen av B-lånsordningen fra 1. mars. Revisjonen medførte blant annet at bankenes B-låns-potensial i sentralbanken ble betydelig redusert.

I begynnelsen av mars ble det lagt ut markedspapirer til en rente på 15% p.a. for å signalisere et meget stramt likviditetspolitisk opplegg i tiden fremover. Bankene kjøpte markedspapirer for 172 mill. kroner. En- og tremånedersrentene på norske kroner (eurokronerenten) steg og holdt seg i mars på vel 15%. De helt kortsiktige pengemarkedsrentene falt i siste halvdel av mars, da likviditeten for en kort periode ble noe rommeligere som følge av store netto-utbetalinger fra staten. Likviditeten strammet seg til igjen fra april. Foruten store ordinære skatte- og avgiftsoverføringer til staten forfalt oljeskatter for til sammen 11½ milliarder kroner denne måneden. Pengemarkedsrentene steg kraftig like før månedsskiftet og holdt seg høye gjennom hele april. En- og tremånedersrentene på norske kroner lå således i gjennomsnitt på henholdsvis 20% og 17%. De meget høye pengemarkedsrentene reflekterte bankenes bestrebelser for å unngå B-lån. Noen banker måtte imidlertid oppta slike lån. Forretningsbankenes samlede B-låns-potensial for

Fig. 2. Forretningsbankenes utlån¹⁾

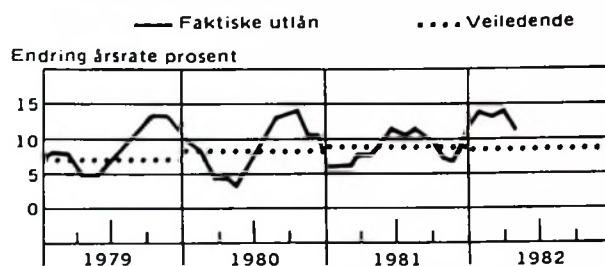
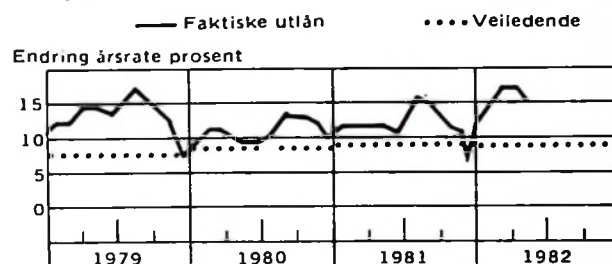
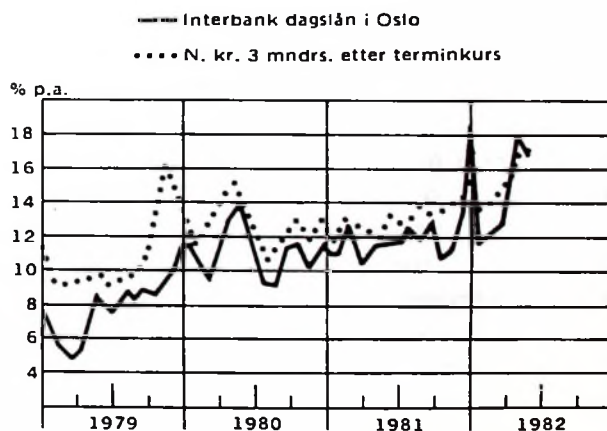

Fig. 3. Sparebankenes utlån¹⁾

1) Ekskl. PSV-lån f.o.m. 1981

Fig. 4. Renteutviklingen, månedlig gjennomsnitt

perioden mars–april ble således utnyttet med vel 10% i slutten av april. Den registrerte likviditetstilførsel i mars–april utviklet seg i overveiende grad som antatt og skulle i og for seg ha medført større B-lånsopptak enn de som ble realisert. Når B-lånsopptakene likevel ikke ble så store som ventet, hadde dette blant annet sammenheng med at den observerte "float" – dvs. differansen mellom bankenes egne tall for beholdning av primærlikvider og det som observeres i likviditetsstatistikken (i særlig grad bankenes folioinnskudd i Norges Bank) – var betydelig større enn det som var vanlig tidligere. Den samme utvikling ble også observert i november–desember. Det synes som den observerte "float" i systemet tenderer å øke i perioder med særlig stram likviditet. I perioden mars–april kan den økte "floaten" anslås å ha utgjort om lag 30 milliarder dagkroner, i størrelsesorden 25% av bankenes B-låns-potensial i Norges Bank.

For å motvirke en automatisk tilstramning av banklikviditeten i perioden mai–juni som følge av sesongmessige svingninger i statens nettoutbetalinger, ble primærreserverkravet redusert fra 10% til 8% for sønorske banker med virkning fra 1. mai. Reduksjonen signaliserte ikke noen lette i likviditetspolitikken. Utlånsutviklingen i bankene tilsa at det fortsatt var behov for å føre en stram likviditetspolitikk.

Den stramme likviditetspolitikken har ført til et vedvarende press på kronekursen. I mai måtte Norges Bank intervenere i valutamarkedet ved å kjøpe valuta spot for å svekke kronens verdi, da det skapte problemer å påvirke kronekursen i tilstrekkelig grad ved intervensjoner i terminmarkedet. På denne måten ble bankene med en gang tilført kronelikviditet. Også i mai var pengemarkedsrentene meget høye, men det var tegn til en viss nedgang fra midten av måneden. Fremdeles lå imidlertid rentene på et høyt nivå, noe som må ses i sammenheng med bankenes forventninger om fort-

satt meget stram banklikviditet. Gjennomsnittet for interbankrenten i år fram til 24. mai var 14,6% mot 12,3% for 1981 under ett. Tilsvarende gjennomsnitt for en- og tremånedersrentene på norske kroner var i denne perioden henholdsvis 16,4% og 15,5% mot 13,1% for begge renter i 1981 under ett. Bankenes lån i Norges Bank, som var store i første del av mai, falt i betydelig grad fra midten av måneden, blant annet som følge av nettoutbetalinger fra staten og av likviditetsvirkningen av bankenes valuta-salg til sentralbanken.

Kredittinstitusjonenes *garantier* for lån i det uregulerte kredittmarked økte kraftig i 1981 – med om lag 2 milliarder kroner. Dette må ses på bakgrunn av at §8-reguleringen gjorde det vanskelig for store låntakergrupper å oppnå lån direkte fra bankene. Finansministeren har henstilt til kredittinstitusjonene å medvirke til å begrense dette markedet ved å avstå fra en ytterligere økning i sin garantigivning. Der-som henstillingen ikke blir fulgt i rimelig grad, kan andre virkemidler bli nødvendige. Foreløpige tall fra garantistatistikken for første kvartal i år tyder på en utflating i garantiomfanget.

Forretnings- og sparebankenes og livsforsikringsselskapenes *utlånsrenter* styres ved finansministerens renteerklæring. Erklæringen av 22. januar i år satte et øvre nivå på

- 14,2% p.a. for den enkelte forretnings- og sparebanks kortsiktige renteleie
- 12% p.a. for den enkelte forretnings- og sparebanks mellomlange/langsiktige renteleie
- 10,5% p.a. for det enkelte livsforsikrings-selskaps renteleie.

For forretningsbankene sett under ett, var renteleiet ved utgangen av 1981 14,2% p.a. for kortsiktige utlån og 12,3% p.a. for mellomlange/langsiktige utlån, dvs. en økning på henholdsvis 0,8 og 0,4 prosentpoeng fra året før. Rentekontrollen for de 22 forretningsbankene viser at ved siste

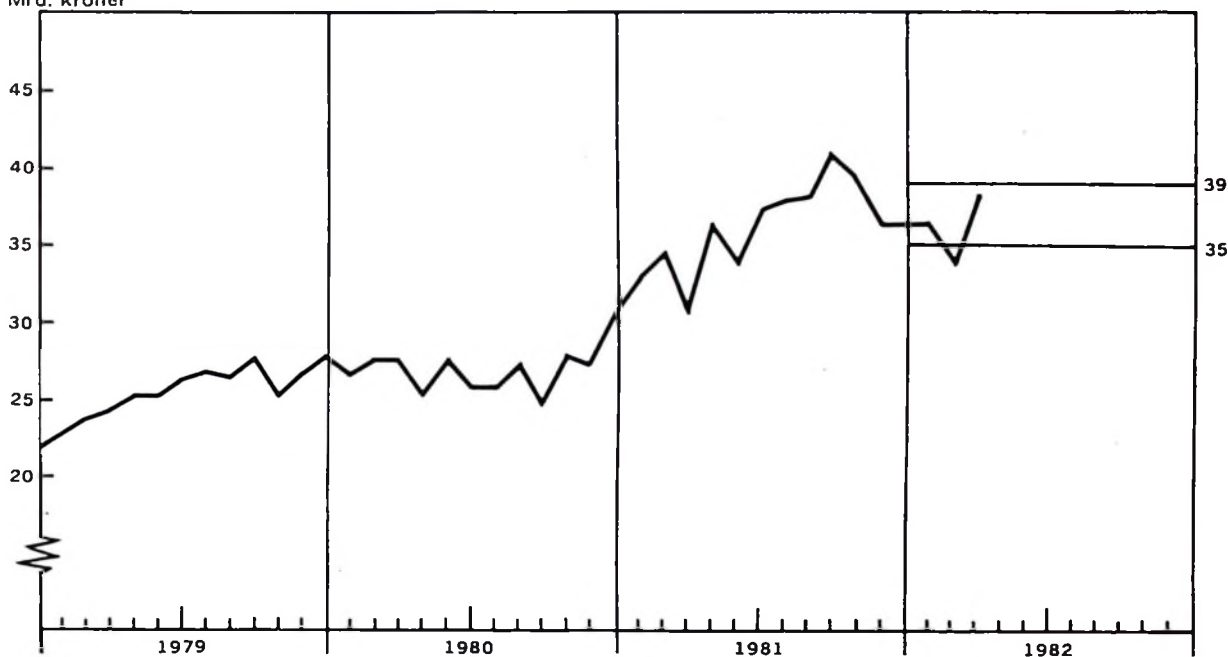
årsskifte lå 11 banker over det leie januarerklæringen satte for de kortsiktige renter, og 19 banker over det mellomlange/langsiktige leie. Pr. 28. mai var 152 sparebankers renteoppgaver ferdig bearbejdet. Av disse lå 17 banker over januarerklæringens leie for kortsiktige utlån og 53 banker over

det mellomlange/langsiktige leie. Livsforsikringsselskapenes gjennomsnittlige rentenivå lå ved utgangen av 1981 på 10,6% p.a., åtte av 12 selskaper lå over den ramme januarerklæringen satte.

Oslo, 1. juni 1982

Innenlandsk likviditetstilførsel, siste 12 måneder

Mrd. kroner

Valutaoversikt

Valutamarkedet fra begynnelsen av mars

Det har ikke vært vesentlige forskyvninger i verdiene av de sentrale valutaer den siste tremånedersperioden fram til 1. juni. De kortsiktige svingningene i markedet ser i hovedsak ut til å være preget av forventninger om utviklingen i dollarrentene og tilliten til amerikansk økonomi. Amerikanske dollar steg i verdi i første del av perioden fordi det var ventet at sentralbanken i USA ville redusere likviditeten i banksystemet, slik at renten ville bli presset oppover. Renteoppgangen uteble imidlertid, og mindre optimistiske forventninger om USAs økonomiske utvikling bidrog til at dollarkursen falt noe fra midten av april. Endringer i kursen på enkeltvalutaer i norsk regning var mest markert for sveitsiske franc og tyske mark. Kronen deprimerte 2,3% overfor tyske mark. Samtidig skjedde en kursoppgang overfor sveitsiske franc på 4,8%

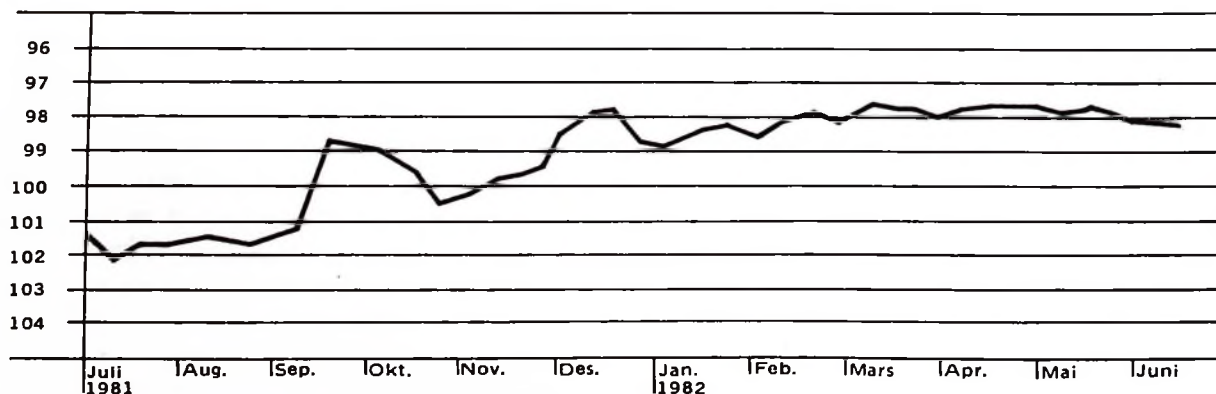
Situasjonen på det norske valutamarked var preget av stram likviditet og meget høy kronrente i det kortsiktige pengemarkedet. Rentenivået var høyt som følge av et stramt likviditetspolitisk opplegg, samtidig som bankene i det lengste søkte å unngå opptak av B-lån i Norges Bank.

Kronen var fortsatt sterk og likviditeten stram etter forfall av oljeskatter 13. april.

Kronens internasjonale verdi lå høyt i forhold til basisverdien for kurvindeksen gjennom vårmånedene. Kurvindeksen lå relativt stabilt i underkant av 98 og har til tider beveget seg ned mot 97,50.

Norges Bank kjøper og selger valuta (intervenerer) i den utstrekning det er nødvendig for å holde kronekursen innenfor rimelige svingningsmarginer i forhold til basisverdien for kurvindeksen. Stor etterspørsel etter norske kroner presser kroneverdien oppover, og for å holde kronekursen stabil, måtte Norges Bank intervenere relativt hyppig i denne perioden ved

Fig. 1. Kronens internasjonale verdi. Indeks for kurv-valutaene i forhold til norske kroner Ukegjennomsnitt

å kjøpe US dollar mot kroner. I perioden mars–mai kjøpte Norges Bank til sammen 1 200 mill. US dollar ved intervensjoner og tilførte derved en kronelikviditet på nærmere 9,6 milliarder kroner. I tillegg til intervensjoner for å påvirke kronekursen er det solgt 75 mill. US dollar ved swaptransaksjoner som et virkemiddel i den kortsiktige regulering av bankenes kronelikviditet.

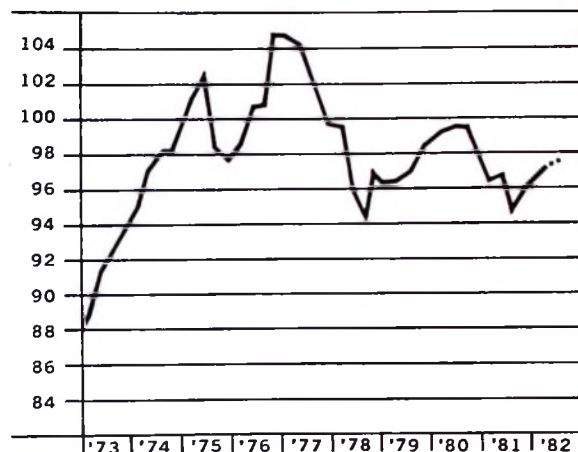
Spot-intervensjoner i valutamarkedet påvirker banksystemets kronelikviditet umiddelbart. En slik likviditetstilførsel vil i mange situasjoner være uønsket ut fra det likviditetspolitiske opplegget. En målkonflikt mellom

- behovet for å stabilisere valutakursene ved hjelp av visse tiltak på den ene side og
- hensynet til styring av likviditeten på den andre

vil normalt kunne løses ved at Norges Bank intervensjoner via terminmarkedet. I mars og april foregikk 70% av intervensjonene i terminmarkedet. I mai var imidlertid kronrenten høy og fluktuerende, og valutamarkedet egnet seg derfor ikke så godt for terminintervensjoner. Norges Bank intervenserte derfor i mai måned, særlig i spotmarkedet, og sentralbanken kjøpte da 371 mill. US dollar ved spotintervensjoner og 90 mill. US dollar i terminmarkedet.

De offisielle internasjonale reserver utgjorde pr. 25. mai 42,4 milliarder kroner, som representerer en økning på 8,1 milliarder kroner siden begynnelsen av mars. Reservene økte betydelig da swap- og terminforretninger for i alt vel 350 mill. US dollar forfalt omkring tidspunktet for oljeskattbetalingene i april. Reserveendringene har også i mai vært forholdsvis store på grunn av den store intervensjonsaktiviteten i spotmarkedet, samtidig som det forfalt swap- og terminkontrakter for 450 mill. US dollar. Norges Bank hadde ved utgangen av mai utestående valutaterminfordringer tilsvarende 1,5 milliarder kroner.

Fig. 2. Kronens internasjonale verdi beregnet etter Valutafondets MERM-metode (1975 = 100) Kvartalsgjennomsnitt

Valutareguleringen

Basert på nasjonalbudsjettet 1982, ble den totale innvilgningsramme for langsiktige og mellomlange lån i utlandet til næringslivet utenom oljevirkosomhet og skipsfart fastsatt til ca. 2,2 milliarder kroner for inneværende år. Dette rammetallet ble ikke endret i det reviderte nasjonalbudsjettet. De fire første månedene av 1982 var preget av forholdsvis stor pågang fra denne sektoren etter lisens for langsiktige/mellomlange lån i utlandet. En stor del av låneetterspørselen vedrørte lån til styrking av likviditeten i næringslivet. Etterspørselen etter investeringskreditter var moderat.

Tar en hensyn til de lisenser som ble gitt i 1981 eller tidligere og i perioden januar–april 1982 for trekk i inneværende år, gjenstår det ca. 1,4 milliarder kroner innenfor lånerammen. De oppgaver over lånebehovet i utlandet som Norges Bank innhentet fra et utvalg av bedrifter i fjor høst, tyder på at den relativt høye etterspørselen etter langsiktige/mellomlange lån i utlandet

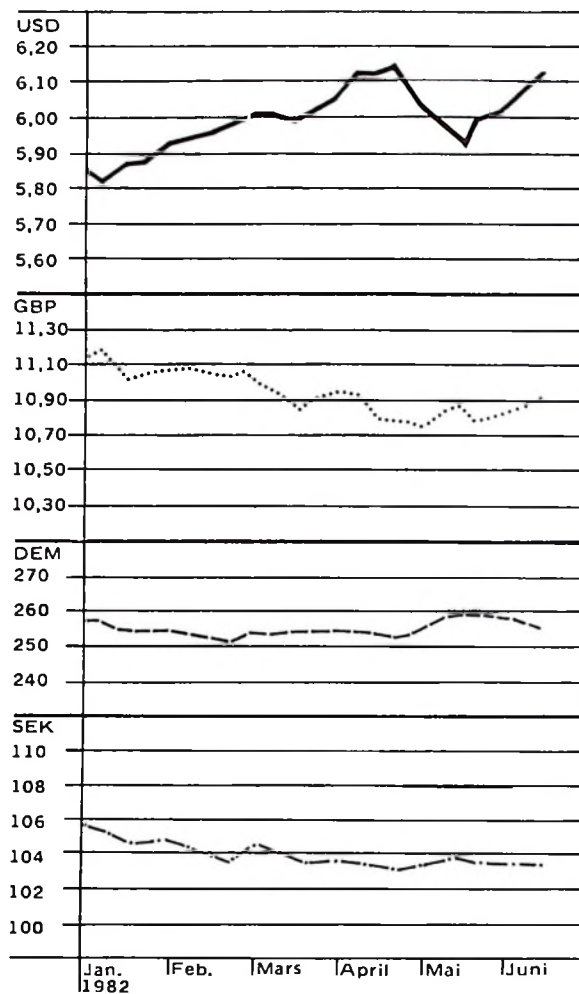
vil fortsette utover sommeren og høsten. Sett i forhold til lånerammen for 1982, er behovet for langsiktige og mellomlange lån i utlandet stort, og Norges Bank må derfor fortsatt føre en forholdsvis restriktiv reguleringspraksis for slike låneopptak.

I Penger og Kreditt 1982/1 ble det redegjort for at Norges Bank i samråd med Finansdepartementet for 1982 har fastsatt en maksimalramme for lisensiering av kort-siktige lån i utlandet til næringslivet utenom oljevirkosomhet og skipsfart. Rammen ble fastsatt til 3,4 milliarder kroner, som tilsvarer lisensmassen for slike lån i 1981. Byggelånene til verftene er da holdt utenom. Ved utgangen av april 1982 var ca. halvparten av denne lånerammen utnyttet. Pågangen etter lisens for opptak av kort-siktige likviditetsslån i utlandet er fortsatt forholdsvis stor, og det vil fremdeles være nødvendig å foreta en ny prøving av søknader om opptak av slike lån i utlandet.

Sammenliknet med tilsvarende periode i fjor, var det i januar–april i år en økning i omfanget av lisensierte valutalån til utlandet. Det ble i denne perioden gitt lisenser for slike lån for i alt 860 mill. kroner, mot 400 mill. kroner i tilsvarende periode i fjor. Lisenstallet i januar–april i år påvirkes blant annet av enkelte norske bankers deltagelse i større internasjonale lånesyndikater. Foruten bankenes lån til utlandet mot lisens utgjør hovedtyngden av lisensmassen lån fra norske industribedrifter til datterbedrifter i utlandet, samt eksportkreditter.

Omfanget av norske direkte investeringer i utlandet og utenlandske direkte investeringer i Norge har ikke endret seg vesentlig hittil i år, sammenlignet med tilsvarende periode i fjor. I januar–april 1982 var lisenstallet for direkte investeringer i utlandet 220 mill. kroner. Det er fortsatt Storbritannia og USA som er de største målområder for norske etableringer i utlandet. Lisenstallet for utenlandske direkte investeringer i Norge var i perioden 130 mill.

Fig. 3. Salgskurser for US dollar (USD), pund sterling (GBP), tyske mark (DEM) og svenske kroner (SEK) i Oslo

kroner. I likhet med tidligere år ble det gitt flest lisenser for etableringer fra Sverige, flest innen handel.

I løpet av første kvartal 1982 skjedde det visse endringer i valutareguleringen. De gjaldt utlendingers adgang til å kjøpe norske børsnoterte verdipapirer. Den tidligere grensen på 1 mill. kroner pr. utenlandsk investor for kjøp av norske børsnoterte verdipapirer ble opphevet hva angår aksjer. Det er fortsatt en grense på maksimum 1 mill. kroner for kjøp av norske

børsnoterte obligasjoner. Liberaliseringen av aksjeomsetningen ble godt mottatt i markedet, men resulterte ikke i vesentlig større kjøpepress på norske aksjer. Dette skyldes trolig blant annet at utlendinger allerede før liberaliseringen hadde investert det som er maksimalt mulig, i en rekke

norske selskaper i henhold til disse selskaperens egne vedtekter eller konsesjonsbestemmelsene.

Oslo, 7. juni 1982

Skattefrie fondsavsetninger

Otto Knag, fullmektig i Administrasjonsavdelingen i Norges Bank

Lov om skattefrie fondsavsetninger av 14. desember 1962 gav næringsdrivende hove til å avsette av overskuddet til

- investeringsfond (kapittel I)
- fond til markedsbearbeiding i utlandet og til forskning (kapittel II)
- til driftsfond for bergverk (kapittel III).

Bare avsetninger under kapittel I og II måtte deponeres i Norges Bank, så avsetningsordningen under kapittel III vil derfor ikke bli berørt i denne omtalen. (Ordningen har nesten ikke vært nyttet). Avsetninger kunne gjøres første gang for inntektsåret 1962.

Avsetningene er skattefrie i den forstand at midlene er fritatt for beskatning for det året de er opptjent dersom betingelsene blir oppfylt.

Pengene må være innbetalt i Norges Bank før utløpet av selvangivelsesfristen for den enkelte.

Kapittel I – investeringsfond

Inntektsårene 1962–1972 – Konjunkturregulerende virkemiddel. Betingelsene for avsetninger til investeringsfond for inntektsårene 1962–1972 må ses på bakgrunn av at ordningen først og fremst tok sikte på å utjevne konjunktursvingningene i investeringsaktiviteten.

Næringsdrivende kunne avsette til driftsmidler av enhver art som var avskrivbare etter skatteloven (§44/38 første ledd, bokstav c). Men for inntektsåret 1972 kunne avsetningene bare brukes til kjøp av avskrivbare driftsmidler bestemt for produksjon, lagring, transport eller omsetning av varer eller for persontransport.

Fram til inntektsåret 1966 kunne maksimalt 20% av årsinntekten avsettes. Fra inntektsåret 1967 ble det hevet til 25%.

Bindingstiden var fire år. Avsetningene for inntektsårene 1962, 1963, 1966 og 1967 stod bindingstiden ut. De øvrige årene ble frigitt før bindingstiden løp ut enten i sin helhet eller for næringene industri, bergverk og sjøtransport.

31. desember 1974 var siste frist for utbetaling fra Norges Bank for avsetningsårene 1962–1966, og 31. desember 1981 for årene 1967–1972.

For inntektsårene 1962–1966 og 1972 kunne 85% av midlene brukes til ekstraordinær avskrivning på nyinnkjøpte driftsmidler eller på kostprisen på eldre driftsmidler. Alternativt kunne en la 85% av beløpet gå til beskatning. I begge tilfeller ble de resterende 15% endelig skattefrie. Tilsvarende proSENTSATSER var 75%/25% for inntektsårene 1967–1971. Dersom midlene ble hevet før de var frigitt, ble de beskattet for avsetningsåret.

Renten var opprinnelig 2%, men ble forhøyet til 3% fra inntektsåret 1967. Fra inntektsåret 1971 falt renten bort. I noen tilfeller ble avsetningene forrentet også etter bindingstidens utløp, fordi myndighetene ønsket at innskuddene fortsatt skulle bli stående i Norges Bank. Renteavkastningen er skattefri for deponentene. Norges Bank får refundert alle renteutgifter fra staten.

Avsetningsformål, andel av overskuddet som kunne avsettes, frigivingstidspunkter, ekstraordinære avskrivninger/skattefritak og forrentning varierte ettersom konjunk-

turpolitikken tok sikte på å stimulere eller redusere investeringsaktiviteten.

I alt ble det avsatt ca. 2,5 milliarder kroner for inntektsårene 1962–1972. Avsetningene var på sitt høyeste ved utgangen av året 1971 med et innestående på ca. 1,5 milliarder kroner fordelt på ca. 40 000 konti.

Avsetningsordningen medførte store renteutgifter for staten og reduserte skatteinntekter for stat og kommuner. For inntektsåret 1973 ble ordningen første gang suspendert. I begrunnelsen for suspensjonen het det blant annet at ordningen mer hadde ført til skattelette enn til utjevning av konjunktursvingningene.

Inntektsårene 1973–1981/Miljøvern-avsetninger. Det ble gjort unntak fra suspensjonen for inntektsåret 1973 for avsetninger til miljøvern. For de etterfølgende år fram til inntektsåret 1981 ble avsetningsadgangen fortsatt suspendert med unntak for miljøvern-avsetninger.

Opprinnelig kunne det bare avsettes til investeringer til forbedring av det ytre miljø, men etter lovendring av 27. februar 1976 ble ordningen utvidet til også å omfatte bruk av midlene til bedring av arbeidsmiljøet. Fra og med avsetninger for inntektsåret 1975 kunne midlene dessuten frigis for bruk til energiøkonomiserende tiltak.

Alt etter investeringsområde godkjenner Finansdepartementet, Arbeidstilsynets distriktskontorer eller andre organer bestemt av Finansdepartementet, bruken av midlene etter søknad.

Av de frigitte midlene kan 85% brukes til ekstraordinær avskrivning på driftsmidler, mens de resterende 15% blir endelig skattefrie.

Av hensyn til likviditetssituasjonen fikk deponentene for inntektsåret 1975 høve til å stille sikkerhet for skatter istedenfor deponering i Norges Bank dersom de

ønsket det. For inntektsårene 1976–1981 kunne midlene ikke deponeres i Norges Bank, og det måtte stilles sikkerhet for skatter.

For inntektsåret 1973 ble det ikke gitt renter. For 1974 og 1975 var renten 5%.

Avsetninger deponert i Norges Bank måtte stå hele året etter inntektsåret før de kunne frigis. Avsetninger som ikke ble deponert i Norges Bank, kunne derimot nyttes også året etter inntektsåret.

Fristen for utbetaling fra Norges Bank for årene 1973 og 1974 var utgangen av 1981. For 1975 var fristen 30. juni 1981. Etter 31. desember samme år var dermed alle avsetningsårene under kapittel I utbetalt fra Norges Bank, bortsett fra noen få tilfeller av utsettelse med fristen for miljøvern-avsetninger.

For inntektsårene 1973–1975 ble det i alt deponert ca. 50 mill. kroner på ca. 250 konti.

Lovendring med virkning fra inntektsåret 1982/Miljøvern-avsetninger bare for personlige foretak. Ved lov av 29. mai 1981 ble lov om skattefrie fondsavsetninger kapittel I endret i samsvar med den praksis som har vært fulgt fra inntektsåret 1973. Med virkning fra inntektsåret 1982 omfatter kapitlet utelukkende avsetninger til miljøvern. Midlene skal atter bindes i Norges Bank, men Kongen kan for det enkelte år bestemme at det skal stilles sikkerhet for skatt istedenfor deponering i Norges Bank. Andel av overskuddet som kan avsettes, er hevet fra 25% til 30%. Midlene kan nyttes også året etter inntektsåret. Det er satt en frist på fire år etter utløpet av inntektsåret for anvendelsen.

Bare personlige foretak kan avsette etter de nye bestemmelsene fordi det for aksjeselskaper samtidig ble innført en ny ordning med avsetninger til konsolideringsfond. (Ny §8A i loven av 19. juni 1969 om særregler for skattlegging av aksjeselskaper

og aksjonærer.) Disse avsetningene skal kunne disponeres fritt i bedriften og ikke være knyttet til bestemt bruk av midlene.

Kapittel II – Fond til markedsbearbeiding i utlandet og til forskning

Inntektsårene 1962–1981. Da loven om skattefrie fondsavsetninger kom, het det at adgangen til å avsette til markedsbearbeiding i utlandet og til forskning ble innført med sikte på å gjøre bedriftene mer skikket til å møte de store forandringene i markedsforholdene og den skjerperte konkurransen som kunne ventes i årene framover.

Midlene må nyttes til markedsbearbeiding, herunder markedsundersøkelser, i utlandet som kan ha betydning for avsetningen av norskproduserte varer, eller til forskning som kan ha betydning for den skattepliktige i hans næringsvirksomhet.

Norges Bank godkjenner formålet for bruken av midlene etter søknad. Det er ikke gitt nærmere regler for hva som faller inn under markedsbearbeiding i utlandet eller forskning. I stedet har det utviklet seg en praksis for hvilke formål som kan godkjennes eller ikke.

Maksimalt 20% av årsinntekten kan avsettes.

Renten i Norges Bank var først 2%, men ble hevet til 3% fra inntektsåret 1967.

Midlene kan brukes allerede året etter inntektsåret de er avsatt for. Siste frist for utbetaling fra Norges Bank er fem år etter utløpet av det kalenderår da avsetningen fant sted. Finansdepartementet kan gi utsettelse med fristen.

Midlene skal tillegges inntekten for det inntektsår de blir utbetalt fra Norges Bank, slik at det bare skjer en utsettelse av beskatningen. Blir pengene hevet uten at selvangivelsen er vedlagt godkjenning fra Norges Bank for bruken, skal de etterlignes for avsetningsåret.

Pr. 31. mars 1982 var det innestående 91 mill. kroner fordelt på 324 konti.

Lovendring med virkning fra inntektsåret 1982. På grunn av den nye ordningen med avsetninger til konsolideringsfond for aksjeselskaper faller avsetninger til fond for markedsbearbeiding i utlandet og til forskning bort også for aksjeselskaper fra inntektsåret 1982. Personlig næringsdrivende vil fortsatt kunne avsette.

Det er tatt med i den nye lovteksten at avsetningene også kan brukes til produktutvikling.

Indeksering av fordringer og gjeld - noe for Norge?

Terje Prøsch, avdelingssjef i
Utredningskontoret i Norges Bank

Innledning

For første gang - så vidt vites - er indeksering av fordringer offisielt tatt i bruk her i landet. Det skjedde i januar i år, da staten solgte obligasjoner i Verdi-Spar '82 for en milliard kroner til privatpersoner.

Når det gjelder indeksering av fordringer i andre land, kan det nevnes at av våre naboland hadde Finland et temmelig omfattende indekseringssystem i perioden 1955-1968. I Island har så godt som alle fordringer og all gjeld vært indeksert i de senere år. I Danmark har realkredittforeninger nylig fått adgang til å utstede indekserte obligasjoner som et ledd i finansieringen av nye boliger og nybygg i næringslivet.

Indekslåneordningen er gjort obligatorisk for statsstøttede nye boliger.

I Storbritannia har staten solgt indeksregulerte obligasjoner siden midten av sytti-årene, først kun til pensjonsfond o.l. og pensjonister (herav populærbetegnelsen "granny bonds"). Siden i fjor er de også solgt til privatpersoner uten hensyn til alder. Irland og New Zealand har lignende ordninger. Frankrike har fra 1. juni i år tillatt indekserte bankinnskudd innenfor visse grenser.

Fullt ut indekserte fordringer

Indekseringen kan utformes på flere måter. Vi skal i det følgende se på en spesiell type indekserte fordringer, som vi vil kalle *fullt ut indekserte fordringer*. Disse er karakterisert ved at de reelle avdrags- og rente-

betalinger som er knyttet til fordringer, ikke blir påvirket av hvor stor økningen i det generelle prisnivå måtte bli i fremtiden.

En slik fordring må åpenbart oppskrives prosentvis like mye som den prosentvise økning i det generelle prisnivå i løpet av en periode for at realverdien av fordringen fullt ut skal opprettholdes. Den oppskrevne verdien danner så basis for beregning av de beløp som skal betales i rente og avdrag, slik at realverdien av avdrag og rente opprettholdes uansett prisstigningstakt. Den oppskrevne verdi fratrukket det nominelle avdrag som blir betalt, dvs. nominell restgjeld, vil så i neste periode danne grunnlaget for ny nominell oppskrivning, som igjen brukes som utgangspunkt for beregning av avdrags- og rentebeløp osv.

Man kan i prinsippet omforme alle typer fordringer, uansett avdragsprofil (annuitetslån, lån med faste avdrag, lån som forfaller i sin helhet ved utgangen av perioden osv.), til en tilsvarende fullt ut indeksert fordring (f.eks. annuitetslån eller lån med faste avdrag).

Verdi-Spar '82 er en meget enkel form for en fullt ut indeksert fordring, siden det der ikke er tale om avdragsbetalinger.

Et eksempel

Som illustrasjon på hvordan mer vanlige låntyper kan indekseres, kan vi se på et lån hvor de reelle (prisinjusterte) årlige avdrag skal være like store. La oss si at lånet skal avdras over 25 år, slik at hvert avdrag reelt sett tilsvarer 4% av de ressurser (L) låntakeren fikk stilt til disposisjon da lånet

ble tatt opp. La oss videre anta at det hvert år skal betales en rente på 2% av indeksoppskrevet restgjeld. Realrenten er med andre ord 2%. Oppskrivningen antas å skje i henhold til konsumprisindeksen.

Dersom prisindeksen, som ved låneopp-taket er p_0 , etter ett år viser seg å bli p_1 og deretter $p_2, p_3 \dots p_{25}$, vil vi få en utvikling i løpende (dvs. nominelle) størrelser som angitt i teksttabell 1.

Hvis f.eks. konsumprisindeksen stiger med 10% det første året, blir $p_1/p_0=1,10$. For et lån på opprinnelig kr. 100 000 gis det i så fall et indekstillegg på kr. 10 000 etter ett år, slik at lånet først oppskrives til kr. 110 000, kfr. annen linje i tabellen. Av denne oppskrevne verdi betales 2% rente, dvs. kr. 2 200. 4% avdrag oppjustert med prisnivået, blir kr. 4 400, slik at nominell restgjeld blir kr. 105 600.

Hvis prisstigningen også det neste året blir 10%, blir indekstillegget etter to år kr.

10 560, oppskrevet verdi først kr. 116 160, rentebetalingen (2%) kr. 2 323,20, avdrag (siden prisnivået er 21% høyere enn opprinnelig) kr. 4 840 og nominell restgjeld kr. 111 320, kfr. tredje linje i tabellen. På denne måten forløper rente- og avdragsbetaling inntil lånet er fullt nedbetalt etter 25 år.

Fiksjon og fakta

Tilsynelatende kan en slik utvikling virke komplisert og uoversiktlig. Kronebeløpet som må betales i renter og avdrag, er ukjent når lånet opptas, siden den fremtidige prisutvikling er ukjent. Men det gjelder vel å merke de nominelle betalinger. Og de er egentlig uinteressante. For at de nominelle betalinger skal få økonomisk mening, må de deflateres med en prisindeks (og for så vidt også diskonteres).

Teksttabell 1. Nominelt forløp for rente- og avdragsbetalinger i et fullt ut indeksert lån med 2% reell rente og 25 like årlige avdrag

Etter	vil	A Lånet først oppskrives til den nominelle verdien	0,02 · A 2% rente betales av oppskrevet verdi	B Avdrag oppjusteres med prisnivået	A-B slik at nominell restgjeld blir: (basis for neste oppskr.)
0 år	L	—	—	—	L
1 år	$\frac{p_1}{p_0} [L]$		$0,02 \frac{p_1}{p_0} L$	$0,04 \frac{p_1}{p_0} L$	$0,96 \frac{p_1}{p_0} L$
2 år	$\frac{p_2}{p_1} [0,96 \frac{p_1}{p_0} L]$		$0,02 \frac{p_2}{p_0} 0,96 L$	$0,04 \frac{p_2}{p_0} L$	$0,92 \frac{p_2}{p_0} L$
3 år	$\frac{p_3}{p_2} [0,92 \frac{p_2}{p_0} L]$		$0,02 \frac{p_3}{p_0} 0,92 L$	$0,04 \frac{p_3}{p_0} L$	$0,88 \frac{p_3}{p_0} L$
n år	$\frac{p_n}{p_{n-1}} [1 - (n-1)0,04] \frac{p_{n-1}}{p_0} L$		$0,02 \frac{p_n}{p_0} [1 - (n-1) 0,04] L$	$0,04 \frac{p_n}{p_0} L$	$[1 - 0,04n] \frac{p_n}{p_0} L$
25 år	$\frac{p_{25}}{p_{24}} [0,04 \frac{p_{24}}{p_0} L]$		$0,02 \frac{p_{25}}{p_0} 0,04 L$	$0,04 \frac{p_{25}}{p_0} L$	0

Det er det fullt ut indekserte lån, slik vi har definert det ovenfor, som gir låntakeren full sikkerhet om reell (prisnivåjustert) fremtidig likviditetsbelastning ved betaling av renter og avdrag. Dette ville imidlertid ikke være tilfelle om indekseringen ble utformet slik at verdiforringelsen på fordringen skulle kompenseres gjennom høyere nominell rente.

Et fullt ut indeksert lån setter således så vel långiver som låntaker i samme stilling som om de i stedet hadde avtalt et tilsvarende lån i nominelle termer i en situasjon der de hadde full sikkerhet for at prisnivået ville være stabilt i hele låneperioden.

Markedsmessig usikkerhet

Selv om en fullt ut indeksert fordring har den egenskap at både realrente, prisnivåjusterte avdrag og forløpet av prisnivåjustert likviditetsbelastning er kjent, vil likevel fordringens kurs i et eventuelt annenhåndsmarked kunne variere, om enn jevnt over mindre enn et tilsvarende, men nominelt rentebærende papir. Den effektive avkastningen er med andre ord ikke helt fast, men kan variere noe med blant annet hvor stram pengepolitikk som føres.

Den prisindeks som måtte bli brukt, vil heller ikke kunne hindre en usikkerhet omkring fremtidig utvikling i de relative priser mellom forskjellige varer og tjenester. Det inkluderer usikkerhet om reallønnsutviklingen og forløpet av annen realinntekt.

Skattebetingede vridninger og usikkerhet

Den usikkerhet som måtte være knyttet til en fullt ut indeksert fordring, er imidlertid først og fremst skattebetinget.

Gjengs økonomisk teori tilsier at det er renten, korrigert ikke bare for prisstigning, men også for skatt – dvs. realrenten etter

skatt – som har reell økonomisk betydning både for fordringshaver og låntaker.

Det er nærliggende å anta at realrenten (r) vil bli beskattet for fordringshaveren og gi skattemessig inntektsfradrag for låntakeren. Dersom disse med relativt stor sikkerhet kan forutsi sin fremtidige marginalskattesats (t_1) – hvilket er en forholdsvis rimelig forutsetning – vil også den prisnivåjusterte skatten eller skattefradraget som er betinget av realrenten (dvs. $t_1 r$), være rimelig påregnelig.

Usikkerheten knytter seg først og fremst til en eventuell skatlegging av indekstillegget – den fulle kompensasjon for inflasjonen som fordringshaveren får fra låntakeren. Dersom inflasjonstakten i en periode er π^1 , vil fordringshaveren ved utgangen av perioden bli godtgjort et indekstillegg på π for hver krone av nominell restgjeld ved inngangen til perioden. Prisnivåjustert blir kompensasjonen $\pi/(1+\pi)$. Beskattes indekstillegget etter satsen t_2 , gir det en skatt hvis prisnivåjusterte verdi blir $t_2 \cdot \pi/(1+\pi)$, en i aller høyeste grad inflasjonsbetinget skatt. På tilsvarende måte kan låntakeren få et inflasjonsbetinget skattefradrag.

Siden realrenten er r og prisnivåjustert samlet skatt er $t_1 \cdot r + t_2 \cdot \pi/(1+\pi)$, vil realrenten etter skatt, X , for en fullt ut indeksert fordring bli:

$$X = (1 - t_1)r - t_2 \cdot \pi / (1 + \pi)$$

Realrenten etter skatt er forskjellig for ulike personer hvis deres marginalsattesats(er) er forskjellig. For fordringshaveren vil X representere årlig reell nettoinntekt pr. kroner investert. For låntakeren uttrykker X årlig reell nettoutgift pr. lånt krone.

Av formelen ser vi at usikkerheten omkring realrenten etter skatt kan reduseres betraktelig dersom inflasjonskompensa-

1) π tilsvarer $(p_n - p_{n-1})/p_{n-1}$ i periode n . Kfr. teksttabell 1.

sjonen (indekstilleget) beskattes lite eller ikke i det hele tatt, og at låntakeren får tilsvarende lite eller intet skattefradrag. Full sikkerhet oppnås bare dersom fordringen ikke skattlegges og gjelden ikke gir skattefradrag. Eller at bare realavkastningen skattlegges (og tilsvarende utgift gir skattemessig fradrag) med på forhånd fastlagte faste satser, f.eks. en kildeskatt.

Den usikkerhet vi her har omtalt, er vel å merke en følge av skattesystemet og gjelder like mye for ikke-indekserte som for indekserte fordringer. Vårt poeng her er å vise at selv fullt ut inflasjonskorrigerede fordringer kan rammes av inflasjonen dersom skattesystemet beskatter fiktive inntekter og gir fradrag for like fiktive utgifter.

Er indekserte fordringer noe for oss?

Et tiltalende trekk ved et fullt ut indeksert lån er at betalingene av renter og avdrag *reelt* sett er påregnelige, også med hensyn til avtalt avdragsprofil.

Sett fra et betalingsevnesynspunkt, er dette en attraktiv egenskap, fordi det er *realverdien* av en låntakers fremtidige inntekt som noenlunde fornuftig kan anslås. Forsøk på å anslå inflasjonsutviklingen i de kommende 20–30 år, vil være en hasardiøs oppgave. Det innebærer at anslag på nominell inntektsutvikling eller en beregning av realverdien av et fastsatt nominelt avdrag som forfaller om 20–30 år, også er hasardiøse oppgaver.

For fordringshaveren må full sikkerhet om realavkastningen virke relativt betryggende.

Som nevnt, kan skattesystemet medføre umotiverte overføringer mellom fordringshaver og låntaker ved en uventet inflasjonsutvikling. Det skyldes imidlertid egenskaper ved skattesystemet og ikke den indekserte låneform som sådan.

Ifølge gjeldende norsk skattepraksis vil en fordringshaver bli fullt ut inntekts-

beskattet av et indekstilleget. På den annen side avsa Høyesterett i 1975 en dom der en låntaker *ikke* fikk trekke fra et indekstilleget (på boliglån) i skattbar inntekt. Dersom indekserte fordringer skal få levelige kår, må nåværende uklarheter i skatteloven fjernes og symmetrisk beskatning av indekstilleget innføres. Såvel Verdi-Spar '82 som Verdi-Spar '82 II forutsatte spesielle lovvedtak for at indeksoppskrivning (og bonus) skulle bli fritatt for inntektsbeskatning. Spørsmålet om fradragsrett var av naturlige grunner uinteressant for disse lån.

Når man skal vurdere et fullt ut indeksert lån mot dagens lånekonstruksjoner, er det *de voldsomme spenninger* de sistnevnte er utsatt for, som først og fremst springer en i øynene. Fordelaktige renter, regnet etter inflasjon og skatt, har ført til at det har oppstått betydelige lånekøer, noe som blant annet har virket som et press for å få utlånsrammer økt. Samtidig har likviditetsbelastningen ved rente- og avdragsbetalinger i lånets første fase blitt skjerpet, hvilket har gitt næring til krav om lengre avdragstid. Også det innebærer et press for økte utlånsrammer. Presset har ikke bare kommet fra de enkelte lånsøkere, men også blitt kanalisert gjennom forskjellige organisasjoner. Dette har medført et kredittpolitisk styringsproblem. Spenningene gjelder ikke minst den langsiktige *boligfinansieringen*. Igjen er det nærliggende å beskyldte inflasjonen og skattesystemet for å spenne benkrok på de tradisjonelle lånetyper.

Når inflasjonen og inflasjonsforventningene øker, vil det være en tendens til at også den nominelle renten på tradisjonelle, langsiktige lån øker, enten renten dannes i et noenlunde fritt kredittmarked, eller den – kanskje med et visst politisk etterslep – blir administrativt bestemt i et kredittmarkert marked. Vi skal ikke gi oss inn på noen dypere analyse av hvorfor og hvordan det skjer, men bare registrere at det synes å være en tendens til at den nominelle renten så noenlunde stiger med samme prosent-

poeng som økningen i inflasjonsforventningene for låneperioden. Den forventede realrenten er med andre ord relativt stabil. Det skal imidlertid ikke gjøres til noe poeng i seg selv. Poenget er at den nominelle renten ikke stiger nok til å forhindre at *forventet realrente etter skatt faller* for folk flest. Fallet er sterkest for de med høy marginalskatt. Fordi også realverdien av det skattemessige avskrivningsgrunnlaget i næringslivet svekkes med høyere inflasjon, vil det ikke være lån til investeringer i næringslivet, men til kjøp av boliger, til varige forbrugsgoder og løpende forbruk, som blir stimulert av nedgangen i disponibel realrente.

I et utlånsrenteregulert marked hvor et tiltagende inflasjonspress tilsier at den nominelle lånerenten neppe vil gå ned i den nærmeste fremtid, vil finansinstitusjonene neppe ha incitament til å gjøre lånenes avdragstid særlig lang. Den vanskelige rasjoneringsoppgaven de er pålagt, tilsier også det. Likeså om myndighetene har fastlagt gjennomsnittrenten på lange lån vesentlig lavere enn for korte lån.

Men dersom ikke avdragstiden på ordinære nominelle lån blir lengre når infla-

sjonstakten er høyere, vil inflasjonen vri profilen på hva vi kan kalle avdrag i realøkonomisk forstand – endring i prisenivåjustert gjeld. Selv om høyere inflasjonstakt fører til at realrenten etter skatt blir mindre for alle år, vil "realavdragene" og derved *samlet reell likviditetsbelastning bli forholdsvis mye større i begynnelsen* av låneperioden, om enn mindre senere.

Dette vil låntakeren oppleve som at summen av nominelle avdrag og renter, selv etter skattefradrag, gir en kraftig likviditetsbelastning i forhold til nominell inntekt i første del av låneperioden. Finanspolitisk vil virkningen ofte bli at det bygges ut boligstøtteordninger.

Likviditetsbelastningen ("grøteeffekten"), som blir størst i et kredittrasjonert marked, blir vanligvis tillagt "det høye rentenivået". Dypere sett, er det imidlertid inflasjonen som skaper effekten, med på samme tid høy nominell rente, omtrent uforandret realrente og lav – oftest negativ – realrente etter skatt.

I tekstabell 2 har vi regnet ut hvordan fire alternative inflasjonsnivåer påvirker rentebegreper og avdragsprofil på lån som alle skal avdras med *like store nominelle*

Tekstabell 2. Stiliserte eksempler på hvordan rentestørrelser og reelle rente- og avdragsbetalinger påvirkes av inflasjonen. Lån med 25 like store årlige nominelle avdrag og en nominell rente som uansett tilsvarer en realrente på 2% p.a.

så blir	Når inflasjonen er	0%	5%	10%	15%
	Realrentesats (forutsatt) %		2	2	2
Nominell rentesats		2	7,1	12,2	17,3
Realrentesats etter skatt %					
når 60% skatt		0,8	-2,1	-4,7	-7,0
når 50% skatt		1	-1,4	-3,5	-5,5
når 40% skatt		1,2	-0,7	-2,4	-4,0
Reelle (prisenivåjusterte) netto avdrags- og rentebetalinger, etter 50% skatt/skattefradrag, i prosent av opprinnelig lånebeløp	1. år	5,00	7,19	9,18	11,00
	2. år	4,96	6,72	8,15	9,30
	·	·	·	·	·
	·	·	·	·	·
	25. år	4,04	1,22	0,39	0,13

avdrag over 25 år og gi en nominell rente som tilsvarer 2% realrente uansett.

Lånene kan f.eks. oppfattes som et typisk langsiktig boliglån i alternative inflasjonssituasjoner. Kolonne 1 kan med litt velvilje assosieres med den første etterkrigstidens lavrentelån. Kolonne 2 representerer lånesituasjonen i sekstiårene og kolonne 3 den nåværende situasjon.

Tallene i tekstabell 2 fremkommer slik:

i	= nominell rente
π	= inflasjonstakt
r	= realrente (rente etter inflasjon)
t	= marginalsattesats
x	= disponibel realrente (realrente etter skatt)
$1/N$	= Fast årlig avdrag over N år
c_n	= prisenjustert netto likviditetsbelastning av renter, skattefradrag og avdrag etter n år

$$(1) \quad 1+r = \frac{1+i}{1+\pi} \Rightarrow i = (1+\pi)r + \pi$$

$$(2) \quad 1+x = \frac{1+(1-t)i}{1+\pi} \Rightarrow x = \frac{(1-t)i - \pi}{1+\pi}$$

$$(3) \quad c_n = \frac{(1-t)i [1 - (n-1)/N] + 1/N}{(1+\pi)^n}$$

Dersom vi f.eks. venter at inflasjonstakten fortsatt blir ca. 10% pr. år, ser vi av kolonne 3 i tekstabell 2 at et lån med 12,2% nominell rente gir en realrente etter 50% skatt på -3,5%. En negativ realrente etter skatt innebærer at de lånte ressurser ikke betales fullt ut tilbake. Men reell likviditetsbelastning i de første år kan bli formidabel. For et lån på opprinnelig kr. 300 000 utgjør netto rente- og avdragsbetalinger kr. 27 540 (9,18%) etter ett år og kr. 24 450 etter to år, regnet i faste priser. Den prisenjusterte verdien av betalingene faller imidlertid raskt. Etter 25 år betales således reelt sett bare kr. 1 170 (0,39%).

En langt mer jevn fordeling av byrdene over tid finner vi i kolonne 1, dvs. i en situasjon uten inflasjon hvor det betales 2% rente. Her utgjør belastningen for et like stort lån kr. 15 000 det første året, for så å falle jevnt til kr. 12 000 det siste året.

Når man studerer tekstabell 2, kan man jo ønske seg tilbake til mer "velordnede" forhold i kolonne 1, i stedet for "den nåværende situasjon" i kolonne 3.

Ønsket kan oppfylles – om vi vil – hvis vi tillater indekserte lån der bare renten (realrenten), *ikke* indekstillegget, beskattes og gir skattemessig fradrag. En slik løsning ville gi økt sikkerhet for så vel långiver som låntaker. Bostøtteordninger ville i det store og hele bli overflødige.

Problemet er hvordan en slik realbeskatning skulle tilpasses den øvrige beskatning av kapitalinntekter og kapitalutgifter. En nærliggende, teoretisk sett tilfredsstillende løsning er å la alle kapitalinntekter og -utgifter bli beskattet først etter at de er inflasjonskorrigert.

Dersom det nåværende skattesystem opprettholdes, må nok skattefri indeksopp-skrivning bare gjelde et lukket marked, blant annet for å hemme ren skattearbitrasje.

Et mulig opplegg

Selv uten noen gjennomgripende endring i beskatningssystemet i retning av inflasjonskorrigerer skulle det være fullt mulig å la en del av boligfinansieringen skje ved fullt ut indekserte lån. Det kan f.eks. være en lånetype som beskrevet i tekstabell 1. En realrente på f.eks. 2% kan gi skattefradrag, indekstillegget ikke. Med ett slag ville vi kunne tilby en boligfinansiering hvor de ekstremt høye utgiftene de første årene, som nødvendiggjør et stort innslag av grøt i husholdningens kosthold (men desto rommeligere forhold og mer biff lenger inn i fremtiden) forsvant. Det skapes rom for "jevnt god kost" hele tiden. Med ikke-negativ disponibel realrente betales de lånte ressursene tilbake – "planke for planke".

Av tekstabell 1 ser vi at et boliglån på f.eks. kr. 300 000 gir avdrag på kr. 12 000 pr. år regnet i faste priser. Rentebetalingen

blir kr. 6 000 det første året, regnet i faste priser. Tilhørende skattefradrag blir med 30–60% marginalskatt 1 800–3 600 (faste) kroner det første året, slik at kapitalutgiftenes del av bokostnadene vil utgjøre netto 16 200–14 400 kroner pr. år eller 1 350–1 200 kroner pr. måned, alt regnet i priser på opplåningstidspunktet.

Utlånte beløp kunne tenkes fullt ut finansiert ved salg av obligasjoner med skattefritt indekstillegg, fra en bestemt gruppe til en nærmere bestemt lukket gruppe innenfor visse rammer og klausuler som vi ikke skal gå nærmere inn på her.

Selgergruppen kunne f.eks. omfatte staten/Husbanken og boligkredittforeninger, kjøpergruppen livsforsikringselskaper, pensjonskasser og -fond, samt privatpersoner. Den enkelte privatpersons kjøp kunne inntil videre begrenses, blant annet for å hemme skattearbitrasje.

På denne måten kunne vi, på tross av inflasjonen, knytte sammen det velferdsgode at folk får anledning til å plassere sine midler verdifast, med en mulighet for å unngå at folk "bor seg i hjel". Begge deler uten at statens finanser blir svekket.

Kreditt- og likviditetsoversikt for året 1981

I det reviderte nasjonalbudsjettet som ble lagt fram våren 1981, ble den innenlandske likviditetstilførselen i 1981 stipulert til om lag 30 milliarder kroner. Dette innebar en innstramning ikke bare i forhold til faktisk tilførsel året før, men i særdeleshet sammenliknet med det økonomiske opplegget i nasjonalbudsjettet 1981 fremlagt høsten 1980.

Utviklingen utover våren og sommeren pekte imidlertid mot en enda sterkere vekst enn forutsatt i det reviderte budsjettet. Gjennom store deler av første halvår lå den innenlandske tilførselen 4–5 milliarder kroner høyere enn det reviderte årsanslaget på 30 milliarder skulle tilsi.

Det var særlig kredittgivningen i de private bankene som var langt mer ekspansiv enn forutsatt, mens tilførselen fra det offentlige syntes å utvikle seg stort sett i samsvar med opplegget.

I forbindelse med fremleggelsen av nasjonalbudsjettet 1982 i oktober ble den innenlandske tilførselen i 1981 justert opp til 34 milliarder kroner. Oppjusteringen, som omfattet så vel sentralmyndighetene som de private bankene, var hovedsakelig av regnskapsmessig art og innebar ingen bevisst endring i det økonomiske opplegget.

Den faktiske tilførselen ble vel 36 milliarder kroner i 1981, dvs. knapt 3 milliarder mer enn anslått tidligere på høsten og 6 milliarder mer enn faktisk tilførsel i 1980.

Tilførselen fra sentralmyndighetene utviklet seg i 1981 som nevnt stort sett i samsvar med opplegget som innebar en noe større tilførsel ved inntektsunderskuddet enn året før og noe mindre tilførsel ved lånetransaksjonene. I alt tilførte sentral-

Teksttabell 1. Endring i publikums likviditet etter kilde (ekskl. oljeskatter) i 1979, 1980 og 1981.

(Tilførsel +, inndragning –)

Milliarder kroner og bidrag til vekst (%)

	1979	1980	1981
Sentralmyndighetenes inntektsoverskudd ¹⁾ , ekskl. oljeskatter	7,7 (5,8%)	8,0 (5,3%)	9,4 (5,5%)
Sentralmyndighetenes lånetransaksjoner	10,5 (7,8%)	10,7 (7,0%)	9,0 (5,2%)
Forretnings- og sparebanker ²⁾	10,8 (8,0%)	13,1 (8,5%)	19,6 (11,4%)
Skattefrie fondsavsetninger og banksparing med skattefradrag	-1,3 (-1,0%)	-1,5 (-1,0%)	-1,8 (-1,0%)
Sum innenlandske kilder, ekskl. private bankers utlån mot valutalisens	27,7 (20,5%)	30,4 (19,8%)	36,3 (21,1%)
Forretnings- og sparebankenes utlån mot valutalisens	0,6 (0,6%)	2,4 (1,6%)	2,0 (1,1%)
Nettovalutasalg til bankene, ekskl. salg i forbindelse med oljeskatter	-9,7 (-7,3%)	-13,9 (-9,1%)	-18,3 (-10,7%)
Samlet tilførsel	18,6 (13,8%)	18,9 (12,3%)	19,9 (11,6%)
(Oljeskatter)	6,5	18,6	27,2)

1) Inkl. uspesifisert tilførsel og statistiske feil.

2) Ekskl. utlån med valutalisens.

myndighetene vel 18 milliarder kroner i 1981.

Dette bidrog isolert sett til en vekst i pengemengden på knapt 11%. Vekstbidraget er blitt gradvis redusert fra 15% i 1977, da den offentlige tilførselen relativt sett var på sitt høyeste. Lånetransaksjonene har i den samme perioden gradvis bidratt til mindre vekst, mens inntektsunderskuddet har virket mer ekspansivt.

De private bankene, den andre hovedkilden bak likviditetstilførselen til publikum, bidrog isolert sett til en økning i pengemengden på vel 10% eller 18 milliarder kroner. En har da tatt hensyn til inndragningen som følge av bank sparing med skattefradrag.

En del av likviditetstilførselen fra de innenlandske kildene blir nøytralisert ved at publikum kjøper valuta i bankene for å dekke sektorens valutaunderskudd. Ser en publikums valutakjøp sammen med lån med valutalisens i norske banker, utgjorde den samlede "lekkasje" til utlandet vel 16 milliarder kroner, mot vel 11 milliarder kroner året før.

Etter dette utgjorde den samlede økningen i pengemengden 19,9 milliarder kroner, eller 11,6% i 1981.

Som nevnt, var det en tilførsel av likviditet fra innenlandske kilder på 36 milliarder kroner i 1981. Det meste bestod av kreditt – så vel fra offentlige som private kilder. Kreditt-budsjettets tall angir hvilken samlet kreditt-tilførsel som er forenlig med de realøkonomiske rammer. En del av denne kreditt-tilførselen gir imidlertid ikke direkte utslag i pengemengden. Dette gjelder i første rekke kreditt fra andre finansinstitusjoner enn banker. Slike institusjoner er i pengemengdesammenheng (av statistiske grunner) definert som "publikum". Kreditt fra "publikum" i det såkalt uregulerte markedet vil på samme måte heller ikke registreres som bidrag til økt pengemengdevekst. Etterspørselsvirkningen blir imidlertid like sterk uansett hvilken kilde kreditten har, og om den er registrert i vår statistikk eller ikke.

Den samlede innenlandske kreditt-tilførselen i 1981 (ekskl. utlån mot valutalisens og ekskl. kreditter over det uregulerte marked) var angitt til 30 milliarder kroner i det reviderte nasjonalbudsjettet våren 1981. Beløpet ble senere justert opp til 31,5 milliarder kroner, som var 0,8 milliarder kroner mer enn faktisk tilførsel i 1980.

Teksttabell 2. Innenlandsk kreditt-tilførsel til private og kommuner, fordelt på hovedgrupper av långivere, ekskl. private bankers utlån med valutalisens

	1979		1980		1981	
	Mrd. kroner	Prosent	Mrd. kroner	Prosent	Mrd. kroner	Prosent
Forretningsbanker	4,0	17,6	4,3	16,3	6,7	20,4
Sparebanker	4,3	18,9	4,2	15,9	5,8	17,6
Private fin.selskap	0,1	0,5	0,1	0,5	0,3	0,9
Livsforsikring m.v.	1,5	6,7	1,4	5,3	1,9	5,8
Skadeforsikring	0,2	0,8	0,2	0,9	0,2	0,7
Statsbanker ¹⁾	11,1	48,6	10,9	41,6	8,0	24,3
Private kredittforetak	2,1	9,3	2,2	8,5	5,4	16,4
Obligasjonsmarkedet	-0,5	-2,4	2,9	11,0	4,6	13,9
Total	22,8	100	26,3	100	32,9	100

1) Inkl. Postgiro, Postsparebanken og Norges Bank.

Storparten var kreditt fra spesifiserte kilder. I budsjettet for 1981 utgjorde slik tilførsel 28,5 milliarder kroner. Budsjettanslaget for disse postene (i nasjonalbudsjettet for 1982) lå således 2 milliarder kroner *over* den faktiske tilførselen ett år tidligere. De faktiske tall viste en innenlandsk kreditt-tilførsel fra spesifiserte kilder på 33 milliarder kroner i 1981, dvs. 6,5 milliarder mer enn året før, og vel 4 milliarder mer enn anslått i nasjonalbudsjettet høsten 1981.

Forretningsbankene

Forretningsbankenes forvaltningskapital økte med 17,3 milliarder kroner (19%) i 1981 mot 16,8 milliarder kroner (22%) i 1980. Lån og innskudd fra utlandet, som økte meget sterkt i 1980, steg ikke fullt så kraftig i fjor. Til gjengjeld økte bankenes lån og innskudd fra Norges Bank med vel 1 milliard kroner mot en reduksjon på 750 mill. kroner i 1980. Innskudd fra kunder økte noe mer i 1981 enn i 1980.

Oppgangen i forvaltningskapitalen avleiret seg først og fremst som økt obligasjonsbeholdning samt utlån og innskudd i utenlandske banker, mens beholdningen av primærlikvider gikk ned. At forretningsbankenes innskudd i utenlandske banker økte vesentlig sterkere i 1981 enn tidligere, må ses i sammenheng med at størstedelen av disse innskuddene, nemlig innskudd i utenlandsk valuta, i løpet av 1981 ble unntatt fra beregningsgrunlaget for bankenes primærreservekrav og plasseringsplikt.

Innskudd fra norske kunder steg i 1981 med 9,9 milliarder kroner (15%) mot 9 milliarder kroner (16%) i 1980. Tre firedele av publikums likviditet består av bankinnskudd. Veksttaket i bankinnskuddene henger følgelig nært sammen med utviklingen i de størrelser som påvirker publikums likviditet.

Av innskuddsøkningen fra kunder falt 9% på innskudd i utenlandsk valuta i 1981 mot 7% i 1980. Når det gjelder kroneinnskudd, utgjorde innskudd på anfordring en noe lavere andel av innskuddsveksten i 1981 enn i 1980. Av tidsinnskuddene viste de med tre måneders oppsigelse svak utvikling også i 1981, mens innskudd på termin og andre vilkår under ett år utgjorde hele 44% av total innskuddsøkning mot 38% i 1980. Langtidssparing gikk sterkt opp så vel i 1981 som i de to nærmest foregående år, mens innskudd på 12 måneders oppsigelse hadde en noe lavere andel av innskuddsveksten i 1981 enn året før.

Forretningsbankenes primærlikvider ble redusert med nærmere 16% i løpet av 1981 og utgjorde ved utgangen av desember under 6% av deres forvaltningskapital, mot 8% ved utgangen av 1980. Nedgangen må tilskrives så vel redusert primærreservekrav for året sett under ett, som utvidelsen av unntakene i beregningsgrunlaget.

Forretningsbankenes ordinære utlån til publikum økte med 6,6 milliarder kroner i 1981 mot 4,3 milliarder kroner året før. Den relative vekst var 13% mot 9% i 1980. Bankgruppens såkalte PSV-lån, dvs. utlån under ordningen for lån til nye boliger etter tilvisning fra statens boligbanker, økte med 250 mill. kroner. Forretningsbankenes utlån for øvrig økte følgelig med nærmere 6,4 milliarder kroner, som var 1,9 milliarder kroner mer enn forutsatt i revidert nasjonalbudsjett for 1981.

Etter at forretnings- og sparebankenes utlånsøkning de tre første månedene av 1981 stort sett var i bra samsvar med kredittopplegget, begynte utlånene å øke sterkere enn forutsatt utover våren. Bankenes sterke kreditt-tilførsel over obligasjonsmarkedet fra høsten 1980 var også blitt videreført de første månedene av 1981. For å begrense bankenes utlånsvekst, ble det innført regulering av en del av bankenes utlånsmasse med hjemmel i kredittlovens §8 om tilleggsreserver. Reguleringen ble

iverksatt samtidig med framleggelsen av revidert nasjonalbudsjett og omfattet nedbetalingslån (ekskl. PSV-lån) til kommuner, personlig næringsdrivende, lønnstakere og andre private sektorer. Siktemålet var dels å begrense samlet utlånsvekst, dels å vri fordelingen over fra kommuner, lønnstakere o.l. til næringslivet.

Til tross for §8-regulering av over halvparten av bankenes utlånsmasse og stram virkemiddelbruk for øvrig fortsatte bankutlånene å øke sterkere enn kredittopp-
legget tilsa utover i 1981. Det fant etter hvert sted en omfordeling fra regulerte til ikke-regulerte utlånsformer i begge bankgrupper. Den mer moderate utvikling i regulerte utlån ble mer enn oppveid av sterk ekspansjon i de ikke-regulerte utlån. Selv en opptrapping av primærreservekravet i november var ikke nok til å hindre at utlånsrammene ble kraftig overskredet i begge bankgruppene. (Virkemiddelbruken er gitt en grundigere omtale i Norges Banks beretning for året 1981.)

Teksttabell 3 viser utlånsveksten i forretningsbankene fordelt på utlånsarter de to siste år. I løpet av 1981 skjedde det en vridning av utlånsveksten fra nedbetalingslån til kassekreditter og byggelån. Mens

veksten i nedbetalingslånene utgjorde hele 89% av utlånsveksten i 1980, var andelen kun 47% i 1981. Denne vridningen må ses i sammenheng med §8-reguleringen. Det var som nevnt, en stor del av nedbetalingslånene som ble underlagt en slik regulering, mens kassekreditter og byggelån var unntatt.

Utlån til publikum utgjorde 51% av forvaltningskapitalen og 73% av innskudd fra kunder ved utgangen av 1981. Utlånsøkning regnet i prosent av innskuddsøkning, var 67 i 1981, mot 48 i 1980.

Det var de mellomstore forretningsbankene – med forvaltningskapital mellom 2,3 og 7 milliarder kroner – som hadde sterkest vekst i så vel utlån som innskudd. Deres utlån økte med 17% og deres innskudd med 18%.

Lavest utlånsvekst hadde de største forretningsbankene – med forvaltningskapital over 20 milliarder kroner. Denne gruppen hadde også lavest innskuddsvekst og lavest utlånsvekst i forhold til innskuddsvekst (59%). Utlånsveksten var således 11%, mens innskuddsveksten var 14%. Man bør imidlertid her være klar over at de største bankene i større grad enn de andre gruppene yter lisensierte valutalån til innlendinger.

Teksttabell 3. Prosentvis vekst i utlån etter arter i forretningsbanker. Andeler av økning

	1980		1981	
	Vekst i prosent	Andel av økning i prosent	Vekst i prosent	Andel av økning i prosent
Disponerte kassekreditter	3,1	8,4	19,4	34,9
Disponerte byggelån	1,6	2,3	18,4	17,7
Nedbetalingslån	13,8	89,3	9,9	47,4
Herav:				
Veksler	4,4	1,7	-7,5	-2,0
Utlån mot avbetalingskontrakt	-2,3	-0,7	-2,8	-0,6
Andre utlån løpetid under 1 år	14,6	4,4	24,1	5,3
Andre utlån løpetid over 1 år	15,3	83,9	10,9	44,7
Utlån til publikum i alt	9,4	100,0	13,2	100,0

De minste bankene – med forvaltningskapital under 1,1 milliarder kroner¹⁾ – økte sine utlån med 16% og sine innskudd med 15%. I nordnorske forretningsbanker økte utlånene med 16% og innskuddene med 19%.

Teksttabell 4 viser veksten i forretningsbankenes utlån de to siste årene fordelt på publikumssektorer. Et typisk trekk ved utlånsutviklingen gjennom 1981 var en kraftig omfordeling av utlånsveksten fra de regulerte sektorene – dvs. kommuneforvaltningen, personlig næringsdrivende, lønnstakere og andre private sektorer – til de ikke-regulerte foretakssektorene. Lønnstakersektoren ble imidlertid langt mindre berørt av denne utviklingen enn de andre regulerte sektorene. Dette skyldes delvis at tilpasningen av nedbetalingslånene til §8-reguleringen i første rekke synes å ha falt på kommuner og personlig næringsdrivende, og delvis at bankene i større utstrekning enn tidligere ydet lån til lønnstakere i form av uregulerte utlånsformer, dvs. kassekreditter, byggelån og PSV-lån.

1) Det var ingen forretningsbanker som hadde forvaltningskapital mellom 7 og 20 milliarder kroner, heller ingen mellom 1,1 og 2,3 milliarder kroner.

Forretningsbankenes beholdning av norske ihendehaverobligasjoner økte med 2,7 milliarder kroner (11%) i 1981 mot 3,5 milliarder kroner (17%) i 1980. Deres beholdning av private og kommunale obligasjoner økte med 2,8 milliarder kroner (32%), mens stats- og statsbankobligasjoner ble redusert med 100 mill. kroner i 1981 (1%). Vel 30% av økningen i bankgruppens private og kommunale obligasjoner gikk direkte til næringslivssektorer, noe som forsterket den endring i utlånenes sammensetning som fant sted til fordel for næringslivet. En må også gå ut fra at en ikke ubetydelig del av bankenes tilførsel av obligasjonskreditt til private kredittforetak er kanalisert videre til næringslivet. Nesten 80% av kredittforetakenes samlede utlånsvekst i 1981 var utlån til næringssektorene.

Til sammen utgjorde obligasjonsbeholdningen 24% av forretningsbankenes forvaltningskapital ved utgangen av året, mot 25% ett år tidligere.

I tillegg til ordinære utlån økte forretningsbankenes valutalån mot lisens til innlendinger med 1,8 milliarder kroner i 1981 mot 2,4 milliarder kroner i 1980. Slike utlån utgjorde 5,1 milliarder kroner ved utgangen av året. Dette er utlån som faller utenom bankenes ordinære kreditt-

Teksttabell 4. Prosentvis vekst i forretningsbankenes utlån etter publikumssektorer. Andeler av økning

Debitorsektorer	1980		1981	
	Vekst i prosent	Andel av økning i prosent	Vekst i prosent	Andel av økning i prosent
Kommuneforvaltning inkl. foretak	17,7	7,3	-1,8	-0,6
Næringsliv	2,6	16,8	11,9	50,1
Herav:				
Foretak	1,6	8,8	15,9	56,2
Personlig næringsdrivende	8,4	8,0	-9,1	-6,1
Lønnstakere	19,8	76,1	17,5	52,6
Andre private	-2,5	-0,2	-44,6	-2,1
Publikum	9,4	100,0	13,2	100,0

rammer og som i nasjonalbudsjettet ses i sammenheng med den direkte kapitalinngang fra utlandet.

Sparebankene

Sparebankenes forvaltningskapital økte med 10,3 milliarder kroner (15%) i 1981, dvs. noe mer enn i 1980, da veksten var 8,5 milliarder kroner (14%). Forskjellen skrev seg i første rekke fra innskudd fra kunder som i særlig grad dominerer forvaltningskapitalens størrelse i denne bankgruppen. Forvaltningsveksten i 1981 ble hovedsakelig plassert i primærlikvider, obligasjoner, utlån og innskudd i utenlandske banker.

Innskudd fra kunder økte med 8,5 milliarder kroner (14%) i 1981, mens økningen i 1980 var 7 milliarder kroner (13%). Som i året før var det sterkest vekst i de høyest forrentede innskudd, spesielt i langtidsparing (55%) og innskudd på termin og andre vilkår under ett år (47%). Den sistnevnte innskuddsart utgjør imidlertid fortsatt en betydelig lavere andel av samlet innskuddsmasse i sparebankene enn i forretningsbankene, nemlig 12% mot 34%.

Bundne innskudd og innskudd på anfordring økte likeledes sine andeler av

innskuddsmassen i 1981. Innskudd på 12 måneders oppsigelse gikk derimot relativt sett noe ned også i sparebankene, og også her fortsatte den svake utviklingen i innskudd på tre måneders oppsigelse.

Beholdningen av primærlikvider økte med 12% i løpet av 1981. Ved utgangen av året utgjorde den 6,7% av forvaltningskapitalen.

Sparebankenes utlån til publikum økte med 5,9 milliarder kroner (14%), mot 4,2 milliarder kroner (11%) i 1980. Deres PSV-lån økte med 320 mill. kroner, slik at bankgruppens utlån (ekskl. PSV-lån) økte med 5,6 milliarder kroner i 1981. Dette var 1,9 milliarder kroner mer enn forutsatt i kredittopplegget. Som nevnt under avsnittet om forretningsbankene, var en vesentlig andel av bankenes utlån underlagt §8-regulering i 1981. Til tross for dette og stram virkemiddelbruk for øvrig ble utlansveksten for sterk i begge bankgruppene. De sørsnorske sparebanker var underlagt kredittlovens maksimalsats for pliktige primærreserver fra og med midten av november.

Teksttabell 5 viser sparebankenes utlansvekst fordelt på utlansarter. Som i forretningsbankene gikk nedbetalingslånenes andel av samlet utlansvekst kraftig ned fra 1980 til 1981, en utvikling som helt klart

Teksttabell 5. Prosentvis vekst i utlån etter arter i sparebanker. Andeler av økning

Utlansarter	1980		1981	
	Vekst i prosent	Andel av økning i prosent	Vekst i prosent	Andel av økning i prosent
Disponerte kassekreditter	19,7	16,7	22,3	16,0
Disponerte byggelån	-2,6	-3,5	23,4	21,6
Nedbetalingslån	12,7	86,8	11,5	62,4
Herav:				
Veksler	7,8	0,5	-1,6	-0,1
Utlån mot avbetalingskontrakter	-1,3	-0,1	-5,7	-0,4
Andre utlån løpetid under 1 år	17,7	2,2	21,9	2,2
Andre utlån over 1 år	12,9	84,2	11,6	60,7
Utlån til publikum i alt	11,1	100,0	14,1	100,0

må tilskrives §8-reguleringen. Til forskjell fra forretningsbankene holdt imidlertid disponerte kassekrediters andel av utlånsveksten seg omtrent uendret fra 1980 til 1981 i sparebankene. Det var følgelig bare disponerte byggelån som økte sin utlånsandel på bekostning av nedbetalingslånene.

Utlån til publikum utgjorde 61% av forvaltningskapitalen og 69% av innskuddene ved utgangen av året. Utlånsøkning i prosent av innskuddsøkning var 70% i 1981 mot 60% i 1980.

Sparebankenes utlånsvekst var ganske jevnt fordelt mellom de forskjellige størrelsesgruppene, mens det var noe større forskjeller når det gjaldt innskuddsveksten. I 1981 som i 1980 var det de største sparebankene – med forvaltningskapital over 1,2 milliarder kroner – som hadde sterkest innskuddsvekst (16%). Nordnorske sparebankers utlån økte med 17% og deres innskudd med 18%.

Teksttabell 6 viser veksten i sparebankenes utlån de to siste årene fordelt på publikumssektorer. Som i forretningsbankene fant det også i denne bankgruppen sted en kraftig omfordeling av utlånsveksten i løpet av 1981 fra kommuner, personlig næringsdrivende, lønnstakere o.l. til foretakssektorene. Omfordelingen var

imidlertid ikke på langt nær så kraftig for sparebankenes som for forretningsbankenes utlån.

Sparebankenes beholdning av norske ihendehaverobligasjoner økte med vel 2,2 milliarder kroner (12%) i 1981 mot 3 milliarder kroner (19%) i 1980. Også sparebankenes beholdning av stats- og statsbankobligasjoner gikk ned med nærmere 100 mill. kroner (1%) i 1981, mens deres private og kommunale obligasjoner økte med 2,3 milliarder kroner (23%). Som i forretningsbankene var om lag 30% av bankgruppens økte beholdning av private og kommunale obligasjoner utstedt av næringslivet. Beholdningene av norske ihendehaverobligasjoner utgjorde 27% av sparebankenes forvaltningskapital ved utgangen av 1981 mot 28% ett år tidligere.

Statsbankene

Statsbankenes andel av kreditt-tilførselen er – i tråd med myndighetenes intensjoner – blitt kraftig redusert de siste tre år. Mens statsbankene således i 1978 på det høyeste stod for halvparten av den innenlandske kredittgivningen, var andelen sunket til knapt 25% i 1981. Anslaget på statsbanke-

Teksttabell 6. Prosentvis vekst i sparebankenes utlån etter publikumssektorer. Andeler av økning

Debitor-sektorer	1980		1981	
	Vekst i prosent	Andel av økning i prosent	Vekst i prosent	Andel av økning i prosent
Kommuneforvaltning inkl. foretak	14,1	8,7	10,4	5,3
Næringsliv	8,8	30,7	14,7	39,8
Herav:				
Foretak	6,1	11,7	22,4	32,5
Personlig næringsdrivende	12,1	19,0	5,8	7,3
Lønnstakere	12,4	59,1	15,2	57,2
Andre private	10,2	1,5	-19,5	-2,3
Publikum	11,1	100,0	14,1	100,0

nes utlånsvekst i 1981 var opprinnelig 9,1 milliarder kroner, men ble senere redusert til 8,4 milliarder. Den faktiske utlånsøkningen beløp seg til 8 milliarder kroner. I årene 1978–1980 økte statsbankenes utlån gjennomsnittlig med om lag 11 milliarder kroner pr. år. Veksten i 1981 var således 3 milliarder kroner mindre enn dette.

De samlede innvilgningsrammene for 1981 ble først satt til 11,7 milliarder kroner, men senere redusert med 400 mill. kroner. Reduksjonen refererte seg hovedsakelig til Lånekassen for utdanning, hvor innvilgningstallet er et anslag og ikke en ramme. Anslaget påvirkes av flere forhold, blant annet av antall utdanningsøkende og utnyttingsgraden innenfor det gjeldende regelverk.

Halvparten av statsbankenes innvilgningsrammer kunne benyttes i første halvår. Finansieringsbehovet ble i 1981, i likhet med året før, hovedsakelig dekket ved lån fra statskassen. Fra og med 1981 er slike lån gitt til vilkår som svarer til det staten

selv må betale for sine låneopptak i obligasjonsmarkedet. Det er gjort blant annet for å få fram hvilke rentesubsidier staten tilfører statsbankenes låntakere.

Statsbankenes nettoemisjoner på det innenlandske obligasjonsmarkedet beløp seg til 1,6 milliarder kroner i 1981, 0,6 milliarder mer enn året før. Opplåningen i utlandet, som var relativt stor i 1978 og 1979, ble redusert betraktelig i 1980 og i 1981.

Skadeforsikringselskapene

Skadeforsikringselskapenes utlån blir direkte regulert. Reguleringen fulgte samme mønster i 1981 som året før. Dette innebar at en del av utlånsrammen ble fordelt ved at alle selskapene kunne øke utlånene med en bestemt prosentsats. Resten av rammen ble fordelt på grunnlag av premieinntekten i de enkelte selskapene.

Teksttabell 7. Statsbankenes virksomhet i 1981 (Mill. kroner)

	Innvilgningsrammer 1981		Faktisk utlånsøkning ²⁾	
	Ifølge nasj.-budsjett 1981	Ifølge nasj.-budsjett 1982	1980	1981
Husbanken	4 600	4 650	4 920	3 900
Landbruksbanken	684	659	500	490
Kommunalbanken	1 527 ¹⁾	1 467 ¹⁾	2 780	1 130
Industribanken	760	719	230	390
Fiskarbanken	250	225	70	40
Lånekassen for utdanning	2 200	1 890	1 540	1 550
Distriktenes utbyggingsfond	690	670	700	290
Lånekassen for aviser	20	18	10	10
Sum	10 731	10 298	10 750	7 800
Postsparebanken	1 001	991	162	190
I alt	11 732	11 288	10 912	7 990

1) Omfatter ikke lån gitt på basis av Kommunalbankens låneopptak i utlandet eller lån mot oppgjør i grunnkjøpsobligasjoner.

2) Norges Banks anslag. Omfatter også lån omtalt under 1).

Kilde: Finansdepartementet.

Utlånsveksten i 1981 ble opprinnelig satt til 300 mill. kroner og ble ikke endret senere. Utlånskontrollen skjer to ganger i året, nemlig ved utgangen av juni og desember. Den samlede utlånsøkningen ble 216 mill. kroner for året som helhet. Ved begge kontrollene lå utlånene godt under rammen.

Mellom kontrolltidspunktene fant det imidlertid sted en kraftig utlånseksponasjon. Således økte utlånene med hele 425 mill. kroner i tredje kvartal og gikk ned igjen med 200 mill. kroner i fjerde kvartal. Det

var likevel bare i et fåtall av selskapene at utlånene utviklet seg på denne måten.

Skadeselskapene har etter hvert bygget opp en betydelig overskuddslikviditet i form av bankinnskudd. I 1980 økte deres innskudd i forretnings- og sparebankene med 660 mill. kroner og i 1981 med 800 mill. kroner.

Oppbyggingen av bankinnskuddene skjedde gradvis gjennom hele året. Den var relativt sterk også i tredje kvartal til tross for den sterke utlånsøkningen.

Teksttabell 8. Skadeforsikringsselskaperens utlån og andre plasseringer (Mill. kroner)

	31. desember		
	1979	1980	1981
Utlån:			
Statsforvaltningen	100	100	100
Kommuneforvaltningen inkl. kommuneforetak	150	172	200
Finansinstitusjoner	889	1 063	1 081
Andre innenlandske låntakere	2 947	3 165	3 353
Herav:			
Industri	851	914	889
Eiendomsdrift m.v.	540	560	581
Lønnstakere m.v. (inkl. lån til boliger)	435	530	665
Andre næringer	1 121	1 161	1 218
Utlandet	3	4	3
Utlån i alt	4 089	4 504	4 737
Kassebeholdning	4	3	3
Norske bankinnskudd	2 305	2 964	3 788
Norske statskasse- veksler	—	191	—
Norske ihendehaver- obligasjoner	90	77	115
Norske aksjer	843	989	1 269
Utenlandske bankinnskudd	481	503	493
Utenlandske ihende- haverobligasjoner ¹⁾	669	802	804
Utenlandske aksjer	353	383	340
Andre plasseringer i alt	4 745	10 413	11 549

1) Inkl. statskasseveksler.

Teksttabell 9. Livsforsikringsselskaperens obligasjonsbeholdninger og utlån (Mill. kroner)

	31. desember		
	1979	1980	1981
Obligasjoner:			
Statsforvaltningen	4 304	5 143	4 742
Kommuneforvaltningen inkl. kommuneforetak	1 264	1 697	2 713
Statsbanker	375	396	374
Private kredittforetak	5 849	6 665	8 362
Andre innenlandske sektorer	1 212	1 563	2 271
Utenlandske ihendehaver- obligasjoner	22	5	3
Ihendehaverobligasjoner i alt	13 026	15 464	18 465
Utlån:			
Stats- og trygdeforvaltningen	1	2	2
Kommuneforvaltningen inkl. kommuneforetak	2 073	2 338	2 658
Finansinstitusjoner	147	238	360
Andre innenlandske låntakere	11 349	12 007	13 050
Herav:			
Industri	2 687	2 740	2 816
Eiendomsdrift m.v.	1 015	1 124	1 086
Lønnstakere m.v. (inkl. lån til boliger)	5 606	6 144	6 975
Andre næringer	2 041	1 999	2 173
Utlån i alt	13 570	14 585	16 070

Livsforsikringsselskaper m.v.

Utlånsøkningen i livsforsikringsselskapene (inkl. pensjonskasser og -fond) var i kredittbudsjettet stipulert til 1,5 milliarder kroner i 1981. Beløpet ble ikke endret i løpet av året.

Utlånene søkes begrenset ved at selskapene må plassere en viss del av forvaltningsveksten i obligasjoner. Satsen for plasseringsplikten var i 1981 den høyeste som kredittloven tillater, dvs. 60%. Forvaltningsveksten i livsforsikringssektoren var sterkere i 1981 enn året før. Foruten å overoppfylle plasseringsplikten med 190 mill. kroner, økte selskapene (inkl. pensjonskasser m.v.) utlånene med 1 900 mill. kroner. Bankinnskuddene økte også noe mer enn året før.

Private finansieringsselskaper

Rammen for de private finansieringsselskapenes utlånsøking i 1981 var i kredittbudsjettet satt til 300 mill. kroner. Utlånene blir direkte regulert med kontrolltidspunkt ved utgangen av hvert kvartal.

Utlånsforskriftene for 1981 var utformet etter de samme prinsipper som i 1980. Dette innebar en større utlånsvekst til formålet factoring enn til andre regulerte formål.

I alt økte utlånene med 350 mill. kroner i 1981. Factoring utgjør om lag 20% av selskapenes utlånsmasse. Denne utlånsformen økte med 170 mill. kroner.

Mens factoring ble regulert mindre strengt enn utlån til andre formål, ble *leasing* holdt helt utenom utlånsreguleringen. Leasing inngikk heller ikke i kredittbudsjettets rammer. Leasing har vist en sterk vekst de siste årene — fra knapt 0,5 milliarder kroner ved utgangen av 1977, 1,2 milliarder kroner i 1979 til nær 1,5 milliarder

der i 1980. Ekspansjonen fortsatte også i 1981. Beløpet steg da med 800 mill. kroner til 2,3 milliarder kroner. Av økningen vedrørte 200 mill. kroner leasing av personbiler.

En del av finansieringsselskapenes virksomhet finansieres ved innlån fra banker. Ved årsskiftet 1980/81 utgjorde lån fra banker om lag 10% av selskapenes ordinære lån. I 1981 fant det sted en betydelig vekst i selskapenes lån i banker i motsetning til året før, da slike lån i like sterkt omfang ble redusert.

Trygdeforvaltningen

Trygdeforvaltningen omfatter folketrygden, folketrygdfondet, barnetrygden, pensjonstrygden for sjømenn, fiskere og skogsarbeidere, samt krigspensjoneringen for militære.

Trygdeforvaltningens samlede inntektsoverskudd ble i 1981, ifølge revidert nasjonalbudsjett 1982, knapt 3 milliarder kroner. Overskuddet ble noe større enn antatt i det opprinnelige budsjett hovedsakelig som følge av større avgiftsinntekter enn forutsatt. I 1980 hadde trygdeforvaltningen et overskudd på 1,7 milliarder kroner og i 1979 på 0,4 milliarder.

Halvparten av inntektsoverskuddet i 1981 ble brukt til likviditetsoppbygging i Rikstrygdeverket. Den andre halvparten — dvs. folketrygdfondets renteinntekter — ble i sin helhet tillagt fondet. Hele fondstilveksten ble plassert i ihendehaverobligasjoner. I alt utgjorde fondets nettoobligasjonskjøp 1,6 milliarder kroner i 1981, mot 1,8 milliarder kroner i 1980 og om lag 2 milliarder kroner i 1979.

Av obligasjonsveksten i 1981 gjaldt 56% stats- og statsbankobligasjoner. Tilsvarende tall for 1980 og 1979 var 71% og 67%.

Låneformidling utenom det ordinære kredittmarkedet

De informasjonen en har om det uregulerte (grå) kredittmarkedet, bygger dels på oppgaver fra låneformidlere og dels på oppgaver over lånegarantier. Inntrykket er at de fleste lån i dette markedet er basert på garanti fra en finansinstitusjon. I fireårsperioden 1975–78 økte garantiene heller beskjedent – med gjennomsnittlig 5% årlig. I 1979 og 1980 var økningen langt sterkere – henholdsvis 15% og 25%. En kunne også frykte at veksten ville forsterkes ytterligere etter hvert som lånemulighetene på det ordinære kredittmarkedet ble begrenset. Massen av utestående garantier viste således en økning (de siste 12 måneder) på 27%, 25% og 39% pr. utgangen av henholdsvis første, annet og tredje kvartal 1981. I 1981 som helhet var økningen 56% eller nær 2 milliarder kroner.

Skadeforsikringsselskapene har tradisjonelt stått for den største delen av garantimassen. Andelen er imidlertid etter hvert blitt redusert – fra 60% i 1974 til vel 40% ved utgangen av desember 1981. Bankenes andel har på den annen side vist tilsvarende ekspansjon. Det siste halve året av 1981 var økningen 450 mill. kroner for skadeforsikringsselskapene, 600 mill. kroner for forretningsbankene og 650 mill. kroner for sparebankene.

I 1980 utgjorde veksten i garantiene 2,5% av den spesifiserte innenlandske kreditt-tilførselen. Økningen på ca. 2 milliarder kroner i 1981 svarte til nesten 6%. Finansdepartementet og Norges Bank gav i en pressemelding sommeren 1981 uttrykk for at en ville følge utviklingen i dette markedet nøye, og at en var innstilt på å foreslå tiltak dersom utviklingen skulle skape kredittpolitiske problemer. Dette ble senere fulgt opp med en tilråding fra Norges Bank om å regulere lånegarantiene knyttet til det uregulerte kredittmarkedet.

Renteutviklingen i 1981

Tabellene 29–35 i tabellvedlegget gir en oversikt over ulike rente- og provisjons-satser på innskudd og utlån i forretnings- og sparebanker og i livsforsikringsselskaper. Tabellene viser tre typer rentestatistikk. Tabellene 29–32 bygger på kvartalsrentestatistikken og viser vanlig laveste og høyeste rente- og provisjonssats på nye utlån og innskudd. Denne statistikken gir ingen presis informasjon, men indikerer relativt godt utviklingen for bankene sett samlet.

I tabell 33 gis en oversikt over viktige kortsiktige pengemarkedsrenter fra måned til måned. Disse påvirkes i stor grad av den likviditetspolitikk myndighetene fører overfor bankene.

Tabellene 34–35 viser tall fra årsrentestatistikken for livsforsikringsselskaper og forretnings- og sparebanker. Det er denne statistikken som legges til grunn ved kontrollen av den enkelte banks og selskaps utlånsrenter med utgangspunkt i finansministerens renteerklæring.

Av årsrentestatistikken ser vi at for forretningsbankene sett under ett, var renteleiet ved utgangen av 1981 14,2% p.a. for kortsiktige utlån og 12,3% p.a. for mellomlange/langsiktige utlån. Tilsvarende tall for 1980 var henholdsvis 13,4% p.a. og 11,9% p.a. Renteerklæringen fra mai i fjor gav bankene adgang til å heve sitt kortsiktige renteleie med inntil ett prosentpoeng, mens det mellomlange/langsiktige ble forutsatt holdt uendret. Økningen i det kortsiktige renteleie i løpet av 1981 var således noe mindre enn det mai-erklæringen gav adgang til, og kan være et resultat av at en del rentejusteringer ikke ble gjennomført før prisstoppen ble satt i verk i august. Økningen i det mellomlange/langsiktige renteleie kan forklares ved renteglidning i løpet av 1981. Selv om rentesatsene på nye utlån holdes uendret, vil således gjennomsnittrenten øke dersom nedbetaling av gamle lån

til lav rente erstattes med nye lån til høyere rente. Oppgavene fra sparebankene er enda ikke ferdig bearbeidet. Resultatene vil bli presentert i neste nummer av Penger og Kreditt.

Renteerklæringen fra januar i år satte et øvre nivå på 14,2% p.a. og 12% p.a. på renteleie for henholdsvis kortsiktige og mellomlange/langsiktige utlån i den enkelte forretnings- og sparebank. Rentekontrollen viser at 11 av 22 forretningsbanker ved utgangen av 1981 lå over januar-erklæringens angitte øvre nivå for det kortsiktige renteleie, mens 19 banker lå over det angitte mellomlange/langsiktige leie.

Livsforsikringsselskapenes utlånsrenter økte i løpet av 1981 fra 9,6% p.a. til 10,6% p.a. Gjennomsnittrenten på nye utlån endret seg som ventet ubetydelig i løpet av året og lå ved utgangen av 1981 på 10,8% p.a. Åtte av tolv selskaper lå ved siste årsskifte over det øvre nivå på 10,5% p.a. som januar-erklæringen satte for livsforsikringsselskapenes renteleie.

Alle banker og selskaper blir av Norges Bank informert om hvordan de lå an ved siste årsskifte i forhold til de rammer januar-erklæringen satte. Det forutsettes at banker og selskaper justerer sine satser slik at de holder seg innenfor de rammer den til enhver tid gjeldende renteerklæring setter.

Obligasjonsmarkedet

Da liberaliseringen av obligasjonsmarkedet ble vedtatt høsten 1980, ble den i praksis gjennomført ved at Finansdepartementet 6. oktober 1980 fastsatte nye forskrifter for opptak av lån i obligasjonsmarkedet. Den senere utvikling innenfor den liberaliserte del av obligasjonsmarkedet førte til at departementet fant det påkrevet å endre forskriftene allerede i januar 1981 og senere i mai samme år.

Forskriftsendringene i januar gikk i hovedsak ut på at minimumsbeløpet for

opptak av obligasjonslån ble forhøyet fra 10 til 35 mill. kroner. Samtidig ble alle låntakere i obligasjonsmarkedet, unntatt obligasjonsutstedende kredittforetak, pålagt å legge lånene ut til offentlig tegning. Prosjektlån som låntakeren ønsket å ta opp underhånden, måtte ha særskilt godkjenning fra Finansdepartementet.

Endringen i mai tok særlig sikte på å få til en samordning mellom Handelsdepartementets nye hørsreglement for kursnotering av obligasjoner og forskriftene for obligasjonsmarkedet. I den forbindelse ble låntakerne pålagt å utarbeide prospekter. De skulle i sin tur forelegges Børskomiteén i Oslo, som skulle bekrefte at prospektet oppfyller de krav til informasjon om låntakeren som stilles i reglementet for Oslo Børs.

Formålet med disse endringene i forskriftene var å gjøre obligasjonsmarkedet mer oversiktlig og funksjonsdyktig.

Selv om oversikten over obligasjonsmarkedet ble vesentlig bedre som følge av de nye forskriftene, var det vanskelig å holde kreditt-tilførselen over obligasjonsmarkedet til kommuner og private innenfor den ramme som var trukket opp i nasjonalbudsjettet. I kredittopplegget for 1981 var det regnet med en kreditt-tilførsel over obligasjonsmarkedet på 6 400 mill. kroner. I revidert nasjonalbudsjett 1981 ble denne kreditt-tilførselen økt med 1 000 mill. kroner til 7 400 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon av bankenes utlån. Med beregnet avdrag på private obligasjonslån på i alt 3 035 mill. kroner skulle bruttoemisjonene i den private sektor kunne beløpe seg til 10 435 mill. kroner.

Av disse bruttoemisjoner var rundt 55% reservert følgende formål (mill. kroner):

Kommuner	1 350
Kraftverk	2 750
Boliger	380
Skipsfinansiering	1 300
<hr/>	
Sum	5 780

Dermed stod det til rest et emisjonsbeløp på 4 655 mill. kroner til uregulerte formål.

Høy plasseringsplikt og sterk forvaltningsvekst i de plasseringspliktige kredittinstitusjoner førte til at det emisjonsvolum som var forutsatt i revidert nasjonalbudsjett 1981 for den private sektor, ble overskredet med 2,6 milliarder kroner. En annen årsak var at det i obligasjonsmarkedet var liten interesse for stats- og statsbankobligasjoner fordi renten på slike obligasjonslån lå noe lavere enn renten på private ihendehaverobligasjonslån. Selv om staten i januar 1981 gikk opp med renten på nye statslån med ett prosentpoeng og med ytterligere ett prosentpoeng i mai, hadde dette liten virkning på etterspørselen etter statsobligasjoner. Renten på nye private ihendehaverobligasjonslån ble oppjustert, slik at rentedifferansen mellom statens obligasjonslån og private obligasjonslån ble uforandret.

Forskjellen mellom renten på statsobligasjoner og private obligasjonslån bidro til at plasseringspliktige kredittinstitusjoner foretrakk å dekke en vesentlig del av plasseringsplikten med obligasjoner utstedt av private låntakere.

I mai 1981 var således renten i obligasjonsmarkedet kommet opp på følgende nivå:

<i>Statslån:</i>	
Løpetid 5 år fast	11½% p.a.
Løpetid 10 år fast	12 % p.a.

<i>Private lån:</i>	
Kraftverkslån, løpetid 23 år	12½% p.a.
Andre private lån, løpetid 17 år	12¼% p.a.

Kredittkspansjonen over obligasjonsmarkedet førte til at myndighetene måtte sette i verk motiltak. Finansdepartementet bad derfor i brev av 7. august 1981 Norges Bank om å begrense godkjenningen av nye låneopptak fra obligasjonsutstedende kredittforetak, ekskl. skipsfinansieringsinstitutter, til 200 mill. kroner om gangen.

Teksttabell 10. Bruttoemisjoner av ihendehaverobligasjoner, fordelt på låntakergrupper (Mill. kroner)

	1980	1981
Statsforvaltningen	5 747	3 297
Statsbankene	1 900	3 597
Private	10 234	13 136
Herav:		
Kredittforetak	6 603	6 934
Statsforetak	198	750
Kommuner og kommune-		
foretak	1 595	2 877
Private foretak	1 838	2 575
I alt	17 881	20 030

Samtidig ble de aktuelle kredittforetak, som i henhold til tidligere klarering fra Norges Bank kunne selge ihendehaverobligasjoner for mer enn 200 mill. kroner, bedt om å avslutte salget straks det overstiger 200 mill. kroner. I begynnelsen av oktober ble kredittforetakenes obligasjons salg ytterligere strammet til, idet Finansdepartementet i brev av 5. oktober 1981 til Norges Bank bad banken om ikke å gi nye emisjonstillatelser til obligasjonsutstedende kredittforetak i resten av 1981 utover de samtykker som ble gitt av Finansdepartementet. Det skulle senere vise seg at denne emisjonsstoppen kom til å vare helt fram til begynnelsen av mars 1982.

Obligasjonsutstedende kredittforetak

Obligasjonsutstedende kredittforetak hadde i 1981 lett tilgang på innlån. Bankenes og livselskapenes plasseringsplikt ble opprettholdt på et høyt nivå, og liberaliseringen av obligasjonsmarkedet høsten 1980 medførte at alle kredittforetak, unntatt skipsfinansieringsinstituttene og Eksportfinans, kunne selge obligasjoner uten begrensning fra myndighetenes side og dermed skaffe seg den kapital de trengte til sin utlånsvirksom-

het. Som nevnt i avsnittet om obligasjonsmarkedet, måtte Finansdepartementet tidlig på høsten 1981 stanse kredittforetakenes obligasjonssalg for dermed å begrense kreditt-tilførselen fra denne del av kredittmarkedet. Likevel ble obligasjonssalget fra disse kredittforetakene på i alt 3 785 mill. kroner eller 760 mill. kroner mer enn i 1980. Skipsfinansieringsinstituttene, inkl. Eksportfinans, som fortsatt bare kan selge ihendehaverobligasjoner etter innhentet samtykke fra Finansdepartementet, solgte obligasjoner for 3 149 mill. kroner, 429 mill. kroner mindre enn året i forveien. Nedgangen i obligasjonssalget falt på første- og annenprioritetsinstituttene, mens derimot Eksportfinans, som hovedsakelig finansierer eksport av kapitalvarer, økte obligasjonssalget med vel 400 mill. kroner.

Teksttabell 11. Kredittforetak. Emisjon av ihendehaverobligasjoner (Mill. kroner)

	1979	1980	1981
Realkredittforeninger	726	2 019	2 331
Skipsfinansiering	2 980	3 578	3 149
1. prioritetsinstituttene	780	1 702	1 184
2. prioritetsinstituttene	950	1 095	765
Eksportfinans	1 250	781	1 200
Andre kredittforetak	340	1 006	1 454
I alt	4 046	6 603	6 934

Rikelig tilgang på kapital gav som resultat en kraftig økning i kredittforetakenes utlån. Deres utlån til statlige og private foretak og personlig næringsdrivende økte i 1981 med nær 4,6 milliarder kroner. Det er en tredobling fra året i forveien. En vesentlig del av denne økningen, 1,3 milliarder kroner, ble lånt ut til industriforetak. Om lag samme beløp, eller 1,2 milliarder kroner av økningen, var utlån til gruppen "andre næringer", som hovedsakelig omfatter hotell- og restaurantdrift, finansiering, eidsdrift og tjenesteyting til næringslivet.

I 1980 utgjorde utlånsøkningen til disse formål bare 199 mill. kroner, slik at veksten i utlånene til disse næringer var mer enn seks ganger så stor i 1981 sammenlignet med 1980. En har følgelig fått en helt annen kanalisering av utlån til næringer og formål enn tidligere.

Teksttabell 12. Kredittforetak. Utlån fordelt på låntakergrupper (Mill. kroner)

	1979	1980	1981
Offentlig forvaltning	462	1 209	1 145
Finansinstitusjoner	25	126	237
Andre innenlandske sektorer	20 551	22 721	27 961
Statlige og private foretak og personlig næringsdrivende	17 896	19 425	24 004
Herav:			
Jordbruk og skogbruk	824	906	1 208
Industri i alt	9 416	9 931	11 215
Herav:			
Verkstedproduksjon (inkl. oljerigger og fartøyer)	7 089	7 123	7 781
Bygge- og anleggsvirksomhet	645	400	473
Varehandel	1 353	1 781	2 513
Utenriks sjøfart	3 671	4 221	5 177
Andre næringer	1 987	2 186	3 418
Lønnstakere (inkl. lån til boliger)	2 495	3 130	3 730
Andre private sektorer	160	166	227
Utlandet	3 989	5 481	5 994
Utlån i alt	25 027	29 537	35 337

Bankstrukturen

I 1981 ble antall forretningsbanker redusert fra 24 til 22. Vestfoldbanken A/S ble fusjonert med Christiania Bank og Kreditkasse og Telemarksbanken A/S med Bøndernes Bank A/S.

I 1981 ble det foretatt 26 sammenslutninger av sparebanker. Antallet sparebanker ble redusert til 296. Følgende sparebanksammenslutninger er godkjent i 1981 (forvaltningskapital pr. 31. desember 1980 i mill. kroner i parentes):

Stordal Sparebank	(29)
Skaun Sparebank	(22)
Brønnøy Sparebank	(44)
Landvik Sparebank	(25)
Feda Sparebank	(8)
Lier Sparebank	(328)
Hurum Sparebank	(116)
Lesja Sparebank	(50)
Dovre Sparebank	(88)
Vågå Sparebank	(90)
Lesjaskog Sparebank	(16)
Hvaler Sparebank	(43)
Vestby Sparebank	(70)
Meløy Sparebank	(40)
Hedrum-Lardal Sparebank	(289)
Hof Sparebank	(63)
Hortens Sparebank	(217)
Ramnes Sparebank	(66)
Sandefjords Sparebank	(270)
Stokke Sparebank	(100)
Tjømo Sparebank	(43)
Holmestrand og Botne Sparebank	(102)
Larvik Sparebank	(149)
Sande Sparebank	(100)
Sems Sparebank	(500)
Svelvik Sparebank	(90)

Sammensluttet med:	
Borgund Sparebank	(744)
Trondheim og Strinden Sp.bk.	(1 875)
Helgeland Sparebank	(541)
Aust-Agder Sparebank	(1 055)
Kvinesdal Sparebank	(104)
Sparebanken Buskerud	(1 767)
Sør-Gudbrandsdal Sparebank under navnet Gudbrandsdal Sparebank	(1 320)
Glommen Sparebank	(314)
Sparebanken Oslo/Akershus	(8 126)
Bodø Sparebank	(563)
Tonsbergs Sparebank under navnet Sparebanken Vestfold	(520)

(Fusjonen gjennomført pr. 1.1.82)

Følgende oppstilling viser sammenslutninger av sparebanker fra 1960 (én sammenslutning er her definert ved at en sparebank er gått sammen med en annen sparebank. Hvis tre sparebanker samtidig er gått inn i en større sparebank, regnes dette som tre sammenslutninger):

1960	2	598	1971	21	465
1961	5	593	1972	21	444
1962	3	590	1973	16	428
1963	12	578	1974	17	411
1964	20	558	1975	27	384
1965	22	536	1976	18	366
1966	8	528	1977	8	358
1967	2	526	1978	6	352
1968	8	518	1979	10	342
1969	16	502	1980	20	322
1970	16	486	1981	26	296

De største fusjonsbankene er:

25	sparebankers sammensluttet med Sparebanken Rogaland
21	» » » Sparebanken Oslo Akershus
14	» » » Trondhjems og Strindens Sparebank
13	» » » Aust-Agder Sparebank
12	» » » Sparebanken Vestfold
12	» » » Bergens Sparebank
10	» » » Sparebanken Nord
9	» » » Sparebanken Buskerud
9	» » » Gudbrandsdal Spb.
7	» » » Nord-Møre Sparebank
7	» » » Sunnfjord Sparebank
7	» » » Tromsø Sparebank
6	» » » Hedemarken Sparebank

Følgende oppstilling viser nedgangen i antall sparebanker fra 1971. (Tallene refererer seg til forvaltningskapitalens størrelse i den eller de minste sparebanker som omfattes av hver fusjon):

	Under 20 mill. kroner	20–100 mill. kroner	Over 100 mill. kroner	Sum
1971	17	4		21
1972	11	8	2	21
1973	9	6	1	16
1974	6	9	2	17
1975	16	11		27
1976	8	9	1	18
1977	6	2		8
1978	1	2	3	6
1979	3	6	1	10
1980	5	11	4	20
1981	2	14	10	26
	84	82	24	190

I 1981 fikk sparebanker tillatelse til å opprette sju filialer utenfor sin kontorkommune. Innenfor kontorkommunen ble det gitt tillatelse til å opprette 32 filialer. Forretningsbankene fikk tillatelse til å etablere 16 filialer utenfor sin kontorkommune og to filialer innenfor kontorkommunen.

Følgende tre banker forhøyet aksjekapitalen i 1980 (Mill. kroner):

	Fra	Med	Til	Emisjons- kurs
Sunnmørsbanken	53,9	7,7	61,6	100
Forretningsbanken	98,0	24,5	122,5	100
Kr.sand og Oplands Privatbank	18,4	9,6	28,0	100

	med	3	mill. USD
Sunnmørsbanken	»	40	»
Christiania Bank og Kreditkasse	»	20	»
Forretningsbanken	»	10	»
Fellesbanken	»	5	»
Fiskernes Bank	»	35	»
Den norske Creditbank	»	5	»
Vestlandsbanken	»	150	mill. kr. i Euro- krone- markedet
Bergen Bank	»		

I tillegg har Landsbanken konvertert ansvarlig lånekapital for 16 mill. kroner til aksjekapital og tatt opp ny ansvarlig lånekapital med 32 mill. kroner.

Bergen Bank International SA, Luxembourg, har tatt opp 5 mill. USD ansvarlig lånekapital i utlandet.

Distriktsrapporter 1981

Bruken av §8-regulering har skapt store problemer i flere utkantstrøk. Stram kredittpolitikk har tvunget mange banker til å ta opp dyre innskudd. Men lønnsomheten var jevnt over bedre i 1981 enn i 1980. Bankenes engasjement i det uregulerte pengemarked har økt sterkt. Og noen banker får forespørsler om å formidle innskudd til høye renter i dette markedet mot bankgaranti. Bankuttån er overført til det grå markedet uten at låntaker har fått kjennskap til det. Distriktene har hatt liten nytte av den økte frihet på obligasjonsmarkedet. Kredittpolitikken tvinger fram overgang til større bankenheter.

Dette er noen av hovedpunktene i årsrapportene som Norges Banks avdelinger rundt om i landet har sendt for året 1981. Rapportene er preget av de strenge reguleringer som fant sted på kredittmarkedet, og viser at kredittpolitikken har gitt forskjellige utslag i de ulike strøk av landet.

Finnmark, Troms, Nordland

Innskuddsveksten var høyere enn året før, men for en vesentlig del skyldes dette relativt dyre særinnskudd. Veksten i utlånene ble noe mindre, men det var store regionale forskjeller. I Troms har bankene måttet avslå søknader om lån til investeringsformål. I Finnmark har man derimot merket en heller slakk låneetterspørsel fra næringslivet.

Vanskelighetene for næringslivet i Finnmark er først og fremst knyttet til fiskerier næringen. Ressurssituasjonen, fangstkvoter og begrenset utlånsramme i Statens Fiskarbank har bidratt til å redusere næringens lån til investeringer. Enkelte banker gir også uttrykk for at lån til både bygging av nye boliger og overtagelse av eldre har stagnert. Dette kan skyldes at bankene har måttet sette kravet til egenkapital høyere enn tidligere.

Streng utlånsprioritering har vært nødvendig overfor personlige låntakere. Enkelte banker har måttet skaffe seg kort-siktige og kostbare innskuddsmidler for å

makte utlånsforpliktelser. Fra en av bankene påpekes det at man har store problemer med å få sentrale kredittinstitusjoner med på å totalfinansiere større byggeprosjekter. Det begynner å avleire seg inntrykk av at man tar med ildtang i ethvert prosjekt med basis nord for Dovre. Et hederlig unntak er Distriktenes Utbyggingsfond.

Samme bank har merket at en del innskytere er våkne for muligheten for høyere renteavkastning på partialobligasjonslån og i det grå marked i Sør-Norge. Som forslag til hvordan kapital kan føres tilbake til landsdelen, nevner banken utvidede rammer for termininnskudd fra Norges Bank. Banken ber også om at myndighetene vurderer forskjell i inntektsbeskatning av renter på bankinnskudd som et geografisk differensiert virkemiddel.

Fra bankene i Troms fremheves §8-reguleringens begrensning av utlån til personlig næringsdrivende som uheldig. En stor del av låntakerne innen fiske- og fiskeforedling består av personlige firmaer. Selv om bankene har forsøkt å prioritere disse til foretrengsel for privatpersoner, har det vært

vanskelig å dekke kredittbehovene, særlig under sesongfiskeriene.

Økt frihet på obligasjonsmarkedet har ikke ført til vesentlige omplasseringer av lån i bankene. Prosjektene i regionen har gjennomgående vært for små til å nå opp til minimumsstørrelsen for utlegging av obligasjonslån.

Bankene vurderer nå etablering av filialer på mindre steder strengere enn tidligere, fordi det her tar lengre tid før en ny filial blir lønnsom. For å kunne opprette nye filialer, må derfor bankene ha et solid grunnlag i de tettsteder der de er etablert. Hvis lønnsomheten på disse stedene svekkes ved at andre banker får konsesjon, mener man at utbygging av nye filialer vil stoppe opp.

I Nordland var utlånsveksten 15,3%, og det er litt mindre enn de to foregående år. Veksten var likevel høyere enn for landet som helhet, noe som skyldes den mindre restriktive utforming av de kredittpolitiske virkemidler overfor de nordnorske bankene enn i landet for øvrig. Innen fylket var det store variasjoner i utlånstallene. De var lavest i Ofoten og Vesterålen og høyest på Midt-Helgeland.

Innskuddsveksten var også noe høyere enn i 1979 og 1980 på tross av fortsatt høy arbeidsledighet. Forklaringen kan være et høyt rentenivå samt tilbakeholdenhet med investeringer på grunn av de svake konjunktorene generelt og usikkerheten innen fiskerinæringen spesielt. Veksten i innskuddene var størst for sparebankene.

I Ofoten har forretningsbankenes kontorer tydelig vurdert lånesøknader mer restriktivt enn tidligere. Dette kan være forårsaket av den usikre situasjonen for malmtransporten over Narvik og de ringvirkninger dette har gitt. Sparebankene har imidlertid vist økt vilje til utlån, hvilket kan ha sammenheng med en skjerpet konkurranse sparebankene i mellom.

Fusjoner: Forstanderskapet i Øst-Finnmark Sparebank har enstemmig godkjent fusjonsavtale med Tromsø Sparebank.

Brønnøy Sparebank fusjonerte med Helgeland Sparebank i april 1981.

Møre og Romsdal, Sor- og Nord-Trøndelag

Til tross for stor etterspørsel etter lån og stram kredittpolitikk ble de fleste rimelige lånesøknader innvilget. Men regionen har hatt et stort behov for kapitaltilførsel utenfra. Bare fra Sunnmørsbankens kontor i Oslo, som ble opprettet sommeren 1981, ble det tilført 178 mill. kroner.

I Sunnmøre og Romsdal bankdistrikt oppnådde de to lokale forretningsbanker en innskuddsvekst på 25,9%, mot 12,8% året før. Innskudd på særvilkår stod for nesten hele økningen. For sparebankene var veksten 13,6%, og også denne bankgruppen hadde en sterk vekst i særinnskuddene.

Utlånene økte med 15,5% for forretningsbankenes vedkommende og med 15,9% for sparebankene. Det skjedde en klar vridning av utlånsveksten fra nedbetalingslån til kassekreditter og byggelån. Forretningsbankene økte sine utlån mot valutalisens med 196 mill. kroner, noe som gjenspeiler den økte internasjonale virksomhet med blant annet finansiering av oljeredderte aktiviteter.

Bankene på Nordmøre har jevnt over hatt et godt driftsår. Til tross for de økte renter på statskasseveksler og obligasjoner hevder imidlertid bankene at avkastningen på den samlede obligasjonsportefølje er for lav. Og dette fremheves som en årsak til presset på utlånsrentene. Et par banker har hatt vesentlige kurstap — som ikke er realisert i regnskapene — på de gamle obligasjonsbeholdningene som er kjøpt som følge av plasseringsplikten. — Disse lavt forrentede statsobligasjoner bør konverteres i nye til en rente som samsvarer bedre med dagens rentenivå, fremholder bankene.

Til tross for det gode driftsresultat som er oppnådd, er sparebankene på Nordmøre nesten samstemt i sin kritikk av de harde kredittrestriksjoner som er pålagt dem. Særlig de mindre banker har hatt problemer med å betjene sine kunder. I mange tilfelle er kunder henvist til å skaffe seg lån i kredittselskapene med garanti fra bankene til renter som ligger høyere enn dem bankene selv kan ta. En sparebank uttaler: — Sett fra vårt synspunkt, har derfor myndighetenes reguleringstiltak — dersom hensikten var å begrense forbrukslånene — vært et slag i løse luften. — Det hevdes meget sterkt fra bankenes side at regelverket nå virker slik at det grå pengemarked ekspanderer.

Økningen i innskuddene var noe mindre enn de to foregående år. Tendensen til å flytte midler fra lavere til høyere forrentede innskuddsformer fortsatte også i 1981. Konkurransen om innskuddsmidlene ble hardere — ikke bare bankene i mellom, men også fra obligasjonsmarkedet og livsforsikringsselskapene.

Etterspørselen etter lån var stor gjennom hele året, så vel fra næringslivet som kommuner og lønsmottakere. Trass i reguleringene kunne bankene i rimelig grad dekke næringslivets behov for kreditt — ofte i samarbeid med andre banker.

Kredittforholdene i Trøndelag var tilfredsstillende. Likviditeten i de fleste banker var stram, men det syntes ikke å ha virket så alt for sterkt på muligheten for å gi lån. Utlånsøkningen for Trøndelagsfylkene lå en del over landsgjennomsnittet med 17% for sparebankene og 31,6% for Forretningsbanken A/S. Låneordningen i Norges Bank er sterkt utnyttet, og bankene har tatt inn særinnskudd. Videre er det formidlet store beløp fra det uregulerte markedet.

Den største utlånsøkningen falt på gruppen lønnstakere, og det er spesielt innskuddene i boligbyggelag og omsetning av eldre boliger som har krevet lånekapital.

Fra sparebankene ble det for øvrig reist en del tvil om effekten av §8-reguleringen. Mye tydet på at utlånene i stor grad gikk som før under andre betegnelser, men distriktene ble nok en del rammet.

Gode år i landbruket parallelt med begrensede utlånskvoter i Landbruksbanken har medført forsterket lånepress mot de lokale banker. En god del byggeplaner i landbruket er forskjøvet i kortere eller lengre tid på grunn av vanskelig og dyr finansiering. I utkantområdene, og da særlig den nordlige delen, har statlige låneinstitusjoner hatt sterkt engasjement. Siden disse lånemulighetene vanligvis er betinget av at det private bankvesen tar seg av byggelån og toppfinansieringslån, har de lokale banker følt et sterkt press, og de har ofte strukket seg lengre enn de strengt tatt hadde ressurser til.

Fusjoner: En avgjørelse i fusjonsforhandlingene mellom Sunnmørsbanken A/S og Romsdals Fellesbank A/S ventes å foreligge i løpet av inneværende år.

Ti sparebanker i Namdalen slutter seg sammen høsten 1982 og får samlet en forvaltningskapital på rundt 700 mill. kroner.

Rogaland, Agder-fylkene, Hordaland

Utlånene økte til dels sterkt til tross for strenge kredittreguleringer. Men etterspørselen etter lån var større enn bankene så seg i stand til å imøtekomme, og låntakerne ble ofte henvist til det uregulerte marked. I Vest-Agder måtte enkelte banker redusere sine utlån meget sterkt for å unngå å måtte innbetale tilleggsreserver til Norges Bank. Denne tilpasningen skjedde blant annet ved betydelige avlastninger i det uregulerte pengemarked. I noen tilfelle ble lånefordringer overført til långivere i dette markedet uten at låntaker hadde kjennskap til det.

I Vest-Agder var utlånsveksten 13,5% for forretningsbankene og 11,5% for sparebankene. Næringslivets lånebehov er stort sett dekket, mens det for personlige låntakere måtte stilles strenge krav til oppsparing. Byggelånene økte sterkt. For sparebankene har §8-reguleringene av utlånene virket spesielt uheldig, fordi de personlig næringsdrivende utgjør en stor andel av bankenes næringslivskunder.

Innskuddene i sparebankene økte med 11,5% og i forretningsbankene med 14,5%. Likviditeten var stram store deler av året, men det var liten interesse for å ta opp betingede lån (B-lån) i Norges Bank. Kun to banker tok opp slikt lån.

Den gjennomsnittlige utlånsøkningen for bankene i Rogaland var på noe over 18%. Etterspørselen etter lån var også her størst fra den personlige sektor. Bankene gir uttrykk for at de som har søkt boliglån, som oftest ikke har fått innvilget så mye som de har bedt om. Låneetterspørselen fra næringslivet var mer moderat.

Også innskuddsveksten var større enn foregående år. Selv om bankene har måttet betale mer for innskuddene, har det ikke vært noe problem å få dem. Blant bankene er det stor enighet om at kreditt i betydelig grad er formidlet til publikum via andre kanaler, slik at bruken av kredittlovens §8 ikke har vært effektiv. I tillegg til at bankenes stilling er svekket, har dette bidratt til en fordyring av kredittene og et ekstraarbeid med å fremskaffe dem.

Rogalandsbanken — som er distriktets eneste lokale forretningsbank — påpeker at den må ha en relativt høy vekst sammenlignet med de konkurrerende forretningsbanker hvis den skal kunne bevare sin posisjon i distriktet. Det har derfor vært viktig for banken å unngå å komme i B-lånsposisjon. Men med de høye rentene på det kortsiktige pengemarkedet har dette medført betydelige ekstra rentekostnader. Etter Rogalandsbankens oppfatning har kredittpolitikken på denne måten gjort det

vanskelig å beholde den posisjon i lokalmarkedet som retningslinjene for bankstrukturen tilsier.

I Aust-Agder lå både innskudds- og utlånsveksten i fjor noe under landsgjennomsnittet. Utlånsveksten var påvirket av at en overveiende del av sparebankene var underlagt utlånsregulering både på grunn av B-lånsordningen og senere ved §8-reguleringen. Hovedinntrykket er likevel at alle berettigede lånebehov ble dekket. Boligbyggingen foregikk som normalt. Avslag på mer forbrukspregede lån ble mottatt med forståelse. På det uregulerte marked var det ganske rikelig med midler, og det er gitt lån selv uten bankgaranti eller annen sikkerhet.

Forretningsbankene i distriktet hadde en uventet svak vekst i 1981 — både på innskudds- og utlånsiden. Problemer i næringslivet med nedgang i antall arbeidsplasser i industrien og relativt høy ledighet kan ha spilt en rolle i denne sammenheng.

I Haugesund bankdistrikt var innskuddsveksten 14% for sparebankene og 8% for forretningsbankene. Veksten var godt under landsgjennomsnittet, noe som ifølge enkelte banker kan bety at midler ble kanalisert via det uregulerte pengemarked. Bankenes engasjement i dette markedet fikk et langt større omfang i fjor enn tidligere.

De trange utlånsrammene og den store etterspørselen etter lån skapte betydelige problemer for bankene i Haugesund distrikt, spesielt for sparebankene. Boligbyggere fikk merke at bankene stilte strengere krav til egenkapital. Stort sett er likevel inntrykket at de fleste velfunderte lånesøknader ble innvilget i 1981. Totalt økte utlånene i sparebankene med 18,8% og i forretningsbankene med 6,5%.

Bankenes likviditet var periodevis meget anstrengt. En av sparebankene skriver således: —En årviss gjentakelse hos oss er dårlig likviditet om våren og fram til sommeren, omtrent til halvårsskiftet, så god innskuddsvekst fram til november for

så å gå nedover igjen. Dette skyldes jordbrukets oppgjørs- og betalingsterminer. Vi stiller oss ofte undrende til rundskriv om at nå er likviditeten god og må strammes inn, mens vi kjemper med ryggen mot veggen og knapt vet hvordan vi skal komme ut av problemet.

Av distriktets 11 sparebanker har fire besluttet å gå inn i Hordalands nye fylkes-sparebank, Sparebanken Vest. Tre av de øvrige banker er i fusjonsforhandlinger, og det er et åpent spørsmål hva de fire gjenværende banker velger å gjøre.

Andre fusjoner: Et utvalg nedsatt av Agder Sparebanklag, har enstemmig anbefalt at samtlige sparebanker i Agder-fylkene slås sammen til en bank med navnet Sparebanken Sør.

Feda Sparebank sluttet seg sammen med Kvinesdal Sparebank, og Landvik Sparebank gikk sammen med Aust-Agder Sparebank.

Hedmark, Oppland

Bankenes inntjening var tilfredsstillende, men året var preget av stram likviditet. I Hedmark sier bankene seg lite tilfreds med innskuddsutviklingen. Den skjerpede kampen om sparemidlene medførte at sparingene ble mer rentebevisste. Etterspørselen etter lån var relativt høy gjennom hele 1981 – det gjelder spesielt den offentlige sektoren. Interessen for investeringskreditter i næringslivet var noe svakere. Personlige låntakere viste høy etterspørsel, bortsett fra til boliger der en kunne merke en viss tilbakeholdenhet. Høye boligpriser kan her være en forklaring.

Likviditeten i Hedmarks banker har stort sett vært stram. Bankene har foretrukket kostbare innskudd fremfor å komme i B-lånsposisjon. Likevel bedret inntjeningen

seg betydelig i forhold til det foregående året, noe som skyldes de økte renter på korte utlån og bedret avkastning på porteføljen av verdipapirer. Ekspansjonen i det grå marked vurderes som betenkelig. Flere banker beklager seg over at større innskytere vil ha hjelp til å plassere sine midler på det grå marked til høy forrentning med garanti fra bankene. Bankene er således kommet i et dilemma som nødvendigvis fører til nytenkning. For distriktet som helhet var den direkte utlansreguleringen (§8 i kredittloven) ikke noe problem, men det var visse vanskeligheter i utbyggingsområder som Kongsvinger, Elverum og Tynset.

Bankene i Oppland var stort sett fornøyd med innskuddsutviklingen, men både sparebanker og forretningsbanker var avhengige av kapitaltilførsel utenfra for å dekke de lokale lånebehov. Som følge av de stramme kredittpolitiske tiltak har det utviklet seg et mer intimt samarbeid med de sentrale kredittinstitusjoner. Fylkets banker har nå fått bedre kjennskap til og bedre nytte av pengemarkeder utenfor distriktet enn tidligere.

Driftsresultatene for sparebankene var noe ujevne, men betegnes stort sett som tilfredsstillende. Kreditkassens region var fornøyd med driftsresultatet, mens Opplandsbanken DnCs region fikk noe svakere resultat enn ventet.

Fusjoner: Lesjaskog, Lesja, Dovre og Vågå sparebanker gikk 1. november sammen med Sør-Gudbrandsdal Sparebank. Dermed er det bare tre selvstendige sparebanker igjen i Gudbrandsdalen ved siden av Gudbrandsdal Sparebank.

I Hedmark pågikk det i 1981 forhandlinger om fusjon mellom Nord-Østerdal Sparebank og Hedemarken Sparebank. Denne fusjonen er nå foretatt under navnet Sparebanken Hedmark. Også Elverum Sparebank og Østerdalen Sparebank har forhandlet om sammenslutning.

Telemark, Vestfold, Buskerud, Østfold

Også for bankene i denne regionen var inntjeningen vesentlig bedre enn året før. I Telemark oppnådde sparebankene de beste driftsresultater. Disse bankene hadde en økning i innskuddene på 13,5%, og det er noe over tallet for 1980. Innskuddsveksten i forretningsbankene var 12,1%, dvs. i underkant av veksten året før. Utlånsveksten var 14,8% for sparebankene og 13,1% for forretningsbankene. For begge bankgrupper var dette en høyere vekst enn i 1980. Det var imidlertid store variasjoner fra bank til bank.

Bankene i Telemark stiller seg sterkt kritisk til de relativt harde kredittpolitiske virkemidler som ble tatt i bruk. Politikken har indirekte stimulert det uregulerte pengemarkedet. Bruk av renten som etterspørselsregulerende faktor på lånemarkedet etterlyses. Likeledes fremholdes det at obligasjonslånene i kredittpolitisk forstand må behandles som andre utlån og ikke holdes utenom bankenes kredittrammer. Stadige endringer i virkemiddelbruken synes å ha medført problemer for mange av sparebankene, blant annet nevnes budsjettering og utlånspolitikk. Også rent administrativt innebar det en viss belastning, og man etterlyser derfor rammebetingelser av noe lengre varighet enn tilfellet har vært det siste året. Bankene påpeker videre at §8-reguleringen har ført til en forskjellsbehandling som er meget vanskelig å forstå. I utkantstrøk har reguleringen i stor utstrekning gått ut over bønder, skogsarbeidere og mindre næringsdrivende.

I Vestfold var utlånsveksten i sparebankene vesentlig større enn året før, 14,8% mot 6,7%. Vestfoldbanken/Kreditkassen økte utlånene med 18,4%, mens Den norske Creditbanks kontorer bare hadde en økning på 3,5%. De fleste banker melder at kredittrestriksjonene førte til store problemer ved behandling av lånesøknadene.

Innskuddene i fylkets sparebanker økte med 12,7%, mot 10% året før. Den norske Creditbanks avdelingskontorer hadde en økning på 26%, mens det for Vestfoldbanken/Kreditkassen var en nedgang i innskuddene fra publikum fordi særinnskudd ble erstattet med kapital fra hovedbanken.

Også i Buskerud er bankenes ankepunkt mot fjorårets kredittpolitikk rettet mot sektorreguleringen av bankenes utlån. Oppfatningene er her samstemte, og det hevdes at reguleringen innebærer urimelige og uheldige forskjellsbehandlinger. – Å vinne forståelse for at en person som driver sin virksomhet med uavkortet personlig ansvar, skal behandles dårligere enn virksomheter med delt eieransvar, lar seg bare ikke gjøre. En vesentlig del av bedriftene ute i distriktet er enmannseid. Sektorregulering har nok dermed hatt en viss distriktsfiendtlig effekt, uttales det. Det er videre en alminnelig oppfatning at §8-regulering straffer de lojale banker. Kredittregulering gjennom strammere primærreservekrav blir foretrukket.

Distriktets banker påpeker videre at den sterke økningen i garantistillelse for låneopptak i det uregulerte kredittmarked er betenkelig. Liberaliseringen av obligasjonsmarkedet karakteriseres som positiv i sin alminnelighet, men de mindre banker har bare perifer nytte av den. De obligasjonsutstedende institusjoner er stort sett lokalisert i økonomiske sentra og har vært gjenstand for administrasjonsmessig oppsvulming, hevdes det.

Låncetterspørsel i forbindelse med utbygging eller fornyelse av produksjonsutstyr var avtakende, mens det på den annen side var stigende behov for driftskreditter. Hovedtyngden av seriøse og velbegrunnede lånesøknader fra private låntakere er imøtekommert, men det er stilt stadig større krav til kundeforhold. Avslag er forekommet oftere enn tidligere. Alt i alt lå utlånsveksten på nivå med landsgjennomsnittet for sparebankene. Fylkets eneste

selvstendige forretningsbank hadde en meget sterk vekst i utlånene.

Innskuddsutviklingen var langt svakere enn for landet sett under ett. Veksten i fjor var 10,5%. Midler ble i stor grad omplassert til høyrentekonti.

Fra bankene reises forslag om at kontrollen med utlånene foretas kvartalsvis i stedet for hver måned, slik at tilpasningsvansker kan unngås. Videre spørres det om ikke deler av folketrygdmidlene igjen kan plasseres som innskudd i banker med svak likviditet og/eller i banker i spesifiserte utbyggingsområder. Finansministerens renteerklæring kritiseres, og bankene stiller spørsmål ved om det ikke nå ville være bedre å fastsette maksimale rentesatser i medhold av kredittlovens §14.

For bankene i Østfold gjorde det seg ikke gjeldende spesielle problemer. Utviklingen i fylket fulgte de samme generelle tendenser som kan gjenfinnes på landsbasis. Bankene viste stort sett forståelse for at innstramningstiltak i en eller annen form var nødvendig. Det gjaldt imidlertid ikke anvendelsen av kredittlovens §8, som var særlig upopulær. Selv om byggelån og PSV-lån var unntatt fra reguleringen, ble alle andre lån til boligbygging rammet – gjennom begrenset tilgang på tilleggs lån til toppfinansiering. Bankene har påpekt at lengre bruk av §8-regulering vil kunne skape utilsiktede konkurransevidringer.

Innskuddsøkningen for Østfold-bankene var 13,5%, noe over 1980-tallet. Fra en av bankene ble det meldt om betydelig innskuddsøkning i første halvår, men en utflating ut i annet halvår. Banken forklarer dette med at sparerne fryktet en betydelig prisøkning ved prisstoppens opphevelse og derfor foretok forserte innkjøp.

Utlånene økte med 12,2%, nær 4% over tallet for 1980. Etterspørselen etter lån var sterk, og restriktiv utlånspolitikk var nødvendig.

Fusjoner: Bergen Bank A/S og Landsbanken A/S har begge fått konsesjon for opprettelse av avdelingskontorer i Skien, noe som vil skje i løpet av 1982.

Vestfoldbanken ble sammensluttet med Christiania Bank og Kreditkasse i mars, og banken har fått konsesjon for opprettelse av et avdelingskontor i Horten.

Sparebanken Vestfold trådte i virksomhet ved årsskiftet, 14 sparebanker er tilsluttet.

Hurum Sparebank og Lier Sparebank er gått inn i Sparebanken Buskerud.

Bergen Bank er meddelt konsesjon for filialopprettelse i Drammen.

Hvaler Sparebank fusjonerte med Glommen Sparebank i desember, og til høsten vil denne sammenslutningen fusjonere med Fredrikstad Sparebank.

Oversikt

over gjeldende kredittpolitiske bestemmelser i henhold til kredittloven av 25. juni 1965

- §§ 4– 6 Likviditetsreserver
- § 8 Tilleggsreserver
- §§ 9–10 Plasseringsplikt
- § 11 Oppgaveplikt
- § 12 Utlånsregulering for private finansieringsselskaper
og skadeforsikringsselskaper
- § 13 Oppgaveplikt over rente- og provisjonssatser
- § 15 Utstedelse av ihendehaverobligasjoner
Godkjenning av låneopptak hvor flere långivere deltar

Norges Banks diskonto: 9% fra 30. november 1979

Oppstillingen på de følgende sider har bare til formål å gi en oversikt over gjeldende kredittpolitiske bestemmelser. All praktisk anvendelse av bestemmelsene bør skje på grunnlag av rundskrivene fra Norges Bank. Listen er ajourført pr. 1. juni 1982.

Kredittlovens §4–6. Likviditetsreserver for banker

Primære likviditetsreserver

	Primærreserver i prosent av beregningsgrunnlaget ¹⁾		Resolusjon
	Sør-Norge	Nord-Norge	
<i>Sparebanker</i>	8	0	1982-04-30
<i>Forretningsbanker</i>	8	0	1982-04-30
1) Beregningsgrunnlaget:			
Forvaltningskapital (kode 191)	– Opptjente, ikke forfalte renter på utlån (kode 17221)
– Valutainnskudd (kode 115 1241 – 1242 – 1243), hode 03	– Opptjente, ikke forfalte andre renter (kode 17222)
– Valutalån etter lisens (kode 169), hode 03	– Opptjente, ikke forfalte andre inntekter (kode 17223)
– Utgifter (kode 19)	– Betalte, ikke påløpne renter (kode 17231)
– PSV-lån (kode 1662)	– Betalte, ikke påløpne andre utgifter (kode 17232)
– En bloc-avskrivninger (kode 262)	= Beregningsgrunnlag (ved utgangen av måneden)
– Oppskrivning av fast eiendom (kode 277)		
– Forfalte renter og andre inntekter (kode 1721)		

Når det gjelder beregningsgrunnlaget for plasseringsplikten, må tilsvarende fradrag foretas for okt. 1981 (utgangspunktet).

Kredittlovens §8. Tilleggsreserver for banker

Tilleggsreserver

Resolusjon: 1982-03-26

Fri utlånsøkning i prosent ¹⁾	Sørnorske sparebanker	Nordnorske sparebanker
Juni 1981–juni 1982	12	16
Juli 1981–juli 1982	11	15
August 1981–august 1982	10	14
September 1981–september 1982	9	13
Senere 12 måneders perioder	8	12

Hvis faktiske utlån pr. 26. februar 1982 var høyere, gjelder disse som øvre grense.

¹⁾ Med fri utlånsøkning menes at tilleggsreservekrav ikke beregnes dersom økningen ikke overstiger angitte grenser. Av overskridelser skal 100% holdes som innskudd i Norges Bank. I motsatt fall betales strafferenter til statskassen.

Reguleringen omfatter sparebankenes samlede utlån til publikum *unntatt*:

- PSV-lån
- boligbyggelån med konverteringstilsagn (enten fra statens boligbanker eller fra private banker (PSV-lån))
- statsgaranterte lån til miljøvern- og effektiviseringstiltak i industrien.

Kredittlovens §§ 9–10. Plasseringsplikt for banker, livsforsikringselskaper, pensjonskasser og -fond

Plasseringsplikt

	Utgangspunkt for beregning (forvaltningskapital)	Plasserings- plikt	Tillatt reduksjon	Resolusjon
Dersom faktisk obligasjonsbeholdning er under henholdsvis 30% av forvaltningskapitalen for banker i Sør-Norge og 27% for banker i Nord-Norge				
<i>Forretnings- og sparebanker¹⁾</i>				
i Sør-Norge	Oktober 1981	20%	20%	1982-01-22
i Nord-Norge				
Dersom faktisk obligasjonsbeholdning er under 60% av forvaltningskapitalen				
<i>Livsforsikringselskaper, private og kommunale pensjonskasser og -fond</i>				
med forvaltningskapital over 5 mill. kroner				
i Sør-Norge	September 1981	40%	40%	1982-01-22
i Nord-Norge	September 1981	20%	20%	1982-01-22

Oppgjørstidspunkt:

Forretnings- og sparebanker: To-månedersperioder (utgangen av februar, april osv.)

Øvrige: Kvartalsvis.

Den tilpliktete økning i obligasjonsbeholdningen beregnes med utgangspunkt i den *pliktige* obligasjonsbeholdning ved utgangen av desember 1981.

1) Beregningsgrunnlaget, se §§ 4–6.

Ved kgl. resolusjon av 21. mars 1980 er det bestemt at aksjer kan sidestilles med obligasjoner ved oppfylling av plasseringsplikten.

Aksjer i kredittinstitusjoner eller datterselskaper av kredittinstitusjoner, aksjer i selskaper som har til formål å eie eller utnytte fast eiendom, og aksjer i selskaper som har direkte tilknytning til driften av kredittinstitusjoner, kan ikke medregnes.

Kredittlovens § 11. Oppgaveplikt for private finansieringsselskaper, livs- og skadeforsikringselskaper

Oppgaveplikt

for <i>private finansieringsselskaper</i>	Diverse oppgaver Lånegarantier	Finansdepartementets bestemmelse 1966-03-15 Finansdepartementets bestemmelse 1974-12-24
for <i>livsforsikringselskaper</i>	Diverse oppgaver	Finansdepartementets bestemmelse 1972-08-10
for <i>skadeforsikringselskaper</i>	Diverse oppgaver Lånegarantier	Finansdepartementets bestemmelse 1972-08-10 Finansdepartementets bestemmelse 1974-12-24

Kredittlovens § 12. Utlånsregulering for private finansieringsselskaper og skadeforsikringselskaper

Utlånsregulering

	Resolusjon
for <i>private finansieringsselskaper</i> med utlån ¹⁾ over 10 mill. kroner	1982-04-02
Utlånene ved utgangen av 2. kvartal 1982 til andre formål enn leasing og factoring skal ikke overstige det største av 1) 8% over faktisk utlån til andre formål enn leasing og factoring tolv måneder tidligere, eller 2) 4% over faktisk utlån til andre formål enn leasing og factoring 31. desember 1981.	
3. og 4. kvartal: 1) Som 2. kvartal. 2) 8% over faktiske utlån til andre formål enn leasing og factoring 31. desember 1981.	
for <i>skadeforsikringselskaper</i> med forvaltningskapital over 10 mill. kroner ved utgangen av 2. kvartal 1982	1982-01-22
	3% over faktiske ²⁾ utlån pr. 31. desember 1981 (statisk ledd) + 7% av økningen i premieinntekt for egen regning fra gjennomsnittet for årene 1977 og 1978 til gjennomsnittet for årene 1979 og 1980 (dynamisk ledd). Det dynamiske ledd kan ikke overstige det tredobbelte av det statiske. Selskaper med negativ premievekst kan øke sine utlån i samsvar med det statiske ledd.
3. kvartal 1982	Ingen regulering. Oppgaveplikt.
4. kvartal 1982	6% av det laveste av faktisk og tillatt utlån ved utgangen av 1981 (statisk ledd) + 14% av økningen i premieinntekt for egen regning fra gjennomsnittet for årene 1978 og 1979 til gjennomsnittet for årene 1980 og 1981 (Dynamisk ledd). Det dynamiske ledd kan ikke overstige det tredobbelte av det statiske. Selskaper med negativ premievekst kan øke sine utlån i samsvar med det statiske ledd.

1) Utlån til andre kredittinstitusjoner og til utlandet regnes ikke med. Hvis et selskaps faktiske utlån har oversteget tillatte utlån ved kontrolltidspunktene i 1981, skal tillatt utlån legges til grunn for beregning av selskapets tillatte utlån i 1. halvår 1982.

2) Utlån til statsforvaltningen, til andre kredittinstitusjoner og til utlandet regnes ikke med. Dersom de faktiske utlån 31. desember 1981 overstiger det tillatte utlånsnivå, skal det tillatte utlånsnivå 31. desember 1981 danne utgangspunkt for beregning av utlånsrammen.

Kredittlovens § 13. Oppgaveplikt over rente- og provisjonssatser

Oppgaveplikt

Oppgaveplikt for forretnings- og sparebanker, livs- og skadeforsikringselskaper samt kreditt- og hypotekforeninger til Norges Bank over hvilke rente- og provisjonssatser som nyttes ved inn- og utlån. Oppgaveplikten for disse institusjoner omfatter også melding til Norges Bank om enhver *endring* av de rente- og provisjonssatser som blir nyttet.

Finansdepartementets forskrift av 6. juli 1965, rundskriv av 15. juli 1965 fra Norges Bank.

Oppgaveplikten ble ved Finansdepartementets bestemmelse av 23. mars 1966 utvidet til også å gjelde private finansieringsselskaper.

Kredittlovens § 15. Utstedelse av ihendehaverobligasjoner

Med hjemmel i lov av 25. juni 1965 nr. 2 om adgang til regulering av penge- og kredittforholdene har Finansdepartementet 12. mars 1982 fastsatt nye forskrifter for obligasjonsmarkedet.

I forhold til forskriftene av 22. mai 1981 (jfr. Norges Banks rundskriv nr. 12/26. mai 1981) er det bl.a. endringer på følgende punkter:

I §1 er det presisert at den emisjonsadgang forskriftene gir, gjelder valutainnlendinger.

Etter §4 kreves det samtykke av Finansdepartementet når

- boliger stilles som pant,
- bygg eldre enn to år, unntatt industribygg, stilles som pant,
- lån skal ytes til fiskebåter.

Lån til vernede bedrifter og ideelle organisasjoner er unntatt fra begrensningene i §4, pkt. 5, 6 og 7.

Det settes en maksimal grense for det enkelte låneopptak på obligasjonsmarkedet til 200 mill. kroner. Samme låntaker kan ikke oppta lån på obligasjonsmarkedet med mindre enn seks måneders mellomrom. Begrensningene på 200 mill. kroner og seks måneder gjelder ikke kommunesektoren (inkl. kraftverk og andre kommunale foretak) og kredittforetakene, jfr. §9.

Ved opptak av ihendehaverobligasjonslån og ved utlån fra kredittforetak som skal nyttes til næringsvirksomhet, forutsettes det at det legges til grunn en avdragsprofil som ikke gjøres gunstigere enn investeringenes avskrivningsprofil, jfr. §10.

Forskriftene av 12. mars 1982 er meddelt kredittinstitusjonene ved Norges Banks rundskriv nr. 11/7. mars 1982.

Tabeller

1.	Norges Banks balanse	15.	Sparebankenes utlån til publikum
2.	Spesifikasjon av Norges Banks innenlandske utlån	16.	Sparebanker. Utlån og innskudd fordelt på publikumssektorer
3.	Spesifikasjon av innenlandske folioinnskudd i Norges Bank	17.	Sparebankenes utlån fordelt på næringer
4.	Internasjonale reserver og andre valutabeholdninger	18.	Sparebanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter. Bevilgede og disponerte lån
5.	Utenriksregnskap for Norge	19.	Sparebankenes likviditet
6.	Salgskurser for en del valutaer notert på Oslo Børs	20.	Balanse for statsbanker
7a.	Bankenes kronelikviditet	21.	Balanse for private finansieringsselskaper
7b.	Bankenes valutalikviditet	22.	Balanse for private kredittforetak
8.	Forretningsbankenes balanse	23.	Balanseutdrag for livsforsikrings-selskaper
9.	Forretningsbankenes utlån til publikum	24.	Balanseutdrag for skadeforsikrings-selskaper
10.	Forretningsbanker. Utlån og innskudd fordelt på publikumssektorer	25.	Beholdning av norske ihendehaverobligasjoner fordelt på långivere
11.	Forretningsbankenes utlån fordelt på næringer	26.	Kredittilførsel til private og kommuner
12.	Forretningsbanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter. Bevilgede og disponerte lån	27a.	Endringer i publikums likviditet
13.	Forretningsbankenes likviditet	27b.	Sammensetningen av publikums likviditet
14.	Sparebankenes balanse		

28. Utvalgte økonomiske indikatorer 29. Forretningsbanker. Rente- og provisjonssatser på nye utlån i norske kroner 30. Sparebanker. Rente- og provisjonssatser på nye utlån i norske kroner 31. Forretningsbanker. Rentesatser på nye bankinnskudd fra kunder i norske kroner 32. Sparebanker. Rentesatser på nye bankinnskudd fra kunder i norske kroner	33. Kortsiktige rentesatser 34. Livsforsikringsselskaper. Gjennomsnittlige rentesater etter utlånsform 35. Gjennomsnittlige rente- og provisjonssatser på disponerte utlån i norske kroner pr. utgangen av året

Standard tegn:

- . Tall kan ikke forekomme
- .. Oppgave mangler
- ... Oppgave mangler foreløpig
- Null

Tabell 1. Norges Banks balanse (Mill. kroner)

	31/3 1981	30/6 1981	30/9 1981	31/12 1981	31/3 1982	30/4 1982
Internasjonale reserver	27 787	33 381	29 374	36 581	35 897	38 325
Innskudd i norske banker	745	869	1 055	1 218	1 202	1 284
Norske statskassevekster	3 614	4 360	5 446	4 821	1 807	6 779
Norske ihendehaverobligasjoner	2 724	2 302	1 428	991	967	966
Innenlandske utlån	2 848	671	1 214	2 064	861	4 673
Andre innenlandske fordringer etc. ¹⁾	6 001	5 956	6 078	6 002	6 053	6 096
Andre fordringer på utlandet	2 047	1 921	1 901	1 896	1 841	1 775
Diverse reguleringer	—	—	—	—	—	13
Utgifter	93	188	267	—	135	203
Fordringer i alt	45 859	49 648	46 763	53 573	48 763	60 114
Sedler og mynt i omløp	18 635	19 301	20 346	21 134	19 988	19 999
Innenlandske folioinnskudd	14 295	15 343	9 934	13 681	8 230	19 219
Norges Banks markedspapir	73	809	453	—	252	112
Skattefrie fondsavsetninger	108	93	89	78	93	91
Utenlandske kroneinnskudd m.v.	165	177	159	182	210	225
Annen gjeld til utlandet	1 993	1 859	1 842	1 814	1 775	1 644
Annen innenlandsk gjeld	144	125	90	100	147	188
Motverdi av SDR i IMF	1 108	1 108	1 108	1 134	1 134	1 134
Aksjekapital, fond etc.	8 160	8 180	8 179	15 450	15 450	15 406
Diverse reguleringer	221	372	1 123	0	42	0
Inntekter	957	2 281	3 440	0	1 477	2 096
Gjeld og egenkapital i alt	45 859	49 648	46 763	53 573	48 763	60 114

¹⁾ Herav utgjør statens konsoliderte konto 5 430 mill. kroner.

Kilde: Norges Bank.

Tabell 2. Spesifikasjon av Norges Banks innenlandske utlån (Mill. kroner) ¹⁾

	31/3 1981	30/6 1981	30/9 1981	31/12 1981	31/3 1982	30/4 1982
Forretningsbanker	2 223	86	591	1 116	202	3 078
Herav:						
A-lån (inkl. buffertransjen)	3	53	554	557	63	2 442
Betingede lån (B-lån)	24	—	—	403	—	—
Lån på særtilkår (S-lån)	91	33	37	156	139	636
Sparebanker	347	186	215	622	292	1 169
Herav:						
A-lån (inkl. buffertransjen)	213	140	161	215	212	730
Betingede lån (B-lån)	61	19	11	367	—	—
Lån på særtilkår (S-lån)	69	27	43	40	80	439
Private finansieringsselskaper	52	57	47	56	58	59
Næringsliv og privatpersoner	226	342	361	270	309	366
Herav:						
Statsgaranterte fiskelån	106	146	130	128	133	142
I alt	2 848	671	1 214	2 064	861	4 673

¹⁾ Tallene kan avvike noe fra tilsvarende tall i Norges Banks balanse.

Kilde: Norges Bank.

Tabell 3. Spesifikasjon av innenlandske folioinnskudd i Norges Bank (Mill. kroner)

	31/3 1981	30/6 1981	30/9 1981	31/12 1981	31/3 1982	30/4 1982
Statskassen	9 308	11 621	4 784	9 706	3 147	14 057
Statens regnskapsførere	1 886	2 250	1 913	2 162	2 243	3 485
Annen offentlig forvaltning	186	177	96	90	71	36
Postgiro ¹⁾	224	57	115	—	—	—
Forretningsbanker	792	257	1 015	200	919	303
Sparebanker	815	192	922	208	953	291
Statsbanker	274	193	258	170	126	237
Andre finansinstitusjoner	64	36	52	57	19	46
Postverket ¹⁾	228	213	309	460	275	364
Andre statsforetak	425	225	355	554	416	263
Andre innenlandske sektorer	93	122	115	74	61	137
I alt	14 295	15 343	9 934	13 681	8 230	19 219
Herav:						
Statens og andre offentlige konti						
ifølge tidligere balanseoppstilling	12 531	14 735	8 637	13 142	6 278	18 442

1) Pr. 31. desember 1981 er postgiro inkludert i postverket.

Kilde: Norges Bank.

Tabell 4. Internasjonale reserver og andre valutabeholdninger (Mill. kroner)

	31/12 1980	31/3 1981	30/6 1981	30/9 1981	31/12 1981	28/2 1982
Norges Banks internasjonale reserver netto (a—b)	31 045	27 534	33 123	29 130	36 338	33 997
a) Offisielle internasjonale reserver	31 308	27 780	33 373	29 365	36 572	34 246
Herav:						
Gull ¹⁾	285	285	285	285	285	285
Reserveposisjon i IMF	992	1 045	1 137	1 158	1 231	1 244
Lån til IMF	339	286	286	253	214	181
Spesielle trekkrettigheter i IMF	1 041	1 330	1 401	1 277	1 320	1 413
Bankinnskudd i utlandet og utenlandske verdipapirer	28 651	24 834	30 264	26 392	33 522	31 123
b) Utenlandske kroneinnskudd i Norges Bank	263	246	250	235	234	249
Herav:						
Banker	74	81	73	75	52	44
Andre innskytere	189	165	177	160	182	205
Forretnings- og sparebankers valutabeholdninger netto (a—b)	—11 480	—11 826	—14 733	—12 126	—9 831	—11 016
a) Bankinnskudd i utlandet	1 541	2 204	1 915	5 212	7 802	8 773
b) Kortsiktig gjeld i utlandet	13 021	14 030	16 648	17 338	17 633	19 789
Norges Banks internasjonale reserver og forretnings- og sparebankers valutabeholdninger netto	19 565	15 708	18 390	17 004	26 507	22 981
Andre sektors valutabeholdninger netto (a—b)	6 165	8 414	5 577	10 799	5 967	8 935
a) Bankinnskudd i utlandet og utenlandske verdipapirer	12 945	14 259	12 489	17 209	13 193	16 486
Herav:						
Rederier	3 364	3 625	4 140	4 264	3 734	3 468
Forsikringsselskaper	1 447	1 493	1 590	1 719	1 729	1 692
Handels- og industriselskaper o.a.	8 134	9 141	6 759	11 226	7 730	11 326
b) Kortsiktige valutalån fra utlandet	6 780	5 845	6 912	6 410	7 226	7 551
Internasjonale reserver og valutabeholdninger i alt	25 730	24 122	23 967	27 803	32 474	31 916

1) Etter endringen pr. 1. april 1978 i avtalen om Det internasjonale valutafond er den offisielle pris på gullet avskaffet. I likhet med de fleste andre sentralbanker vil imidlertid Norges Bank fortsatt nytte den tidligere offisielle pris på 35 SDR pr. unse ved bokføringen av gullet.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 5. Utenriksregnskap for Norge (Mill. kroner)

	1980	1981	1/1-28/2	
			1981	1982
Eksport av tradisjonelle varer	47 193	52 227	7 604	8 119
Import av tradisjonelle varer	82 282	84 871	12 619	14 235
Tradisjonell varebalanse	-35 089	-32 644	-5 015	-6 116
Eksport av råolje og naturgass	41 399	48 087	7 763	9 196
Eksport av oljeplattformer (netto)	—	363	-335	—
Direkte eksport ved oljevirkksomheten ¹⁾	438	1 680	80	98
Direkte import ved oljevirkksomheten	761	811	74	110
Eksport av nye skip	1 402	667	63	57
Eksport av eldre skip	2 425	3 430	574	432
Import av skip	1 434	4 541	431	813
Varebalansen	8 380	16 231	2 625	2 744
Nettoinntekter ved skipsfart	10 665	11 590	1 920	1 790
Nettoinntekter ved oljeboring og annen oljevirkksomhet ²⁾	1 769	2 541	455	509
Reisetrafikk, netto	-2 770	-3 879	-337	-545
Andre tjenester, netto	-609	-323	132	-83
Vare- og tjenestebalansen	17 435	16 160	4 795	4 415
Rente- og stonadsbalansen	-11 940	-12 370	-2 240	-2 580
A. Driftsbalansen	5 495	13 790	2 555	1 835
Herav:				
Skipsfart ³⁾	9 610	8 471	1 685	1 175
Oljevirkksomhet ³⁾	38 079	44 564	7 127	8 321
Andre sektorer	-42 194	-39 245	-6 257	-7 661
B. Langsiktige kapitaltransaksjoner, netto	-4 094	-5 112	-124	-2 161
Herav:				
Statsforvaltningen	-2 922	-5 310	-1 229	-1 465
Kommuner, inkl. kommuneforetak	707	643	-41	-37
Statsbanker	783	-756	-144	-100
Forretnings- og sparebanker	561	63	414	-414
Andre finansinstitusjoner inkl. Norges Bank	-486	-338	59	36
Skipsfart	-583	1 497	305	20
Oljevirkksomhet	-229	-964	706	-353
Andre private og statlige foretak	-1 925	53	-194	152
C. Grunnbalansen (A+B)	1 401	8 678	2 431	-326
D. Kortsiktige kapitaltransaksjoner ekskl. Norges Bank	8 018	-6 217	-7 989	-2 029
Herav:				
Statsforvaltningen	-73	38	169	10
Kommuner, inkl. kommuneforetak	250	-237	132	6
Statsbanker	73	145	-67	-68
Forretnings- og sparebanker	7 207	-2 860	-1 921	994
Andre finansinstitusjoner, ekskl. Norges Bank	-136	319	67	84
Skipsfart	-73	24	-42	373
Oljevirkksomhet	-7 730	-1 818	-2 810	-2 855
Andre private og statlige foretak	4 066	-1 390	-565	219
Andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske feil	4 434	-438	-2 952	-792
E. Endring i Norges Banks kortsiktige netto fordringer overfor utlandet (C+D)	9 419	2 461	-5 558	-2 355
F. Tildelte SDR	199	206	206	—
G. Diverse reguleringer og poster som ikke inngår i internasjonale reserver	854	2 626	-111	-53
Endring i Norges Banks internasjonale reserver netto (E+F+G)	10 472	5 293	-5 463	-2 408

1) Korreksjonspost for delte olje- og gassfelt.

2) Inkl. eksport av rørtjenester.

3) Utvalgte poster beregnet av Norges Bank.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og Norges Bank.

Tabell 6. Salgskurser for en del valutaer notert på Oslo Børs

	100 Danske kr.	100 Svenske kr.	1 Pund sterling	1 U.S. dollar	1 Canadisk dollar	100 Tyske mark	100 Schw. frcs.	100 Gylden	100 Belgiske frcs.	100 Franske frcs.	100 Lire
1975											
Gjennomsnitt	91,4036	126,3002	11,5920	5,2469	5,1582	212,9871	202,9042	208,3742	14,2733	122,50	0,8107
Høyest	92,95	128,05	12,25	5,7475	5,62	217,60	213,45	209,75	14,48	126,35	0,841
Lavest	89,50	124,80	10,835	4,88	4,7425	209,45	193,75	202,75	14,055	116,45	0,783
1976											
Gjennomsnitt	90,6726	125,7118	9,8785	5,4656	5,5441	217,3794	218,6738	207,1706	14,2087	114,7255	0,6684
Høyest	91,90	127,75	11,32	5,6125	5,7950	220,85	229,05	211,15	14,505	125,55	0,827
Lavest	88,90	124,60	8,30	5,1725	5,0725	213,10	211,55	202,25	14,00	103,95	0,600
1977											
Gjennomsnitt	89,0675	119,3872	9,3198	5,3361	5,0423	230,1574	223,2496	217,6460	14,9294	108,8602	0,6096
Høyest	90,25	126,15	10,125	5,5280	5,2925	244,30	257,50	226,95	15,735	113,75	0,630
Lavest	87,50	109,80	8,785	5,1410	4,6975	219,65	205,25	210,45	14,335	104,65	0,593
1978											
Gjennomsnitt	95,4976	116,4418	10,0751	5,2501	4,6110	261,7173	295,7602	242,9771	16,7234	116,8504	0,6205
Høyest	99,15	119,65	10,565	5,4940	4,9450	275,85	350,60	255,30	17,47	123,00	0,642
Lavest	88,55	110,00	9,755	4,6750	4,0035	242,35	254,90	226,20	16,525	104,20	0,588
1979											
Gjennomsnitt	96,6685	118,5765	10,7651	5,0731	4,3322	277,0114	305,2255	253,0594	17,3368	119,4910	0,6147
Høyest	99,70	120,75	11,68	5,2290	4,5535	290,30	316,60	263,00	17,845	124,30	0,625
Lavest	92,05	116,30	10,105	4,8805	4,1925	270,75	298,95	247,75	16,88	117,00	0,600
1980											
Gjennomsnitt	88,1168	117,7678	11,5152	4,9473	4,2364	272,7022	295,7974	249,3958	16,9736	117,4607	0,5829
Høyest	92,65	119,45	12,3950	5,2645	4,4110	288,15	313,60	260,65	17,7250	123,15	0,619
Lavest	84,15	115,70	10,95	4,8080	4,1420	257,25	279,25	238,15	16,09	111,95	0,551
1981											
Gjennomsnitt	81,025	114,000	11,5969	5,7570	4,8046	254,782	293,927	230,927	15,5315	106,242	0,5113
Høyest	86,45	119,40	13,000	6,2960	5,1110	266,75	332,80	244,35	16,515	114,90	0,562
Lavest	78,05	104,05	10,595	5,1255	4,3160	245,10	270,10	220,90	14,975	100,75	0,480
Endring:											
1/1-30/4 1982											
(i prosent)	5,0	1,8	-3,5	3,1	0,4	-0,5	-5,0	-1,7	-10,0	-3,3	-4,5
1982											
April											
Gjennomsnitt	75,000	103,308	10,7974	6,0926	4,9796	254,389	311,086	229,389	13,5002	97,884	0,4658
Høyest	75,75	103,65	10,935	6,1410	5,0260	257,35	315,95	232,00	13,650	98,90	0,468
Lavest	74,45	102,95	10,720	5,9990	4,9180	253,10	307,10	228,35	13,415	97,50	0,464

Kilde: Oslo Børs, Norges Bank.

Tabell 7a. Bankenes kronelikviditet. Endringsanalyse¹⁾ (Mill. kroner)

Likviditetstilførsel+/inndragning—	1/1—30/4		Siste 3 mndr. pr. 30/4		Siste 12 mndr. pr. 30/4	
	1981	1982	1981	1982	1981	1982
1. Staten og andre offentlige konti	-9 434	-9 276	-15 055	-16 201	10 174	-6 035
2. Publikums kassehold (oppgang —)	976	1 006	562	450	-1 267	-1 296
3. Nettosalg av valuta til Norges Bank	2 005	4 075	5 025	4 319	12 474	8 637
4. Bankenes beholdninger av markeds- papirer (oppgang —)	114	-112	232	112	161	-112
5. Sjekk-kreditter i Norges Bank	-56	84	79	213	83	119
6. Likviditetslån i Norges Bank	1 513	2 513	536	3 917	865	2 209
7. Norges Banks andre transaksjoner enn kreditt til banker og kjøp av valuta og markedspapirer fra banker	-75	-348	41	-80	-827	-2 284
A. Primærlikvider (1+2+3+4+5+6+7)	-4 957	-2 058	-8 580	-7 404	1 315	1 238
Herav:						
a) Kassebeholdning	-220	-129	-12	-29	-7	75
b) Folio i Norges Bank	-7	28	-535	-163	-250	-342
c) Folio i Postgiro	-40	15	-47	-21	-15	89
d) Statskasseveksler	-4 690	-1 972	-7 929	-6 946	1 587	1 416
B. Pliktige primærlikvider ²⁾ (oppgang —)	1 371	-687	2 468	9	-5 147	-1 220
C. Disponible primærlikvider (A+B)	-3 586	-2 745	-6 112	-7 395	-3 832	18
D. Likviditetslån i Norges Bank	1 513	2 513	536	3 917	865	2 209
E. Frie primærlikvider (C—D)	-5 099	-5 258	-6 648	-11 312	-4 697	-2 191
Beholdningstall pr. utgangen av april						
Frie primærlikvider					-8 421	-10 694
I mill. kroner						
I prosent av forvaltningskapital					-5,0	-5,3

1) Tallene bygger hovedsakelig på Norges Banks regnskap. Blant annet på grunn av ulik periodisering i forhold til forretnings- og sparebankenes egne oppgaver kan det oppstå avvik fra Statistisk Sentralbyrås bankstatistikk.

2) For banker uten primærreservekrav i henhold til kredittloven antar en at egne krav utgjør 1,4% av forvaltningskapitalen. Kilde: Norges Bank.

Tabell 7b. Bankenes valutalikviditet. Endringsanalyse (Mill. kroner)

Likviditetstilførsel+/inndragning—	1/1—31/12		Siste 3 mndr. pr. 31/3		Siste 12 mndr. pr. 31/3	
	1980	1981	1981	1982	1981	1982
1. Gjeld etc. i utlandet	7 427	-3 417	1 415	1 347	20 979	7 009
2. Tilførsel av valuta fra andre norske sektorer	5 198	16 245	-2 471	3 018	-21 963	12 475
3. Nettokjøp av valuta fra Norges Bank	-12 970	-6 567	1 719	-1 346	2 771	-3 065
A. Innskudd i utenlandske banker (1+2+3)	-345	6 261	663	3 019	1 787	16 419
B. Innskudd fra utenlandske banker	7 178	3 897	773	5 343	21 524	24 503
C. Netto valutalikvider (A—B)	-7 523	2 364	-110	-2 324	19 737	-8 084
Beholdningstall pr. utgangen av mars						
Netto valutalikvider					-10 708	-10 588
I mill. kroner						
I prosent av forvaltningskapital					-6,3	-5,2

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og Norges Bank.

Tabell 8. Forretningsbankenes balanse (Mill. kroner)

	31/12 1980	31/3 1981	30/6 1981	30/9 1981	31/12 1981	31/3 1982
Primærlikvider	7 524	10 754	5 247	8 967	6 344	19 755
Stats- og statsgaranterte ihendehaverobligasjoner	17 480	17 649	18 111	18 039	17 729	17 704
Andre norske ihendehaver- obligasjoner	5 922	7 213	8 135	8 762	8 337	8 972
Markedspapirer	20	35	505	385	0	100
Innskudd i forretnings- og sparebanker	1 514	1 854	1 620	1 589	1 519	2 301
Innskudd i utenlandske banker	1 477	1 972	1 672	4 863	6 777	9 511
Lån til utlandet	565	719	1 023	1 459	1 650	2 085
Utlån til publikum	49 998	51 915	53 842	55 170	56 593	58 983
Valutalån med lisens til innlendinger	3 304	3 409	5 148	4 932	5 070	5 274
Øvrige aktiva — en bloc- avskrivninger	4 901	5 575	6 486	7 044	5 983	6 796
Aktiva i alt	92 705	101 095	101 789	111 210	110 002	122 481
Innskudd fra kunder i norske kroner	63 355	64 705	66 564	68 058	72 358	72 933
Innskudd fra kunder i utenlandsk valuta	3 791	4 972	4 363	4 807	4 707	5 869
Innskudd fra forretningsbanker	1 440	1 631	1 276	1 428	1 267	2 543
Innskudd fra sparebanker	1 187	1 653	1 630	2 201	1 410	1 884
Lån og innskudd fra Norges Bank	338	394	295	387	1 433	542
Utenlandske innskudd og lån i utlandet	12 826	14 358	16 674	17 612	17 608	22 688
Annen gjeld	4 702	7 641	6 577	10 422	5 959	8 784
Øvrige passiva	5 066	5 741	4 410	6 295	5 260	7 238
Passiva i alt	92 705	101 095	101 789	111 210	110 002	122 481
Spesifikasjoner:						
Fordringer på utlandet	3 019	3 694	3 828	7 546	9 618	12 832
Gjeld til utlandet	13 350	14 968	17 249	18 640	18 674	23 761
Garantier	17 118	17 068	18 507	19 014	19 817	21 089

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 9. Forretningsbankenes utlån¹⁾ til publikum (Mill. kroner)

	Månedlig utlåns- økning	1981		Månedlig utlåns- økning	1982	
		Faktiske tall	Kumulert utlånsøkning Sesong- korrigerede tall		Faktiske tall	Kumulert utlånsøkning Sesong- korrigerede tall
Januar	-164	-164	529	-986	-986	-282
Februar	1 011	847	1 144	1 059	73	356
Mars	1 040	1 887	1 478	2 238	2 311	1 828
April	902	2 789	2 159	96	2 407	1 672
Mai	1 129	3 918	2 733			
Juni	-157	3 761	2 752			
Juli	171	3 932	3 484			
August	-227	3 705	3 398			
September	1 298	5 003	3 840			
Oktober	-871	4 132	4 257			
November	1 604	5 736	5 435			
Desember	617	6 353	6 450			

1) Ekskl. valutalån med lisens og PSV-lån.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og Norges Bank.

Tabell 10. Forretningsbanker. Utlån¹⁾ og innskudd fordelt på publikumssektorer (Mill. kroner)

	31/12 1980	31/3 1981	39/6 1981	30/9 1981	31/12 1981
Utlån til:					
Kommuner	2 090	2 308	2 323	2 079	2 051
Næringslivet	27 779	28 668	29 502	30 896	31 078
Lønnstakere	19 822	20 619	21 730	21 982	23 294
Andre private sektorer	307	320	287	213	170
Utlån til publikum i alt	49 998	51 915	53 842	55 170	56 593
Innskudd fra:					
Kommuner	4 160	3 686	4 208	3 704	4 485
Næringsliv	26 941	28 385	27 794	30 182	32 448
Lønnstakere	26 784	28 223	29 853	29 564	30 508
Andre private sektorer	1 192	1 256	1 174	882	861
Innskudd fra publikum i alt	59 077	61 550	63 030	64 332	68 302

1) Ekskl. valutilån med lisens.
Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 11. Forretningsbankenes utlån¹⁾ fordelt på næringer (Mill. kroner)

	30/9 1980	31/12 1980	31/3 1981	30/6 1981	30/9 1981	31/12 1981
Utlån til:						
Jordbruk og skogbruk	888	972	989	1 016	1 024	1 091
Fiske og fangst	337	355	348	362	378	413
Bergverksdrift	324	353	292	281	261	286
Industri	8 695	7 947	8 249	8 559	9 062	8 757
Herav:						
Næringsmidler etc.	1 511	1 488	1 587	1 611	1 473	1 548
Trevarer	911	844	914	929	924	879
Trøforedling	833	616	525	760	838	759
Kjemisk produksjon etc.	934	886	849	913	1 048	988
Metaller	482	469	525	560	631	707
Bygging av fartøyer	498	545	544	474	541	606
Verkstedproduksjon	1 969	1 713	1 818	1 752	1 958	1 768
Kraft- og vannforsyning	153	123	124	105	102	127
Bygg og anlegg	1 978	1 913	2 082	2 140	2 229	2 286
Engros-, agentur- og detaljhandel	9 256	8 582	9 022	9 385	9 696	9 675
Hotell- og restaurantdrift	765	729	769	741	686	718
Utenriks sjøfart	543	436	475	470	490	463
Transport, lagring, post- og telekommunikasjon	1 408	1 485	1 458	1 532	1 566	1 637
Finansiering, eiendomsdrift og tjenesteyting til næringslivet	3 197	3 136	3 063	2 983	3 295	3 434
Sosial og personlig tjenesteyting	1 642	1 749	1 797	1 928	2 107	2 191
Utlån til næringslivet i alt	29 186	27 779	28 668	29 502	30 896	31 078

1) Ekskl. valutilån med lisens.
Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 12. Forretningsbanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter.
Bevilgete og disponerte lån (Mill. kroner)

	Bevilget		Disponerte lån		
	Kassekreditt	Byggelån	Kassekreditt	Byggelån	Nedbetalingslån
1980 — Desember	23 173	9 784	11 907	6 373	31 706
1981 — Mars	23 610	9 831	13 052	6 381	32 482
1981 — Desember	26 828	11 440	14 213	7 545	34 835
1982 — Mars	27 479	11 727	15 487	7 844	35 652
Endring i perioden					
1980 Januar/desember	1 449	129	361	100	3 834
1981 " "	3 655	1 656	2 306	1 172	3 129
1981 1. kvartal	437	47	1 145	8	776
1982 " "	651	287	1 274	299	817

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 13. Forretningsbankenes likviditet¹⁾ (Mill. kroner)

Ved utgangen av måneden	Primær- likvider	Pliktige primær- likvi- der ²⁾	Lån og innskudd fra Norges Bank	Frie primærlikvider (1-2-3)		Netto innskudd i utenlandske banker	Netto innskudd i spare- banker
				I alt	I % av forv.kap.		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1979 Desember	1 543	2 145	1 091	-1 693	-2,2	-3 090	-704
1980 Januar	4 352	4 558	169	-375	-0,5	-2 447	-1 239
Februar	1 113	4 278	822	-3 987	-5,3	-2 373	-779
Mars	3 588	4 423	921	-1 756	-2,2	-3 419	-963
April	1 758	4 218	1 447	-3 907	-5,0	-2 834	-772
Mai	3 770	4 457	914	-1 601	-1,9	-3 982	-970
Juni	1 878	3 616	536	-2 274	-2,8	-5 468	-1 028
Juli	3 276	3 867	502	-1 093	-1,3	-5 713	-1 430
August	1 711	3 825	287	-2 401	-2,8	-6 191	-756
September	8 775	10 379	424	-2 028	-2,2	-7 127	-1 591
Oktober	4 305	10 050	217	-5 962	-6,9	-6 229	-1 480
November	10 136	10 929	609	-1 402	-1,5	-9 072	-1 547
Desember	7 524	10 194	338	-3 008	-3,2	-10 143	-715
1981 Januar	9 069	11 250	370	-2 551	-2,6	-7 373	-1 371
Februar	6 127	10 901	1 099	-5 873	-6,2	-8 115	-782
Mars	10 754	11 412	394	-1 052	-1,0	-10 461	-1 216
April	2 965	8 610	1 513	-7 158	-7,4	-7 850	-894
Mai	7 134	7 349	922	-1 137	-1,1	-10 891	-1 313
Juni	5 247	6 927	295	-1 975	-1,9	-13 028	-1 202
Juli	6 006	7 249	605	-1 848	-1,8	-9 890	-1 671
August	4 716	7 228	349	-2 861	-2,8	-11 575	-1 138
September	8 967	7 497	387	1 083	1,0	-10 316	-1 942
Oktober	3 750	7 127	718	-4 095	-3,8	-5 632	-2 010
November	8 226	9 448	2 111	-3 333	-3,0	-6 544	-1 675
DEseember	6 344	8 668	1 433	-3 757	-3,4	-8 317	-1 008
1982 Januar	9 828	9 278	338	212	0,2	-8 865	-957
Februar	5 078	9 053	1 473	-5 448	-4,8	-8 381	-660
Mars	10 755	9 385	542	828	0,7	-10 463	-1 211
Endring i perioden						(Prosent- poeng)	
1980 Januar/desember	5 981	8 049	-753	-1 315	-1,0	-7 053	-11
1981 " "	-1 180	-1 526	1 095	-749	-0,2	1 826	-293
1981 1. kvartal	1 230	1 218	56	1 956	2,2	-318	-501
1982 " "	4 411	717	-891	4 585			

1) Tallene bygger på Statistisk Sentralbyrås bankstatistikk. På grunn av ulik periodisering kan det oppstå avvik i forhold til Norges Banks regnskap. Se note 1, tabell 7a.

2) Se note 2, tabell 7a.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 14. Sparebankenes balanse (Mill. kroner)

	31/12 1980	31/3 1981	30/6 1981	30/9 1981	31/12 1981	31/3 1981
Primærlikvider	4 743	5 158	4 453	4 905	5 302	6 059
Stats- og statsgaranterte ihendehaverobligasjoner	9 943	9 856	9 769	9 697	9 789	9 773
Andre norske ihendehaverobligasjoner	8 852	9 257	9 939	10 722	11 255	11 483
Markedspapirer	94	31	351	68	0	151
Innskudd i forretningsbanker	1 316	1 091	1 511	1 778	1 132	1 257
Innskudd i sparebanker	306	369	425	423	413	403
Utlån til publikum ¹⁾	41 882	42 583	45 035	45 252	47 790	48 999
Øvrige aktiva — en bloc avskrivninger	1 161	1 550	1 941	3 079	2 898	4 319
Aktiva i alt	68 297	69 895	73 424	75 924	78 579	82 444
Innskudd fra kunder i alt	60 588	61 672	63 759	64 826	69 055	71 036
Innskudd fra forretnings- og sparebanker	607	881	744	805	1 002	1 092
Lån og innskudd fra Norges Bank	440	645	542	806	1 334	1 037
Øvrige passivaposter	6 662	6 697	8 379	9 487	7 188	9 279
Passiva i alt	68 297	69 895	73 424	75 924	78 579	82 444
Spesifikasjoner:						
Fordringer på utlandet	210	386	438	570	1 291	1 595
Gjeld til utlandet	867	849	1 188	848	1 342	1 815
Garantier	2 848	3 106	3 515	3 884	4 105	4 295

¹⁾ Ekskl. valutalån med lisens til innlendinger (19 mill. kroner pr. 30/6—1981).
Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 15. Sparebankenes utlån¹⁾ til publikum (mill. kroner)

	Månedlig utlåns- økning	1981		Månedlig utlåns- økning	1982	
		Faktiske tall	Sesong- korrigerede tall		Faktiske tall	Sesong- korrigerede tall
Januar	-129	-129	384	110	110	672
Februar	175	46	803	381	491	1 342
Mars	596	642	1 173	621	1 112	1 707
April	312	954	1 638	244	1 356	2 139
Mai	288	1 242	1 936			
Juni	1 776	3 018	2 939			
Juli	-121	2 897	3 205			
August	-118	2 779	3 434			
September	361	3 140	3 664			
Oktober	-35	3 105	4 095			
November	387	3 492	4 519			
Desember	2 094	5 586	5 527			

¹⁾ Ekskl. valutalån med lisens og PSV-lån.
Kilde: Statistisk Sentralbyrå og Norges Bank.

Tabell 16. Sparebanker. Utlån¹⁾ og innskudd fordelt på publikumssektorer (Mill. kroner)

	31/12 1980	31/3 1981	30/6 1981	30/9 1981	31/12 1981
Utlån til:					
Kommuner	2 969	2 995	3 132	3 097	3 281
Næringslivet	15 954	16 111	17 156	17 468	18 311
Lønnstakere	22 275	22 786	24 072	24 148	25 645
Andre private sektorer	684	691	675	539	553
Utlån til publikum i alt	41 882	42 583	45 035	45 252	47 790
Innskudd fra:					
Kommuner	5 297	4 580	5 300	4 593	5 918
Næringslivet	10 989	11 311	11 384	12 198	12 814
Lønnstakere	39 877	40 984	42 332	42 930	45 043
Andre private sektorer	1 959	2 017	2 042	2 104	2 191
Innskudd fra publikum i alt	58 122	58 892	61 058	61 825	65 966

1) Ekskl. valutalån med lisens.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 17. Sparebankenes utlån¹⁾ fordelt på næringer (Mill. kroner)

	30/9 1980	31/12 1980	31/3 1981	30/6 1981	30/9 1981	31/12 1981
Utlån til:						
Jordbruk og skogbruk	3 308	3 697	3 571	3 949	3 943	4 322
Fiske og fangst	244	254	243	297	318	328
Bergverksdrift	65	69	69	77	83	76
Industri	2 396	2 340	2 481	2 549	2 585	2 586
Herav:						
Næringsmidler etc.	599	608	673	712	695	648
Trevarer	379	384	407	440	459	461
Treforedling	54	50	51	50	49	46
Kjemisk produksjon etc.	135	132	137	129	134	143
Metaller	40	47	47	44	49	55
Bygging av fartøyer	157	158	172	158	160	189
Verkstedproduksjon	451	435	435	455	479	462
Kraft- og vannforsyning	202	219	226	225	232	268
Bygg og anlegg	1 420	1 424	1 443	1 552	1 618	1 622
Engros-, agentur- og detaljhandel	3 142	3 150	3 311	3 451	3 431	3 523
Hotell- og restaurantdrift	615	631	628	651	657	712
Utenriks sjøfart	19	15	16	18	20	15
Transport, lagring, post- og telekommunikasjon	956	986	1 013	1 074	1 084	1 168
Finansiering, eiendomsdrift og tjenesteyting til næringslivet	1 704	1 609	1 552	1 682	1 753	1 830
Sosial og personlig tjenesteyting	1 551	1 560	1 558	1 631	1 744	1 861
Utlån til næringslivet i alt	15 622	15 954	16 111	17 156	17 468	18 311

1) Ekskl. valutalån med lisens.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 18. Sparebanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter.
Bevilgete og disponerte lån (Mill. kroner)

	Bevilget		Disponerte lån		
	Kassekreditt	Byggelån	Kassekreditt	Byggelån	Nedbetalingslån
1980 — Desember	7 076	7 718	4 245	5 454	32 184
1981 — Mars	7 514	7 688	4 544	5 333	32 714
1981 — Desember	8 568	9 648	5 190	6 732	35 868
1982 — Mars	9 154	9 742	5 410	7 145	36 444
Endring i perioden					
1980 Januar/desember	948	-547	698	-148	3 633
1981 » »	1 492	1 930	945	1 278	3 684
1981 1. kvartal	438	-30	299	-121	530
1982 » »	586	94	220	413	576

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 19. Sparebankenes likviditet¹⁾ (Mill. kroner)

Ved utgangen av måneden	Primær- likvider	Pliktige primær- likvi- der ²⁾	Lån og innskudd fra Norges Bank	Frie primærlikvider (1-2-3)		Netto innskudd i utenlandske banker	Netto innskudd i forretn.- banker
				I alt	I % av forv.kap.		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1979 Desember	1 456	1 665	228	-437	-0,7	15	1 035
1980 Januar	5 038	5 362	455	-779	-1,3	166	1 127
Februar	4 420	5 392	404	-1 376	-2,3	107	824
Mars	5 094	5 554	561	-1 021	-1,7	6	635
April	4 174	5 488	468	-1 782	-2,9	77	690
Mai	4 969	5 595	739	-1 365	-2,2	-1	580
Juni	3 775	4 467	397	-1 089	-1,7	-129	1 099
Juli	4 076	4 548	378	-850	-1,3	-261	1 189
August	3 988	4 600	419	-1 031	-1,6	-266	770
September	5 175	5 805	407	-1 037	-1,6	-141	1 163
Oktober	5 122	5 816	277	-971	-1,5	-254	1 221
November	5 598	5 952	401	-755	-1,1	-213	878
Desember	4 742	6 030	442	-1 730	-2,5	-454	1 012
1981 Januar	5 684	6 071	399	-786	-1,1	-365	992
Februar	5 257	6 146	646	-1 535	-2,2	-287	683
Mars	5 158	6 263	690	-1 795	-2,5	-247	586
April	4 707	6 243	832	-2 368	-3,4	-126	833
Mai	5 181	5 050	993	-862	-1,2	-242	704
Juni	4 453	5 064	542	-1 153	-1,6	-548	1 150
Juli	4 639	5 142	736	-1 239	-1,7	-141	1 282
August	4 747	5 296	665	-1 214	-1,6	-294	988
September	4 905	5 234	806	-1 135	-1,5	-121	1 395
Oktober	4 834	5 315	735	-1 215	-1,6	-50	1 771
November	6 091	6 617	1 191	-1 772	-2,3	-79	682
Desember	5 302	6 719	1 334	-2 751	-3,5	83	528
1982 Januar	6 633	6 804	924	-1 095	-1,4	-666	740
Februar	5 839	6 894	1 269	-2 324	-2,9	-654	584
Mars	6 059	7 063	1 037	-2 041	-2,5	-96	604
Endring i perioden					(Prosent- poeng)		
1980 Januar/desember	3 286	4 365	214	-1 293	-1,8	-469	-23
1981 » »	560	689	892	-1 021	-1,0	537	-484
1981 1. kvartal	416	233	248	-65	-0,0	207	-426
1982 » »	758	345	-297	710	1,0	-179	76

1) Se note 1, tabell 13.

2) Se note 2, tabell 7a.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 20. Balanse for statsbanker¹⁾ (Mill. kroner)

	31/12 1980	31/3 1981	30/6 1981	30/9 1981	31/12 1981	31/3 1982
Kassebeholdning og bankinnskudd	1 753	1 606	1 011	827	765	696
Utlån i alt	88 532	89 989	92 558	95 127	96 396	98 231
Herav:						
Til publikum	86 370	88 308	90 180	92 321	94 309	96 033
Andre fordringer på statskassen	3 041	3 041	3 041	3 041	3 041	3 191
Andre aktiva, inkl. utgifter	2 434	2 570	6 007	6 450	4 316	3 184
Aktiva i alt	95 760	97 206	102 617	105 445	104 518	105 302
Ihendehaverobligasjonslån						
Herav:						
I norske kroner	8 891	8 628	9 687	10 473	10 482	10 768
I utenlandsk valuta	13 285	12 844	12 538	12 955	13 243	13 108
Andre lån	65 849	66 549	69 526	69 016	70 980	71 524
Aksjekapital, fond m.v.	5 973	6 055	6 057	6 116	6 575	6 694
Andre passiva, inkl. inntekter	1 762	3 130	4 809	6 885	3 238	3 208
Passiva i alt	95 760	97 206	102 617	105 445	104 518	105 302

¹⁾ Eksklusive Postgiro og Postsparebanken.
Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 21. Balanse for private finansieringsselskaper (Mill. kroner)

	31/12 1980	31/3 1981	30/6 1981	30/9 1981	31/12 1981
Leasingsselskaper					
Bankinnskudd	2	3	2	5	2
Utlån til publikum	42	39	30	23	30
Utlån til andre sektorer } Leasing	377	381	397	418	464
Andre aktiva	93	57	72	87	109
Aktiva i alt¹⁾	514	480	501	533	605
Lån fra andre enn banker	264	273	278	290	309
Lån fra banker	44	45	51	47	59
Kapital, fond m.v.	78	78	78	80	83
Andre passiva	128	84	94	116	154
Passiva i alt	514	480	501	533	605
Andre finansieringsselskaper					
Bankinnskudd	614	698	641	545	720
Utlån til publikum	3 512	3 733	3 758	3 909	3 867
Utlån til andre sektorer	726	527	526	447	534
Leasing	1 108	1 165	1 275	1 463	1 835
Andre aktiva	761	543	740	1 974	1 064
Aktiva i alt¹⁾	6 721	6 666	6 940	8 338	8 020
Lån fra andre enn banker	4 246	4 259	4 381	4 350	4 758
Lån fra banker	586	641	620	774	816
Kapital, fond m.v.	778	820	862	863	908
Andre passiva	1 111	946	1 077	2 351	1 538
Passiva i alt	6 721	6 666	6 940	8 338	8 020

¹⁾ Utlån er fort netto.
Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 22. Balanse for private kredittforetak (Mill. kroner)

	30/9 1980	31/12 1980	31/3 1981	30/6 1981	30/9 1981	31/12 1981
Kassebeholdning og bankinnskudd	2 412	2 900	2 867	2 807	3 574	2 874
Utlån i alt ¹⁾	27 331	29 537	30 694	32 100	33 695	35 337
Herav fra:						
a) Realkredittforetak	7 918	9 050	9 387	9 952	10 620	11 593
b) Skipsfinansieringsforetak	9 899	10 443	10 896	10 786	11 276	11 400
Andre aktiva	785	1 140	1 051	1 100	571	1 009
Aktiva i alt²⁾	29 903	32 804	33 839	35 235	37 840	38 428
Ihendehaverobligasjonslån	27 558	30 092	30 986	32 475	34 754	35 115
Annen gjeld	459	913	694	639	631	672
Kapital, fond m.v.	1 886	1 799	2 159	2 121	2 455	2 641
Passiva i alt	29 903	32 804	33 839	35 235	37 840	38 428

1) For avskrivning, 2) Etter avskrivning.
Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 23. Balanseutdrag for livsforsikringsselskaper (Mill. kroner)

	30/9 1980	31/12 1980	31/3 1981	30/6 1981	30/9 1981	31/12 1981
Aktiva:						
Kassebeholdning og bankinnskudd	944	1 360	1 737	1 524	1 412	2 089
Statsobligasjoner	5 526	5 129	5 218	5 190	4 679	4 742
Statsbankobligasjoner	350	396	359	345	405	374
Andre norske ihendehaverobligasjoner	9 091	9 934	10 687	11 598	12 817	13 346
Utlån til publikum	14 182	14 345	14 673	14 979	15 195	15 708
Utlån til andre sektorer	231	240	270	325	340	362
Andre spesifiserte aktiva	2 029	2 197	2 084	2 311	2 313	2 158
Balanseutdrag i alt	32 353	33 606	35 028	36 272	37 161	38 779

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 24. Balanseutdrag for skadeforsikringsselskaper (Mill. kroner)

	30/9 1980	31/12 1980	31/3 1981	30/6 1981	30/9 1981	31/12 1981
Kassebeholdning og bankinnskudd	3 315	3 470	3 779	3 776	4 080	4 284
Stats- og statsbankobligasjoner	1	1	1	1	1	1
Andre norske ihendehaverobligasjoner	83	76	90	95	127	114
Utlån til publikum	3 134	3 337	3 414	3 424	3 762	3 553
Utlån til andre sektorer	1 231	1 167	1 114	1 203	1 172	1 184
Andre spesifiserte aktiva	2 077	2 365	2 327	2 461	2 444	2 413
Aktiva i alt	9 841	10 416	10 725	10 960	11 586	11 549

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 25. Beholdning av norske ihendehaverobligasjoner fordelt på långivere
(Mill. kroner)

	30/9 1980	31/12 1980	31/3 1981	30/6 1981	30/9 1981	31/12 1981
Folketrygdfondet	15 257	16 832	16 973	17 540	17 548	18 395
Postsparebanken og Postgiro	3 923	3 861	3 810	3 761	3 896	3 832
Livsforsikringselskaper	14 967	15 459	16 269	17 133	17 901	18 462
Forretningsbanker	21 000	23 403	24 862	26 245	26 801	26 064
Sparebanker	17 341	18 795	19 114	19 708	20 419	21 043
Norges Bank	748	731	2 724	2 302	1 428	991
Private og kommunale pensjonskasser og -fond	2 569	2 700	2 882	2 974	3 068	3 227
Andre (Residual)	3 114	3 879	3 845	4 507	4 685	4 907
I alt ¹⁾	78 919	85 660	90 479	94 170	95 746	96 921

¹⁾ Her satt lik den samlede ihendehaverobligasjonsgjeld i norske kroner, pålydende verdi. Siden institusjonenes beholdninger er oppført med bokført beløp, vil eventuelle kursjusteringer slå ut i restposten.
Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 26. Kreditt-tilførsel til private og kommuner (Mill. kroner)

	1.-4. kvartal 1981		Budsjett for 1981 fra:	
	1980	1981	Nasjonal- budsjett 1981	Nasjonal- budsjett 1982
Forretnings- og sparebanker i alt (ekskl. utlån med valutalisens) ¹⁾	8 477	12 515	10 000	9 000
PSV-lån	—	588	900	900
Forretningsbanker, ekskl. PSV-lån	4 295	6 342	5 000	4 450
Sparebanker, ekskl. PSV-lån	4 183	5 585	4 100	3 650
Private finansieringsselskaper ²⁾	135	350	300	300
Livsforsikring	923	1 363	1 500	1 500
Pensjonskasser og fond ³⁾	473	550		
Skadeforsikring	240	216	300	300
Statsbanker ⁴⁾	10 919	7 988	9 100	8 400
Private kredittforetak	2 230	5 391	6 400	9 000
Obligasjonsmarkedet	2 885	4 561		
A. Sum spesifisert kreditttilførsel fra innenlandske kilder (ekskl. utlån med valutalisens)	26 282	32 934	27 600	28 500
B. Forretnings- og sparebankenes utlån med valutalisens	2 445	1 973	11 600 ⁵⁾	3 000 ⁵⁾
C. Direkte kapitalinngang fra utlandet	-1 083	-2 630		
1) Direkte kapitalinngang til olje- og rørtransport	-8 191	-1 987		
2) Annen direkte nettokapitalinngang	7 108	-643		
a) Sjøfart og oljeboring	-414	737		
b) Andre "private og kommuner"	3 088	-942		
c) Annen kapitalinngang og statistiske feil	4 434	-438		
D. Sum spesifisert kreditttilførsel (A+B+C)	27 644	32 277	39 200	31 500

¹⁾ Inkl. spesialkvote, i budsjettet for 1981 250 mill. kroner, som er skjønsmessig fordelt med 150 mill. kroner på forretningsbanker og 100 mill. kroner på sparebanker.

²⁾ Ekskl. leasing, som i 1980 og 1981 økte med henholdsvis 300 og 800 mill. kroner.

³⁾ Anslag.

⁴⁾ Inkl. Postgiro, Postsparebanken og Norges Bank.

⁵⁾ Direkte kapitalinngang i alt, samt utlån med valutalisens fra norske banker til norske kunder.

Tabell 27a. Endringer i publikums likviditet (Mill. kroner)

Likviditetstilførsel (+) Inndragning (—)	1/1—31/12		1/1—31/3		Siste 12 mndr. pr. 31/3	
	1980	1981	1981	1982	1981	1982
I Sentralmyndighetenes inntektsoverskudd m.v., ekskl. oljeskatter ¹⁾ (—)	8 047	9 421	—1 712	2 365	6 017	12 950
II Sentralmyndighetenes lånetransaksjoner ²⁾	10 720	9 024	2 537	1 411	10 214	8 530
Herav:						
Statsbankenes utlånsøkning	10 743	7 762	2 192	1 863	9 838	8 070
III Forretnings- og sparebankenes kredittilførsel ³⁾ (+) og inntektsoverskudd (—)	13 092	19 634	3 080	2 036	16 252	18 506
Herav:						
Forretningsbankenes kredittilførsel	7 534	11 621	2 868	2 111	9 391	10 857
Sparebankenes kredittilførsel	6 170	9 512	1 309	1 456	7 355	9 582
IV Økning i skattefrie fondsavsetninger og bank sparing med skattefradrag (—)	—1 481	—1 788	—253	—340	—1 545	—1 875
V Innenlandsk likviditetstilførsel (I+...IV)	30 378	36 291	3 652	5 472	30 938	38 111
VI Forretnings- og sparebankenes utlån med valutalisens	2 445	1 973	120	227	2 406	2 080
VII Publikums netto valutasalgs til de private banker, ekskl. salg i forbindelse med oljeskatter	—13 920	—18 327	—3 558	—1 926	—15 237	—16 695
VIII Endring i publikums likviditet i alt (V+VI+VII)	18 903	19 937	214	3 773	18 107	23 496
Herav:						
Sedler og mynt	1 091	1 328	—1 119	—1 169	947	1 278
Innskudd på anfordring	4 929	2 534	—1 236	2 473	2 659	6 243
Ubenyttede kassekreditter og byggelån	965	3 035	—438	—588	1 322	2 885
Tidsinnskudd ekskl. bank sparing med skattefradrag	11 918	13 040	3 007	3 057	13 179	13 090
IX Endring i publikums likviditet i prosent av likviditetsmassen	12,3	11,6	0,1	2,0	11,7	13,6
(Oljeskatter)	18 582	27 222	1 178	1 542	17 412	27 586

Merk: Publikum er i prinsippet definert som andre innenlandske sektorer enn staten, sosiale trygder og banker.

1) Post I er restbestemt og inkluderer således "Uspesifisert tilførsel og statistiske feil". Videre omfatter posten den del av statens overskudd for lånetransaksjoner og statsbankenes inntektsoverskudd som gir innenlandsk likviditetsvirkning, trygdeforvaltningens inntektsoverskudd samt økning i innstående på skattekonti i banker og Postgiro. Fra anslaget over statens inntektsoverskudd har en, for å komme fram til den innenlandske likviditetsvirkning, korrigert for statens oljeskatter og statens netto renter og stønader til utlandet. Trygdeforvaltningens inntektsoverskudd er antatt å svare tilnærmet til fondsopplegg i folketrygden (inkl. ufordelte renteinntekter) og økning i Rikstrygdeverkets plasseringer i form av kontolån til

statskassen og innskudd på Postgiro. Økning i Folketrygdfondet som følge av innlemming av andre trygder er holdt utenfor.

2) Omfatter publikums nettokjøp av stats- og statsbankobligasjoner (—), Folketrygdfondets nettokjøp av private og kommunale obligasjoner (+), statsbankenes utlånsøkning (+), statens spesifiserte utlånsøkning og aksjekjøp (+), kontolån til statskassen fra publikum (—) og kredittilførsel fra Norges Bank, Postgiro og Postsparebanken (+).

3) Omfatter bankenes nettokjøp av private og kommunale obligasjoner, økning i utlån (ekskl. utlån med valutalisens) og økning i ubenyttede kassekreditter og byggelån.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå, Norges Bank samt diverse spesialoppgaver.

Tabell 27b. Sammensetningen av publikums likviditet (Mill. kroner)

Beholdningstall ved utgangen av perioden	Sedler og mynt	Innskudd på anfordring	Ubenyttede kasse-kreditter og byggelån	Sum	Tids-innskudd ¹⁾	Publikums likviditet i alt	Endring siste 12 mndr. i publikums likviditet i alt	
							Belop	%
1970	7 284	8 270	6 420	21 974	28 050	50 024	5 708	12,9
1971	7 999	9 448	7 525	24 972	31 162	56 134	6 110	12,2
1972	8 754	11 321	8 355	28 430	34 310	62 740	6 602	11,8
1973	9 444	12 890	8 901	31 235	38 511	69 746	7 006	11,2
1974	10 779	14 581	9 821	35 181	42 243	77 424	7 678	11,0
1975	12 392	16 746	11 868	41 006	48 210	89 216	11 792	15,2
1976	14 257	19 760	13 663	47 680	56 782	104 462	15 246	17,1
1977	16 089	22 929	14 743	53 761	67 364	121 125	16 663	15,9
1978	17 060	24 930	15 796	57 786	76 774	134 560	13 425	11,1
1979								
Januar	16 355	25 628	16 347	58 330	78 792	137 122	14 038	11,4
Februar	16 187	24 127	16 020	56 334	80 196	136 530	14 835	12,2
Mars	16 166	24 634	16 105	56 905	79 751	136 656	14 770	12,1
April	16 056	25 334	15 642	57 032	81 186	138 218	16 508	13,6
Mai	16 011	24 097	15 996	56 104	80 225	136 329	14 220	11,6
Juni	16 800	27 013	16 610	60 423	81 078	141 501	16 592	13,3
Juli	16 505	27 385	17 866	61 756	82 061	143 817	17 318	13,7
August	16 545	26 516	17 835	60 896	82 889	143 785	17 227	13,6
September	17 653	27 621	17 511	62 785	82 772	145 557	18 435	14,5
Oktober	17 109	28 021	18 375	63 505	85 011	148 516	17 860	13,7
November	17 096	27 354	18 606	63 056	84 140	147 196	18 074	14,0
Desember	17 731	27 839	18 804	64 374	88 805	153 179	18 619	13,8
1980								
Januar	17 155	29 173	18 876	65 204	90 582	155 786	18 664	13,6
Februar	16 926	27 041	18 671	62 638	91 537	154 175	17 645	12,9
Mars	16 756	28 873	18 009	63 638	90 551	154 189	17 533	12,6
April	16 583	27 801	18 088	62 472	91 624	154 096	15 878	11,5
Mai	16 824	28 962	17 339	63 125	91 289	154 414	18 085	13,3
Juni	17 134	31 427	17 977	66 538	91 358	157 896	16 395	11,6
Juli	17 172	30 432	18 548	66 152	93 148	159 300	15 483	10,8
August	17 394	29 881	18 713	65 988	94 959	160 947	17 162	11,9
September	18 271	30 721	18 641	67 633	94 364	161 997	16 440	11,3
Oktober	18 149	32 725	19 673	70 547	94 912	165 459	16 943	11,4
November	18 119	30 300	19 403	67 822	95 382	163 204	16 008	10,9
Desember	18 822	32 768	19 769	71 359	100 723	172 082	18 903	12,3
1981								
Januar	18 329	33 774	20 046	72 149	103 856	176 005	20 219	13,0
Februar	18 134	33 214	19 457	70 805	103 880	174 685	20 510	13,3
Mars	17 703	31 532	19 331	68 566	103 730	172 296	18 107	11,7
April	17 789	33 119	19 085	69 993	104 689	174 682	20 586	13,4
Mai	18 006	31 653	19 221	68 880	103 767	172 647	18 233	11,8
Juni	18 240	36 254	20 463	74 957	103 621	178 578	20 682	13,1
Juli	18 609	35 174	21 430	75 213	105 282	180 495	21 195	13,3
August	18 372	34 984	21 793	75 149	106 536	181 685	20 738	12,9
September	19 318	36 338	21 312	76 968	107 236	184 204	22 207	13,7
Oktober	19 462	36 754	23 091	79 307	107 557	186 864	21 405	12,9
November	19 169	35 176	22 280	76 625	106 229	182 854	19 650	12,0
Desember	20 150	35 302	22 804	78 256	113 763	192 019	19 937	11,6
1982								
Januar	19 490	38 193	23 724	81 407	115 545	196 952	20 947	11,9
Februar	19 213	36 018	22 791	78 022	115 710	193 732	19 047	10,9
Mars	18 981	37 775	22 216	78 972	116 820	195 792	23 496	13,6

1) Eksklusive banksporing med skattefradrag og Folketrygdfondets innskudd på termin.

Tabell 28. Utvalgte økonomiske indikatorer (Sesongkorrigerede tall, 1975=100¹⁾)

	1979	1980	1981	1981				1982	%vis endring siste 4 kvartaler				1982	
				K2		K3		K1		Febr.		Mars		April
				K4	K5	K6	K7			K8	K9			
Etterspørsel—Produksjon														
Detailomsetningsvolum	109,4	110,5	111,7	111,2	111,7	111,7	112,9	113,1	2,0	113,1	113,8	—	—	
Utførte industriinvesteringer, verdi	100,3	127,9	154,0	156,4	155,9	156,6	—	—	19,6	—	—	—	—	
Bygg igangsatt, i alt, 1 000 m ²	494,8	485,3	486,9	492,6	490,1	472,8	610,4	610,4	22,5	609,7	776,1	632,6	632,6	
Herav: Boliger	311,2	295,9	299,3	301,6	293,7	283,9	349,4	349,4	3,0	381,0	412,8	358,4	358,4	
Bergverk og industri	40,3	43,8	52,0	49,9	58,5	47,7	74,2	74,2	40,0	50,8	99,7	97,0	97,0	
Produksjon i bergverk m.v., industri og kraftforsyning	123,5	131,6	131,3	134,6	131,4	130,8	133,9	133,9	2,6	133,5	134,8	136,0	136,0	
Produksjon for utvinning av råolje og gass ²⁾	368,0	456,9	446,9	462,6	386,3	454,7	505,8	505,8	4,5	502,8	504,8	513,4	513,4	
Industriproduksjon i alt	99,3	100,5	99,4	99,8	99,7	98,8	99,6	99,6	0,2	100,8	99,3	97,3	97,3	
Herav: Skjermet	101,1	104,4	103,4	103,3	102,9	103,2	104,4	104,4	1,0	104,2	104,0	100,1	100,1	
Utekonkurrerende	115,7	112,3	110,6	110,9	114,9	108,9	107,4	107,4	-0,7	108,8	108,4	107,0	107,0	
Hjemmekonkurrerende	95,0	96,5	95,6	96,6	95,8	94,8	95,7	95,7	0,1	96,8	95,5	94,0	94,0	
Arbeidsmarked														
Registrerte arbeidsløse, 1000	24,11	22,28	28,42	29,17	31,08	28,82	31,67	31,67	22,6	30,98	32,23	37,25	37,25	
Ledige plasser, 1000	6,22	8,03	6,52	6,52	6,38	6,22	6,25	6,25	-9,6	6,19	6,36	5,87	5,87	
Sysselsatte i alt, 1 000 000	1,87	1,91	1,93	1,93	1,93	1,93	1,93	1,94	-0,7	—	—	—	—	
Priser — Kostnader														
Konsumpriser, 1979=100	100,0	110,8	126,0	124,4	128,0	130,5	135,5	135,5	11,8	135,2	136,9	137,6	137,6	
Lønnskostnader pr. produsert enhet (LPE) i industrien	132,7	143,6	155,7	154,6	158,4	159,7	—	—	5,8	—	—	—	—	
Herav: Timekostnader	146,7	161,8	178,8	175,0	184,7	184,5	—	—	8,7	—	—	—	—	
Timeproduktivitet	110,5	112,9	114,8	114,2	114,9	115,5	—	—	2,7	—	—	—	—	
Utenrikshandel — Markedsvekst														
Eksportvolum, trad. varer ³⁾ , 1970=100	131,7	131,9	132,3	134,0	133,3	133,9	133,3	133,3	2,2	—	—	—	—	
Importvolum, — " —	138,1	152,9	152,5	145,6	159,1	156,2	152,5	152,5	2,7	—	—	—	—	
Eksportpriser, — " —	204,4	230,4	251,3	241,0	255,6	265,2	255,3	255,3	4,4	—	—	—	—	
Importpriser, — " —	201,5	227,8	234,1	224,1	238,7	240,3	244,8	244,8	4,3	—	—	—	—	
Bytteforhold, — " —	101,4	101,2	107,3	107,6	107,1	110,1	104,3	104,3	1,0	—	—	—	—	
Varebalanse, — " —, mrd. kr.	-24,38	-35,22	-33,10	-7,37	-8,93	-8,54	-9,04	-9,04	—	-3,25	-2,58	-3,14	-3,14	
Varebalanse, u/skip og plattform, mrd.kr.	-2,39	6,18	13,69	4,91	2,82	3,02	3,64	3,64	—	1,05	1,36	1,63	1,63	
Ind.prod. viktigste markedsland	112,9	112,5	111,8	111,4	113,0	111,5	—	—	-0,0	—	—	—	—	
Importvolum, viktigste markedsland	127,6	126,1	—	120,8	129,4	—	—	—	2,1	—	—	—	—	
Konkurransediikatorer⁴⁾														
Relative LPE i industrien	101,1	101,0	103,2	100,8	103,4	105,5	—	—	1,6	—	—	—	—	
Relative eksp.priser, bearb. varer	86,6	90,6	89,0	87,7	88,7	90,2	—	—	-1,1	—	—	—	—	
Relative engrospriser	88,8	91,6	—	—	—	—	—	—	3,2	—	—	—	—	

1) 1975 er basisår for alle serier der ikke noe annet er angitt.

2) Faktiske tall.

3) Uten skip, plattform, råolje og gass.

4) To kvartalers glennomsnitt av sesongkorrigerede tall.

Kilde: Originaltallene er i hovedsak hentet fra Statistisk Sentralbyrå og IMF, og de er sesongkorrigeret ved hjelp av X-11 Census Method, multiplikativ metode.

Tabell 29. Forretningsbanker. Rente- og provisjonssatser på nye utlån i norske kroner¹⁾

	3. kvartal 1980		4. kvartal 1980		1. kvartal 1981		2. kvartal 1981		3. kvartal 1981		4. kvartal 1981	
	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest
Veksler												
Rente	11,5	12,5	11,6	12,6	11,6	12,7	11,9	13,0	11,9	13,0	12,0	13,1
Provisjon	1,4	1,9	1,4	1,9	1,3	1,9	1,4	2,0	1,4	2,0	1,3	1,9
Engangsprovisjon	0,2	0,6	0,2	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6
Utlån mot avbetalingskontrakt												
Rente	12,8	13,5	12,7	13,6	12,7	13,7	12,7	14,1	12,7	14,1	13,1	14,1
Provisjon	0,5	1,8	0,5	1,8	0,5	1,8	0,5	1,5	0,5	1,5	0,7	1,4
Engangsprovisjon	0,2	0,8	0,2	0,8	0,2	0,8	0,2	0,8	0,2	0,8	0,2	0,8
Kassekreditter												
Rente	11,0	11,2	11,1	11,2	11,0	11,3	12,5	12,7	12,6	12,7	12,6	12,7
Provisjon	1,0	1,5	0,8	1,5	1,0	1,6	0,8	1,4	0,8	1,5	0,7	1,4
Engangsprovisjon	0,3	0,7	0,3	0,6	0,4	0,5	0,3	0,6	0,3	0,6	0,2	0,8
Boligbyggelån med konverteringstilsagn eller attest												
Rente	7,5	7,8	7,8	8,1	7,9	8,1	7,9	8,1	7,9	8,1	7,9	8,1
Provisjon	1,3	1,4	1,3	1,4	1,3	1,4	1,3	1,3	1,3	1,4	1,3	1,4
Engangsprovisjon	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5
Andre byggelån												
Rente	10,2	11,0	10,5	11,3	10,4	11,2	11,2	11,7	11,2	11,7	11,7	11,9
Provisjon	1,4	1,6	1,5	1,6	1,3	1,6	1,4	1,6	1,4	1,6	1,5	1,6
Engangsprovisjon	0,3	0,5	0,3	0,6	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5
Andre utlån under 1 år												
Rente	10,5	14,2	10,3	14,3	10,3	14,3	10,6	14,4	10,3	14,5	10,6	14,9
Provisjon	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,9	0,0	1,0	0,0	1,0
Engangsprovisjon	0,3	0,5	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6	0,4	0,6
Andre utlån 1 år og over²⁾												
Rente	9,8	14,7	9,7	14,8	9,5	14,7	10,0	14,8	10,0	15,0	10,3	15,1
Provisjon	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0
Engangsprovisjon	0,3	0,7	0,3	0,7	0,3	0,7	0,3	0,7	0,2	0,7	0,4	0,6
Utlån i alt												
Rente	9,9	13,5	9,9	13,6	9,8	13,5	10,2	13,7	10,3	13,7	10,5	13,9
Provisjon	0,4	1,4	0,4	1,4	0,4	1,4	0,4	1,3	0,5	1,3	0,4	1,3
Engangsprovisjon	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6	0,2	0,7	0,3	0,6
Kortsiktige utlån²⁾												
Rente	10,9	11,4	11,0	11,5	10,9	11,6	12,2	12,6	12,2	12,6	12,2	12,7
Provisjon	1,0	1,6	0,9	1,5	1,0	1,6	0,9	1,5	0,9	1,5	0,9	1,5
Engangsprovisjon	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6

1) Rente og provisjon i prosent p.a.

Engangsprovisjon i prosent av lånebeløp.

Rente- og provisjonssatsene er veide gjennomsnitt av det de enkelte banker oppgir som vanlig laveste, henholdsvis høyeste sats for de forskjellige arter av utlån. Provisjonssatsene for kassekreditt og byggelån refererer seg til bevilgede beløp.

2) Tilsvarer henholdsvis "mellomlange og langsiktige" og "kortsiktige" utlån i finansministerens renteerklæring.

Merk: Oppgavene fra bankene er for øvrig beheftet med en viss usikkerhet, og små endringer i tallene må ikke tillegges noen vekt.

Kilde: Norges Bank.

Tabell 30. Sparebanker. Rente- og provisjonssatser på nye utlån i norske kroner¹⁾

	3. kvartal 1980		4. kvartal 1980		1. kvartal 1981		2. kvartal 1981		3. kvartal 1981		4. kvartal 1981	
	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest
Veksler												
Rente	12,0	13,0	12,7	13,6	12,7	13,6	13,3	14,2	13,5	14,4	13,6	14,6
Provisjon	0,7	1,4	0,7	1,3	0,7	1,3	0,7	1,3	0,7	1,3	0,4	1,2
Engangsprovisjon	0,2	0,5	0,1	0,6	0,2	0,6	0,1	0,5	0,1	0,5	0,2	0,6
Utlån mot avbetalingskontrakt												
Rente	13,0	13,5	13,8	14,4	13,8	14,4	14,2	14,7	14,3	14,9	14,5	15,0
Provisjon	0,4	1,5	0,3	1,6	0,3	1,6	0,3	1,6	0,3	1,5	0,2	1,5
Engangsprovisjon	0,2	0,7	0,2	0,7	0,2	0,8	0,2	0,8	0,2	0,7	0,3	0,7
Kassekreditter												
Rente	10,1	10,6	10,7	11,1	10,7	11,2	11,5	12,0	11,7	12,2	11,8	12,4
Provisjon	0,9	1,5	0,9	1,4	0,9	1,4	0,8	1,4	0,8	1,4	0,7	1,5
Engangsprovisjon	0,2	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6	0,2	0,6
Boligbyggelån med konverteringstilsagn eller attest												
Rente	7,5	7,5	7,8	7,9	7,8	7,9	7,9	7,9	7,8	7,8	8,0	8,0
Provisjon	1,2	1,4	1,2	1,4	1,2	1,5	1,2	1,5	1,2	1,4	1,2	1,4
Engangsprovisjon	0,1	0,5	0,1	0,4	0,1	0,4	0,1	0,4	0,1	0,4	0,1	0,5
Andre byggelån												
Rente	10,0	10,5	10,7	11,4	10,5	11,1	11,0	11,6	11,2	11,7	11,7	12,1
Provisjon	1,3	1,5	1,3	1,6	1,3	1,6	1,4	1,6	1,4	1,6	1,4	1,6
Engangsprovisjon	0,2	0,6	0,1	0,4	0,1	0,5	0,1	0,5	0,1	0,5	0,1	0,5
Andre utlån under 1 år												
Rente	10,6	13,7	11,1	14,4	11,2	14,4	11,5	14,6	11,3	14,7	11,6	14,7
Provisjon	0,0	1,1	0,0	1,0	0,0	1,3	0,0	1,3	0,0	1,3	0,0	0,9
Engangsprovisjon	0,3	0,6	0,2	0,6	0,2	0,6	0,2	0,7	0,2	0,7	0,2	0,6
Andre utlån 1 år og over²⁾												
Rente	9,7	13,7	9,9	14,3	9,9	14,4	10,0	14,5	10,0	14,4	10,1	14,1
Provisjon	0,0	1,2	0,0	0,4	0,0	0,4	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0	0,1
Engangsprovisjon	0,3	0,7	0,2	0,7	0,2	0,7	0,2	0,8	0,2	0,8	0,3	0,7
Utlån i alt												
Rente	9,6	12,8	9,8	13,2	9,9	13,4	10,0	13,6	10,0	13,6	10,1	13,4
Provisjon	0,3	1,4	0,3	1,5	0,3	1,5	0,3	1,5	0,3	1,5	0,3	1,4
Engangsprovisjon	0,3	0,7	0,2	0,7	0,2	0,6	0,2	0,7	0,2	0,8	0,2	0,6
Kortsiktige utlån²⁾												
Rente	10,2	10,9	10,7	11,4	10,8	11,4	11,4	12,1	11,7	12,3	11,8	12,4
Provisjon	1,0	1,5	1,0	1,5	1,0	1,5	0,9	1,5	1,0	1,5	0,9	1,5
Engangsprovisjon	0,2	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6	0,2	0,6

1) og 2) Se noter til tabell 29.

Se for øvrig merknad til tabell 29.

Kilde: Norges Bank.

Tabell 31. Forretningsbanker. Rentesatser på nye bankinnskudd fra kunder i norske kroner (Prosent p.a.)¹⁾

	Folio- innskudd	Lønns- konti	Anfor- dring i alt	3 mndr. oppsigelse	12 mndr. oppsigelse	Tærmin og andre vilkår		Langtids- sparing	Bundne innskudd	Tids- innskudd i alt	Alle innskudd
						Under 1 år	1 år og over				
1. kvartal 1980											
Lavest	0,1	3,7	0,9	5,0	7,5	8,0	7,9	7,5	7,5	7,5	6,0
Høyest	1,9	5,4	2,7	5,1	7,7	12,3	9,4	10,2	7,5	9,8	8,2
2. kvartal 1980											
Lavest	0,1	4,8	0,8	5,1	7,5	6,8	7,8	8,3	7,5	6,9	5,5
Høyest	2,6	5,1	3,0	5,1	7,7	12,1	9,9	9,7	7,5	10,1	8,5
3. kvartal 1980											
Lavest	0,1	4,9	0,9	5,1	7,5	7,7	8,1	8,0	7,5	7,5	5,9
Høyest	2,9	5,2	3,3	5,1	7,7	12,1	9,8	9,6	7,5	10,2	8,5
4. kvartal 1980											
Lavest	0,2	5,0	1,2	5,0	7,5	7,2	8,2	7,9	7,5	7,2	5,8
Høyest	3,1	5,2	3,5	5,0	7,9	12,0	10,5	9,6	7,5	10,3	8,8
1. kvartal 1981											
Lavest	0,2	5,0	1,4	5,0	7,0	6,6	8,2	9,0	7,5	6,8	5,6
Høyest	3,0	6,5	3,9	5,1	7,7	11,9	10,3	10,5	7,5	9,4	8,3
2. kvartal 1981											
Lavest	0,2	5,0	1,4	5,0	7,5	7,2	8,3	9,1	7,5	7,1	5,9
Høyest	2,8	5,6	3,5	5,1	7,8	12,4	10,4	10,5	7,5	9,7	8,4
3. kvartal 1981											
Lavest	0,2	5,0	1,4	5,0	7,5	7,1	8,5	9,1	7,6	7,1	5,9
Høyest	1,6	5,6	2,6	5,1	7,8	12,6	10,5	10,5	7,6	9,8	8,2
4. kvartal 1981											
Lavest	0,3	5,0	1,7	5,0	7,1	8,0	8,6	9,0	7,5	7,5	6,3
Høyest	1,6	5,6	2,8	5,1	7,8	14,3	11,2	10,6	7,5	10,8	9,4

1) Se merknad til tabell 29.

Kilde: Norges Bank.

Tabell 32. Sparebanker. Rentesatser på nye bankinnskudd fra kunder i norske kroner (Prosent p.a.)¹⁾

	Folio- innskudd	Lønns- konti	Anfor- dring i alt	3 mndr. oppsigelse	12 mndr. oppsigelse	Langtids- sparing	Termin og andre vilkår Under 1 år 1 år og over	Bundne innskudd	Tids- innskudd i alt	Alle innskudd	
1. kvartal 1980											
Lavest	0,5	4,0	2,0	5,1	7,5	7,5	6,5	8,0	7,5	6,7	5,9
Høyest	3,2	5,4	4,2	5,1	7,6	10,2	11,7	9,4	7,5	7,6	7,0
2. kvartal 1980											
Lavest	0,7	4,6	2,4	5,1	7,5	8,0	7,5	8,0	7,5	6,8	6,1
Høyest	3,9	5,9	4,7	5,1	7,6	10,3	11,9	9,5	7,5	7,7	7,2
3. kvartal 1980											
Lavest	0,8	4,8	2,4	5,0	7,5	7,8	7,6	7,8	7,5	6,9	6,0
Høyest	4,2	6,0	4,9	5,1	7,7	10,2	11,9	9,6	7,5	7,9	7,3
4. kvartal 1980											
Lavest	1,1	4,8	2,6	5,0	7,4	7,8	6,9	8,0	7,5	6,8	6,1
Høyest	4,1	6,1	4,9	5,0	7,7	10,2	11,6	9,7	7,5	8,2	7,6
1. kvartal 1981											
Lavest	1,1	4,8	2,9	5,1	7,4	7,8	6,8	8,0	7,5	6,7	6,1
Høyest	4,3	6,3	5,3	5,1	7,8	10,3	11,8	9,9	7,6	7,7	7,3
2. kvartal 1981											
Lavest	1,2	4,8	2,9	5,1	7,5	7,8	7,1	8,0	7,6	6,8	6,1
Høyest	4,2	6,4	5,2	5,1	7,7	10,5	12,0	10,0	7,6	7,7	7,3
3. kvartal 1981											
Lavest	1,2	4,9	2,9	5,1	7,5	7,8	6,9	8,0	7,5	6,8	6,1
Høyest	3,3	6,5	4,8	5,1	7,8	10,6	12,1	10,0	7,7	7,7	7,3
4. kvartal 1981											
Lavest	1,0	5,0	2,8	5,0	7,4	8,0	7,5	8,1	7,5	6,9	6,1
Høyest	2,7	6,6	4,4	5,0	7,8	10,7	11,9	10,5	7,5	8,0	7,3

1) Se merknad til tabell 29.
Kilde: Norges Bank.

Tabell 33. Kortsiktige rentesatser (Prosent p.a.)

	Interbankrenten — dagslån. Gjennomsnitt		Renter på NOK, beregnet på grunnlag av terminkurser. Gjennomsnitt		Marginalren- ten på banke- nes lån i Norges Bank pr. utgangen av måneden ¹⁾	Gjennomsnitts- renten på bankenes lån i Norges Bank
			1 mnd.	3 mnd.		
1980	Januar	9,9	10,9	11,8	11,5	
	Februar	9,5	11,9	12,1	11,5	11,3
	Mars	12,8	14,0	14,2	12,5	
	April	13,9	14,2	14,4	12,7	11,3
	Mai	13,3	13,9	12,7	12,6	
	Juni	9,6	10,2	10,3	12,7	9,9
	Juli	9,1	9,8	10,2	10,4	
	August	11,4	12,3	11,9	12,2	10,0
	September	11,8	13,8	13,0	11,8	
	Oktober	10,1	11,0	11,7	11,9	10,9
	November	11,5	12,6	12,7	11,6	
	Desember	11,0	10,0	11,8	11,6	10,5
1981	Januar	10,5	11,0	11,4	10,9	
	Februar	12,5	12,9	12,8	11,6	11,4
	Mars	10,5	11,2	12,3	10,2	
	April	11,5	11,7	11,9	11,5	9,7
	Mai	11,8	12,1	12,7	12,5	
	Juni	12,3	12,7	13,0	12,6	10,6
	Juli	11,9	13,5	13,8	11,0	
	August	12,5	13,0	13,7	12,3	10,5
	September	10,7	12,9	13,6	10,6	
	Oktober	11,3	13,6	13,9	12,1	10,2
	November	13,6	15,0	14,0	11,3	
	Desember	18,6	17,7	15,4	11,1	11,2
1982	Januar	11,8	13,3	13,8	11,9	
	Februar	12,1	13,0	14,0	12,6	10,7
	Mars	13,0	15,1	15,2	12,5	
	April	18,0	20,4	16,9	12,5	11,8

¹⁾ Marginalrenten er renten på bankenes dyreste lån i Norges Bank.

Tabell 34. Livsforsikringselskaper. Gjennomsnittlige rentesatser etter utlånsform pr. 31. desember (Prosent p.a.)

	Pantelån		Poliselån	Andre utlån	Utlån i alt
	I alt	Herav til boligformål			
Alle utlån:					
1972	6,4	6,0	6,2	6,4	6,4
1973	6,5	6,0	6,5	6,6	6,5
1974	7,0	6,5	7,5	7,3	7,1
1975	7,3	6,8	7,5	7,4	7,3
1976	7,6	7,3	7,5	7,8	7,7
1977	7,8	7,5	8,9	8,4	7,9
1978	8,9	8,7	9,0	9,6	9,0
1979	9,0	8,8	9,0	9,6	9,2
1980	9,6
Nye utlån:					
1976					
Lavest	7,8	7,5	7,5	7,5	7,8
Høyest	8,6	8,4	7,8	9,8	8,8
1977					
Lavest	9,3	9,0	9,3	9,0	9,2
Høyest	9,5	9,1	9,3	10,6	9,7
1978					
Lavest	9,3	9,0	9,3	10,0	9,5
Høyest	9,6	9,1	9,3	11,0	9,9
1979					
Lavest	9,4	9,0	9,1	9,9	9,5
Høyest	9,7	9,0	9,1	11,0	9,9
1980					
Lavest	10,5	10,0	10,0	10,0	10,4
Høyest	10,9	10,1	10,0	11,9	11,0
1981					
Lavest	11,0	10,0	10,3	10,1	10,4
Høyest	11,7	10,1	10,3	12,0	11,1

Tabell 35. Gjennomsnittlige rente- og provisjonssatser på disponerte utlån i norske kroner pr. utgangen av året¹⁾

	1979		1980		1981	
	Renter	Renter og provisjoner	Renter	Renter og provisjoner	Renter	Renter og provisjoner
Veksler						
Forretningsbanker	11,3	12,3	12,2	13,1		
Sparebanker	11,5	12,0	12,6	13,1		
I alt	11,4	12,3	12,3	13,1		
Utlån mot avbetalingskontrakt						
Forretningsbanker	12,4	12,6	13,0	13,2		
Sparebanker	12,3	12,6	13,2	13,5		
I alt	12,3	12,6	13,0	13,2		
Kassekreditter						
Forretningsbanker	10,1	12,8	11,1	14,0		
Sparebanker	9,7	11,6	10,9	12,9		
I alt	10,0	12,5	11,1	13,7		
Boligbyggelån med konverteringstilsagn eller attest						
Forretningsbanker	7,6	9,7	8,2	10,4		
Sparebanker	7,5	9,6	8,0	10,0		
I alt	7,6	9,6	8,1	10,2		
Aedre byggelån						
Forretningsbanker	10,2	12,6	10,7	13,2		
Sparebanker	9,7	11,8	10,6	12,8		
I alt	10,0	12,3	10,6	13,0		
Andre utlån under et år						
Forretningsbanker	10,1	10,1	9,0	9,0		
Sparebanker	11,5	11,5	12,7	12,7		
I alt	10,5	10,5	10,1	10,1		
Andre utlån et år og over²⁾						
Forretningsbanker	10,9	11,0	11,9	11,9		12,3
Sparebanker	10,4	10,4	11,7	11,7		
I alt	10,6	10,7	11,8	11,8		
Utlån i alt						
Forretningsbanker	10,5	11,6	11,4	12,5		
Sparebanker	10,1	10,6	11,3	11,8		
I alt	10,3	11,1	11,4	12,2		
Kortsiktige utlån²⁾						
Forretningsbanker	10,3	12,5	11,1	13,4		14,2
Sparebanker	10,0	11,7	11,1	12,9		
I alt	10,3	12,3	11,1	13,2		

1) Rente- og provisjonssatsene er veide gjennomsnitt i prosent p.a. Provisjonssatsene for kassekreditter og byggelån er beregnet ved å ta hensyn til utnyttingsgraden av bevilgede beløp i de enkelte banker.

2) Tilsvarende henholdsvis "mellomlange og langsiktige" og "kortsiktige" utlån i finansministerens renteerklering.

Note: Tall for 1981 blir offentliggjort i Penger og Kreditt nr. 3/82.

Norges Bank Oslo

	<i>Postadresse</i>	<i>Telefon</i>	<i>Telex</i>
Hovedsetet	Postboks 336 Sentrum, Oslo 1	(02) 41 21 20	71369 nbank n
Valutaavdelingen	Postboks 735 Sentrum, Oslo 1	(02) 41 01 50	71375 nbfdp n

Norges Banks seddel- og myntproduksjon

Norges Banks Seddeltrykkeri	Nedre Slottsgt. 1 b, Oslo 1	(02) 42 70 80	19888 nbs n
Den Kongelige Mynt	Postboks 53, 3601 Kongsberg	(03) 73 14 86	17211 mynt n

Norges Banks avdelinger

Arendal	Postboks 23, 4801 Arendal	(041) 26110	21760 nba n
Bergen	Postboks 699, 5001 Bergen	(05) 31 81 50	42155 nbber n
Bodo	Postboks 114, 8001 Bodo	(081) 21060	64353 nbbo n
Drammen	Postboks 86, 3001 Drammen	(03) 83 74 91	19790 nbd n
Fredrikstad	Postboks 158, 1601 Fredrikstad	(032) 16575	19820 nbfd n
Gjøvik	Postboks 13, 2801 Gjøvik	(061) 75100	19830 nbjk n
Halden	Postboks 278, 1751 Halden	(031) 80511	19840 nbhdn n
Hamar	Postboks 115, 2301 Hamar	(065) 27754	19860 nbhm n
Hammerfest	Postboks 55, 9601 Hammerfest	(084) 11344	64354 nbhf n
Haugesund	Postboks 233, 5501 Haugesund	(047) 28500	42893 nbhd n
Kristiansand S.	Postboks 204, 4601 Kristiansand S.	(042) 23070	21880 nbch n
Kristiansund N.	Postboks 80, 6501 Kristiansund N.	(073) 72911	55261 nbcs n
Larvik	Postboks 140, 3251 Larvik	(034) 81300	21890 nbl n
Lillehammer	Postboks 208, 2601 Lillehammer	(062) 50045	71834 nbll n
Skien	Postboks 87, 3701 Skien	(035) 27540	21107 nbks n
Stavanger	Postboks 18, 4001 Stavanger	(04) 52 00 00	33047 nbsta n
Tromsø	Postboks 475, 9001 Tromsø	(083) 81624	64141 nbtrm n
Trondheim	Postboks 564, 7001 Trondheim	(075) 28060	55056 nbtrh n
Vardo	Postboks 68, 9951 Vardo	(085) 87621	64355 nbvar n
Ålesund	Postboks 380, 6001 Ålesund	(071) 21710	42894 nbaal n

